

วารสารพุทธอาชีวศึกษา
ศูนย์อาชีวศึกษา มจร

เล่มที่ 3 ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย. 60

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ ๒ ฉบับ (ราย ๖ เดือน)

ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน/ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม--ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสาร

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระสุวรรณเมธาภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระราชวรมนี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
พระโสภณวชิราภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายต่างประเทศ
รศ.ดร. สุรพล สุขะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
พระเมธีธรรมจารย์	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

บรรณาธิการ/ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระราชวรเมธี, ดร.	บรรณาธิการ
พระมหาสมพงษ์ สุนตจิตโต, ดร.	ผู้ช่วยบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

พระระพี น พุทธิสาร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ลำพอง กลมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล

ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ดร.เดโชพล เหมนาโถย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
HIRATA Akiko	Research Fellow (PD) Kyoto Bunkyo University
Dr. Mo Mo Thant	Yangon University of Distance Education
Prof. Tetsuya Taguchi	Faculty of Culture and Information Science, Doshisha University

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและผลงานด้านวิจัยเกี่ยวกับอาเซียนศึกษา พระพุทธศาสนา สังคม วัฒนธรรม ภาษา ของประเทศในสมาชิกและประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน แก่คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป ทั้งแวดวงวิชาการและสังคมทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไปได้เผยแพร่บทความทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ
3. เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ตลอดจนนักวิชาการอิสระ เชื่อมโยงโลกแห่งวิชาการและวิชาชีพรวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน และสังคม ประเทศชาติและประชาคมอาเซียนส่วนรวม

หมายเหตุ: วารสารพุทธอาเซียนศึกษา จัดทำ 2 ภาษารับบทความทั้งภาษาไทย-อังกฤษ บทความที่นำมาตีพิมพ์ในแต่ละฉบับนั้นกองบรรณาธิการจะตรวจสอบความสมบูรณ์ตามรูปแบบแล้วจัดส่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกกร่วมกลั่นกรอง (peer review) ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนด ส่วนทัศนะข้อคิดเห็นของบทความที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ถือเป็นความรับผิดชอบส่วนตัว ไม่ถือว่าเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ออกแบบปกและรูปเล่ม

พระมหาวัชระ โสมา, พระอภิเชษฐ์ สุภทรวาที

สำนักงาน

สำนักงานศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 035 248 000

ติดต่อส่งบทความ

Email: basj2558@gmail.com / mcuasean@gmail.com

Website: asc.mcu.ac.th

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โทร.022 218 892,026 235
623 โทรสาร 026 235 623

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารพุทธอาเซียนศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระราชวรเมธี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร และรักษาการผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา
พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
พระครูพิพิธปริยัติกิจ, ดร.	คณะมนุษยศาสตร์
พระมหาพจน์ สุวโจ, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มจร

พระมหาอาณนโท อาณนโท, ผศ.ดร.

รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

รศ.ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

ดร.อนุวัต กระสังข์

ดร. กันดา ป้องภา

ดร. มนตรา เลี้ยวเส็ง

ดร.सानู มหัทธนาคุณย์

วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มจร

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์

วิทยาเขตอุบลราชธานี มจร

กรรมการประจำศูนย์อาเซียน

วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มจร.

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศ.พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ

ศ.ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ

ศ. ม.ล. สุรสวัสดิ์ ศุขสวัสดิ์

รศ. ดร. โสภณา ศรีจำปา

รศ.ดร.สำเนียง เลื่อมใส

รศ.ดร.จินดา จันทร์แก้ว

ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

ผศ.ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ

ผศ.ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

ผศ.ดร.รท.บรรจบ บรรณรุจิ

ผศ.ดร. พับปลึง คงชนะ

ดร.วีรชาติ นิมนองค์

ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตระ

ราชบัณฑิตยสถาน (ปรัชญา)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.นลินี ฦ นคร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ดร.เดโชพล เหมนาไผ่	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.พีรธร บุญยรัตพันธุ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
กาญจนา ตระกูลวรกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พระมหาบุญทวี วิไลรักษ์	พระนักวิชาการอิสระ สปป. ลาว
HIRATA Akiko, Research Fellow (Ph.D)	Kyoto Bunkyo University
Dr. Mo Mo Thant	Yangon University of Distance Education
Prof. Tetsuya Taguchi	Faculty of Culture and Information Science, Doshisha University

คำนำ

ตามที่ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้จัดทำโครงการจัดทำวารสารพุทธอาเซียนศึกษา นั้น มีกำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ฉบับที่ 1 ระหว่างเดือน มกราคม-มิถุนายน ฉบับที่ 2 ระหว่าง กรกฎาคม--ธันวาคม โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และผลงานด้านวิจัยเกี่ยวกับอาเซียนศึกษาแก่คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป ทั้งแวดวงวิชาการและสังคมทั่วไป เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไปได้เผยแพร่บทความทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ และ เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ตลอดจนนักวิชาการอิสระเชื่อมโยงโลกแห่งวิชาการและวิชาชีพรวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม ประเทศชาติและประชาคมอาเซียนส่วนรวม

โครงการนี้ มุ่งเน้นการผลิตวารสารวิชาการพุทธอาเซียนศึกษา โดยรับบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ รวมทั้งภาษาอาเซียน สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในการรวมตรวจสอบบทความมีทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ตามกฎระเบียบของการจัดทำวารสารไทย เปิดรับบทความวารสารเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและอาเซียน โดยเฉพาะในมิติ แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนามนุษย์ (Human Development)
2. การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
3. สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
5. การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building an ASEAN Identity)
6. การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

วารสารฉบับนี้จึงเป็นฉบับปฐมฤกษ์ของศูนย์อาเซียนศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความรู้ทางด้านวิชาการสู่เวทีระดับกว้างขึ้นไปต่อไป

บรรณาธิการ

มกราคม 2560

สารบัญ

กองบรรณาธิการ คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ คำนำ สารบัญ	
การพัฒนาพลเมืองอาเซียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเป็นสมาชิก ที่ดีขององค์การในการรองรับประชาคมอาเซียน รุ่งโรจน์ ศิริพันธ์	1
อัตลักษณ์ร่วมความศรัทธาในอาเซียนผ่านความเชื่อการนับถือผี บรรพบุรุษ	23
The Identities of Spirit thought ancestral in ASEAN อณิษฐา หาญภักตินิยม	
ศึกษาขบวนการพุทธชาตินิยมในพม่า พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา	41
The Role of Opinion Leaders of the Greater Mekong region: Phra Maha Rajchakru Phon Samek. Phrabaidikasuphot Ketnakorn	55
อิทธิพลพระพุทธรศาศนากับการเมืองลาว Buddhist Influence and Lao Political and Governmental Society เบญจพร สอนบุญลา	81
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภavana 4 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม The Integrated Human Resources Development to The Four Bhavanas of Siam Technology College กীরติ กมลประเทืองกร	99
การพัฒนาระบบราชการไทยตามแนวทางสายกลางแห่งองค์มรรค 8 เพื่อประชาคมอาเซียน The Development of the Thai Bureaucratic System to Practice Buddhism for ASEAN พัฒนัธรร ตันติเวชยานนท์	109

การพัฒนาพลเมืองอาเซียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์การในการรองรับประชาคมอาเซียน

รุ่งโรจน์ ศิริพันธ์*

บทคัดย่อ

ประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ริเริ่มและผลักดันให้เกิดเป็นประชาคมอาเซียน ต้องมีการเตรียมความพร้อม และการพัฒนาประชาชนในประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๙ ซึ่งการรองรับประชาคมอาเซียนนั้นควรจะเริ่มต้นจากการพัฒนา “ทุนมนุษย์” โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นั่นคือ ประชาชนในประเทศหรือพลเมืองอาเซียน โดยการสร้างความตระหนักรู้ให้กับทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนไทย ให้ตระหนักถึงความเป็นพลเมืองอาเซียน ให้มีทัศนคติที่ดีและมีพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของพลเมืองอาเซียน เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและภูมิภาค เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และการรองรับประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : ประชาคมอาเซียน, พลเมืองอาเซียน, การพัฒนา, ทุนมนุษย์, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

Abstract

Thailand, as the initiator toward the ASEAN community is required to prepare and develop individual in the pace of change. To enter with pride into an ASEAN Community in 2016, Thailand should start the development of “human capital” through the citizen or nationals of the ASEAN countries by creating awareness in all sectors of society: emphasize on young people by making them realized their roles as ASEAN citizen, create good attitude

---

* สถาบันภาษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

and good citizenship behaviour, promote and support quality development of ASEAN citizen. These are for the usefulness of our nation and region, accommodating the change in globalization and the step forward for ASEAN Community.

Keywords : ASEAN community, ASEAN citizens, Human capital Development, Organizational citizenship behavior

บทนำ

สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) หรืออาเซียน ASEAN เป็นองค์การระหว่างประเทศซึ่งเป็นที่ยอมรับและประสบความสำเร็จในหลายๆ ด้าน การรวมตัวของประชาคมอาเซียน (ASEAN COMMUNITY) เป็นโอกาสสำคัญที่จะทำให้ทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้แสวงหาจุดร่วมระหว่างกันในทุกด้าน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของภูมิภาค และหากกล่าวเฉพาะด้านสังคม จุดร่วมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งทุกประเทศในอาเซียนจะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างสรรค์พัฒนาพลเมืองของตน คือ พลเมืองอาเซียน เพราะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นได้ และมุ่งหมายที่จะสร้างสรรค์ประชาคมให้สามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษาเรื่อง Attitudes and Awareness toward ASEAN : Findings of a Ten Nation Survey ของ ASEAN Foundation (มูลนิธิอาเซียน) เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยนักวิจัยหลักสองท่าน ได้แก่ Dr. Eric C. Thompson จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ และ ผศ.ดร.จุลณี เทียนไทย จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (<http://www.popterms.mahidol.ac.th/newsletter/showarticle.php?articleid=296>) สัมภาษณ์ศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งสิบประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัยแห่งชาติของสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยมลายา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฯ เป็นต้น จำนวนประเทศละ ๒๐๐-๒๒๐ คน รวมทั้งสิ้น ๒,๑๗๐ คน ทำให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่ออาเซียนของปัญญาชนทั้งสิบประเทศโดยมีข้อค้นพบที่สำคัญ ด้านความเป็นพลเมืองอาเซียน ในคำถามที่ว่า ตนเป็นพลเมืองอาเซียน (ASEAN Citizen) หรือไม่นั้น ร้อยละ ๗๖.๘ ของนักศึกษาอาเซียนทั้งหมดเห็นด้วยว่า ตนเป็นพลเมืองอาเซียนส่วนนักศึกษาไทย เห็นด้วยร้อยละ ๖๗ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ดังนั้นแนวทางสำคัญของการสร้างสรรค์ความสำเร็จ

ของประชาคมอาเซียน จึงควรพัฒนาความเป็นพลเมืองอาเซียนในประเทศไทย ให้มีความก้าวหน้าเข้าสู่อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน คือ การสร้างสรรค์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองอาเซียน โดยการพัฒนาพลเมืองอาเซียนและพัฒนาพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเพื่อรับประชาคมอาเซียนนั่นเอง

ความเป็นพลเมืองอาเซียน

พลเมือง (Citizen) หมายถึง พลั้งหรือกำลังคนของประเทศซึ่งอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของประเทศหรืออาจเรียกว่า “ชาวเมือง” หรือ “ชาวประเทศ” นั่นเอง ต่างจากชาวต่างด้าวเข้าเมืองซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศเพียงชั่วคราว เมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศโดยย่อหมายถึง บุคคลทั้งหลายที่มีสัญชาติของประเทศนั้นๆตามกฎหมายของแต่ละประเทศ เช่น เมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศไทย ย่อมหมายถึงคนทั้งหลายที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายไทย พลเมืองของแต่ละประเทศย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประเทศนั้นบุคคลต่างสัญชาติที่เข้าไปอยู่อาศัยซึ่งเรียกว่าคนต่างด้าว ไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับพลเมืองและมีหน้าที่แตกต่างออกไป เช่น อาจมีหน้าที่เสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศบัญญัติไว้สิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งคู่กันเมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่พลเมืองของทุกประเทศมีทั้งสิทธิและหน้าที่แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้นๆ

ความเป็นพลเมืองอาเซียน (ASEAN Citizenship) จึงหมายถึง พลเมืองอาเซียนหรือชาวประเทศอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้กฎกติกาของประชาคมอาเซียนและกฎบัตรอาเซียน มีสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบตามกรอบกฎกติกาของประชาคมอาเซียน

๑.ความสำคัญของการสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียน

การสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะความเป็นหนึ่งเดียวของอาเซียนจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากชาวประเทศอาเซียนขาดความตระหนักร่วมกันในการเป็นหนึ่งเดียว ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ความมั่นคงและด้านสังคมและวัฒนธรรมประชาคมอาเซียนทั้งสามเสาหลักมีความสำคัญต่อแบบแผนการสร้างร่วมมือกันระหว่างประเทศ หากเป็นในอดีตเรื่องทำนองนี้อาจจะเป็นเรื่องในความรับผิดชอบของรัฐบาลประชาชนไม่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่ในเมื่ออาเซียนเกิดการรวมตัวกันและมีวัตถุประสงค์ตามกฎหมายบัตรอาเซียนที่ประกาศให้มีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๑/๒๐๐๘ กฎบัตรนั้นจึงเป็นจุดรัฐธรรมนุญร่วมของอาเซียนที่รัฐสมาชิกทั้งหลายต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

เมื่อเป็นดังนี้แล้วทุกเรื่องที่เกิดขึ้น ทุกอย่างที่ทำ จะมีผลกระทบต่อประชาชนพลเมือง

ไทยและพลเมืองอีก ๙ ประเทศ ของอาเซียนโดยตรง ทั้งการเมืองและความมั่นคง ทั้งการเศรษฐกิจ และทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะหากมีอะไรที่กำหนดแล้วว่าจะทำ ก็ต้องทำเหมือนกันทั้งหมด มีผลกระทบเท่ากันในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน หากลงนามสร้างสันติภาพร่วมกันพลเมืองทั้งหลายก็ต้องช่วยกันสร้างสันติภาพระหว่างกันหากตกลงว่าจะเปิดพรมแดนไปมาหาสู่หรือค้าขายกันอย่างเสรีไม่มีอุปสรรค ทั้งด้านภาษีและกระบวนการด้านศุลกากรอาเซียนบอกว่าให้สะดวกรวดเร็วก็จะต้องทำให้ได้สะดวกรวดเร็วเสมอเหมือนกันเท่าเทียมกันทั้งหมด เมื่ออาเซียนตกลงให้เปิดเขตการค้าเสรีก็ต้องเปิดเสรีพร้อมกันทั้งหมด หากอาเซียนตกลงว่าจะต้อง जरโรจรักษาความแตกต่างหลากหลายทางภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมในอาเซียนให้เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของอาเซียนร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกันทุกชาติทุกกลุ่มวัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆ ของอาเซียนก็ต้องมีจิตสำนึกร่วม อัตลักษณ์เดียวกันให้ได้

โดยสรุป ความตกลงของอาเซียนผ่านการลงนามของผู้นำในระดับต่างๆ ล้วนมีผลกระทบต่อพลเมืองไทยและพลเมืองอาเซียนทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและควรมีการหาแนวทางในการสร้างเสริมอย่างเป็นรูปธรรม

๒. แนวทางการสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียน

การสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียน เป็นเรื่องในทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมกันทำ เพราะภาคส่วนต่างๆ ในสังคมล้วนได้รับผลจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

๒.๑ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองอาเซียน ซึ่งทัศนคตินั้นมีองค์ประกอบ ๓ ด้าน ได้แก่

๒.๑.๑ องค์ประกอบเชิงความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) จะต้องสร้างความรู้สึกที่ดีในการเป็นพลเมืองอาเซียน ลดความรู้สึกชิงชัง ขัดแย้ง และความเคียดแค้นกับเรื่องราวในอดีตต่างๆ ระหว่างกัน แต่ส่งเสริมความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจในการเป็นพลเมืองอาเซียนซึ่งจะต้องร่วมกันสร้างสรรค์ภูมิภาคนี้อย่างดี

๒.๑.๒ องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) จะต้องสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา ความสำคัญและความจำเป็น รวมทั้งคุณค่าในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนในฐานะพลเมืองอาเซียนให้แก่ชาวอาเซียนโดยทั่วกัน

๒.๑.๓ องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral Component) จะต้องมีการสร้างแนว

ปฏิบัติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองอาเซียนร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การแสดงออกถึงความเอื้ออาทรกัน การแสดงออกถึงการยอมรับความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม และการเคารพซึ่งกันและกัน เป็นต้น

๒.๒ การสร้างกระบวนการในการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ซึ่งจะต้องอาศัยกระบวนการต่างๆ ที่สอดคล้องกับ ๓ เสาของประชาคมอาเซียน ดังนี้

๒.๒.๑ กระบวนการทางการเมืองและความมั่นคง ที่สนับสนุนส่งเสริมประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) โดยมุ่งสร้างสรรค์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองอาเซียนในด้านนี้ของประชาชนในแต่ละประเทศ เช่น รักความสงบ แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี เคารพกฎกติกาซึ่งกันและกัน เป็นต้น

๒.๒.๒ กระบวนการทางเศรษฐกิจ ที่สนับสนุนส่งเสริมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในขณะเดียวกันก็สร้างสรรค์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองอาเซียนในด้านเศรษฐกิจเพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายด้านเศรษฐกิจด้วย เช่น ความเชี่ยวชาญทางด้านอาชีพและความตระหนักรู้ในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นต้น

๒.๒.๓ กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม ที่สนับสนุนส่งเสริมประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) ซึ่งจะต้องมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองอาเซียนที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และสังคม คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความมีน้ำใจเอื้ออาทรและความสามัคคี รักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมทัศนคติที่ดีนั้น จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานทั้งโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่มีบทบาทหลักและกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งอาจจำแนกเป็นภาคส่วนทางสังคม ดังนี้

๑. ภาครัฐ โดยรัฐบาล กระทรวง กรมและหน่วยงานต่างๆ เช่นกรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนการสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียน

๒. ภาคเอกชน โดยองค์กร บริษัทและห้างร้านต่างๆ จะต้องมีความชัดเจนและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกในองค์กรของตนมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองอาเซียน และเป็นพลังขับเคลื่อนหน้าที่นี้ร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชน

๓. ภาคประชาชน โดยสถาบันครอบครัว กลุ่มชาวบ้าน องค์กรชุมชน ท้องถิ่น องค์กร

อิสระต่างๆ จะต้องมีการบูรณาการสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองอาเซียนไว้ในกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชนในการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองอาเซียนด้วย

พลเมืองอาเซียนอาจมีความหลากหลายในทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อและวิถีชีวิต แต่ด้วยแนวโน้มอนาคตที่ต้องอยู่ภายใต้กฎกติกาเดียวกันในฐานะเป็นพลเมืองของภูมิภาคนั้น จำเป็นต้องร่วมกันแสวงหาจุดร่วมและสร้างสรรค์ให้เป็นคุณลักษณะประจำของพลเมืองอาเซียนซึ่งจะต้องส่งเสริมและพัฒนาาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริง

คุณลักษณะของพลเมืองอาเซียน

การสร้างเสริมคุณลักษณะของพลเมืองอาเซียน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในหน้าที่ขอจำแนกคุณลักษณะดังกล่าวเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองอาเซียน คุณลักษณะของพลเมืองอาเซียนตามทฤษฎีการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และคุณลักษณะของพลเมืองอาเซียนตามกฎบัตรอาเซียน ดังนี้

๑. คุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองอาเซียน

๑.๑ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน คุณลักษณะประการแรกที่เป็นประตูสำคัญสู่ความเป็นพลเมืองอาเซียนที่ดี คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน โดยเฉพาะการรับรู้จนเกิดความเข้าใจในประเด็นต่อไปนี้

๑.๑.๑ จุดกำเนิดอาเซียน พลเมืองอาเซียนจะต้องบอกเล่าถึงความเป็นมา ความจำเป็นที่ต้องมีประชาคมอาเซียนและการเกิดประชาคมอาเซียนได้

๑.๑.๒ กฎบัตรอาเซียน พลเมืองอาเซียนจะต้องบอกสาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียนที่ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญของอาเซียนซึ่งรับรองโดยผู้นำประเทศสมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์และหลักการสำคัญของกฎบัตรอาเซียนได้

๑.๑.๓ สัญลักษณ์อาเซียน พลเมืองอาเซียนจะต้องรู้จักสัญลักษณ์อาเซียนและสามารถอธิบายได้ว่าสัญลักษณ์นั้นคืออะไร หมายถึงอะไร สะท้อนความเป็นอย่างไรของอาเซียน

๑.๑.๔ ประชาคมอาเซียน พลเมืองอาเซียนจะต้องบอกเล่าถึงประเทศสมาชิกและองค์ประกอบของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะ ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียน คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) และประชาคมสังคม

และวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจ ถึงความมุ่งหมายอันสำคัญของประชาคมทั้ง ๓ ได้

๑.๑.๕ ความสัมพันธ์กับภายนอกอาเซียน พลเมืองอาเซียนจะต้องบอกได้ว่า อาเซียนมีความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ และประชาคมอื่นๆ ภายนอกอาเซียนอย่างไร เช่น การขยายกลุ่มอาเซียนเป็นอาเซียนบวก ๓ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ และขยายเป็นอาเซียนบวก ๖ เพิ่มประเทศอินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เพื่อสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยทุกประเทศจะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม จากการรวมกลุ่มกันในภูมิภาค นอกจากนี้ มีความรู้ความเข้าใจในความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันแล้วอาเซียนยังได้มีความร่วมมือและสถาปนาความสัมพันธ์ในฐานะคู่เจรจา กับ ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ อินเดีย จีน รัสเซีย และกับจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ในกรอบอาเซียนเป็นต้น

๑.๒ มีทักษะในการสื่อสาร เนื่องจากความเป็นภูมิภาคอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียน ย่อมนำไปสู่ความสัมพันธ์อันใกล้ชิด ไร้พรมแดนมากขึ้น โอกาสในการที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันไม่ช่องทางใดช่องทางหนึ่งก็มามากขึ้น และรูปแบบการสื่อสาร ที่สำคัญที่สุด ก็คือการสื่อสารด้วยภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

ดังนั้น ความพร้อมด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษากลางของโลก และภาษากลางของอาเซียนจึงมีความสำคัญมาก พลเมืองอาเซียนทุกคนต้องมีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, <http://www.youtube.com/watch?v=GoWoe5BBUs>) มิเช่นนั้นก็จะ เป็นอุปสรรคและมีปัญหาในการอยู่ร่วมกัน หรือมีปฏิสัมพันธ์ ติดต่อกัน คำขายและสื่อสารระหว่างกันได้ รวมทั้งภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนด้วยกันเอง ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่ควรเรียนรู้ให้สามารถสื่อสารได้ โดยเฉพาะประเทศที่มีขอบเขตประเทศติดกัน

๑.๓ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือไอที หมายถึง ความรู้ในผลิตภัณฑ์หรือในกระบวนการดำเนินงานใดๆ ที่อาศัยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ การติดต่อสื่อสาร การบริหาร และการดำเนินงาน รวมทั้งเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลต่อความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจ การค้าการพัฒนา ด้านคุณภาพชีวิต และคุณภาพของประชาชนในสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ สังคมช่วยทำให้มนุษย์

สามารถมองเห็นโลกที่อยู่รอบตัวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล และทำให้มนุษย์เข้าใจในข้อมูลเหล่านั้นช่วยส่งผลให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์วิธีในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้รวมถึงสามารถจัดการและควบคุมชีวิตสภาพแวดล้อมและงานของตัวเองหรือแม้แต่สังคมและเศรษฐกิจของโลกได้

แต่อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีสารสนเทศก็เป็นจุดดาบสองคม ด้านหนึ่งก็สามารถสร้างสรรค์ประสิทธิภาพก่อเกิดสันติสุขได้ แต่อีกด้านหนึ่งหากใช้ในทางที่ผิดก็เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การกระทำที่ไม่สร้างสรรค์ ส่งเสริมความสูญเสียและทำลายผู้อื่นได้เหมือนกัน เพราะฉะนั้น ในฐานะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศต่างมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น พลเมืองอาเซียนจะต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมๆ กับระมัดระวังตนไม่ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปในทางลบ อันจะนำมาสู่ความขัดแย้ง แบ่งแยกและทำลายระหว่างกัน เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการกล่าวร้าย ใส่ร้ายป้ายสีกัน เป็นต้น

๑.๔ มีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองอาเซียน ความภาคภูมิใจ (Dignity) หมายถึง ความรู้สึกว่ามีเกียรติยศหรือความรู้สึกพึงใจ เป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่จะนำไปสู่การกระทำที่เกิดสัมฤทธิ์ผลในทุกด้าน หากพลเมืองอาเซียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง ตระหนักว่าการเป็นพลเมืองอาเซียนมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เพราะมีความมุ่งมั่นที่จะรวมพลังกันสร้างความเข้มแข็งในภูมิภาคอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานความเอื้ออาทรระหว่างกัน ความรู้สึกเช่นนี้ ย่อมมีแนวโน้มไปสู่พฤติกรรมที่สร้างสรรค์ต่อองค์การหรือในฐานะเป็นพลเมืองอาเซียนอย่างแน่นอน

ความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองอาเซียนจึงเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองอาเซียนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ควรสร้างสรรค์ให้เกิดมีและเป็นพลังทางสังคมนำไปสู่การสร้างสรรค์ภูมิภาคให้เกิดสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน

๒. คุณลักษณะของพลเมืองอาเซียนตามกฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียน เป็นธรรมนูญที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับการอยู่ร่วมกันและการขับเคลื่อนองค์กรอาเซียนอย่างเป็นทางการ ซึ่งผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรองร่วมกันทั้ง ๑๐ ประเทศ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และมีผลบังคับใช้จริงเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ หลังจากที่ประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันต่อกฎบัตรทั้งหมด

กฎบัตรอาเซียนดังกล่าวมี ๑๕ ข้อ (สำนักงาน ก.พ., ๒๐๑๕) มุ่งสร้างสรรค์เสถียรภาพของประชาคมอาเซียนทั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจและประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เพราะฉะนั้น พลเมืองอาเซียน ในฐานะเป็นพลังในการขับเคลื่อนประชาคมของตนจึงควรมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน เพื่อปฏิบัติตนให้เป็นหนึ่งเดียวกันอย่างแท้จริงดังนี้

๒.๒.๑ รักความสงบและการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี สันติภาพ ความมั่นคงและเสถียรภาพ รวมทั้งการปรับตัวสู่ภาวะปกติ และการป้องกันการทำลายล้างระหว่างกันในภูมิภาคจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะพลเมืองอาเซียนมีคุณลักษณะรักความสงบ มีสันติภาพเป็นอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตและใช้หลักสันติวิธีในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

๒.๒.๒ มีความเชี่ยวชาญในอาชีพและมีความสามารถหลากหลาย เนื่องจากอาเซียนมีความมุ่งหมายร่วมกันในการสร้างตลาดและการผลิตที่มีเสถียรภาพ ความมั่งคั่งและมีความสามารถในการแข่งขันสูงและมีการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้าบริการ และการลงทุน การเคลื่อนย้ายที่ได้รับความสะดวกของนักธุรกิจผู้ประกอบการวิชาชีพผู้มีความสามารถพิเศษ และแรงงานและการเคลื่อนย้ายอย่างเสรียิ่งขึ้นของเงินทุน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากพลเมืองอาเซียนขาดความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่างๆ ของตน และจำเป็นต้องมีความสามารถที่หลากหลายรองรับการเคลื่อนย้ายการลงทุน แรงงานและอื่นๆ *“คนในประชาคมอาเซียน ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ มันจะไม่สามารถให้เราเลือกมีอาชีพเดียวได้... ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีมากขึ้นรวดเร็วขึ้น การย้ายฐานการลงทุนทางธุรกิจจะเกิดขึ้น ... คนในประชาคมอาเซียนจะต้องเก่งหลายเรื่อง ทำหลายด้าน มีหลายมิติอยู่ในตัวพร้อมที่จะปรับเมื่อสถานการณ์เปลี่ยน... รับได้ทุกสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง”* (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, <http://www.youtube.com/watch?v=GoWoe5BBDus>) คนที่มีอาชีพปัจจุบันอาจจะต้องตกงานหากมีการย้ายฐานการลงทุนไปสู่ประเทศอื่นอย่างเสรี เมื่อถึงตอนนั้นต้องสามารถปรับตัวหันทำอย่างอื่นได้ เพื่อความอยู่รอดของตนเองและช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็งไปด้วย

๒.๒.๓ มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ปัญหาความยากจนและช่องว่างในการพัฒนาของประชาคมอาเซียนเป็นภาวะอุปสรรคอย่างหนึ่งของเสถียรภาพในการสร้างความมั่นคงทุกมิติ ตามวัตถุประสงค์ในกฎบัตรอาเซียนจึงมุ่งให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและร่วมมือกันบรรเทาปัญหาเหล่านั้น โดยมุ่งสร้างสรรค์ประชาคมเอื้ออาทรเดียวกันตามอัตลักษณ์อาเซียน เพราะฉะนั้น พลเมืองอาเซียนจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือมีน้ำใจ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น ยินดี

ที่จะหยิบยื่นช่วยเหลือและร่วมกันสร้างสรรค์สุขให้ประชาคมของตนเป็นสำคัญ

๒.๒.๔ เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ในประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น อาจมีความแตกต่างด้านการปกครองอยู่บ้าง ทำให้สิทธิและหน้าที่ของรัฐสมาชิกแตกต่างกันไปด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ นอกจากความเข้าใจในความแตกต่างทางกฎหมายของสังคมแล้ว พลเมืองอาเซียนยังจะต้องมีความเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นซึ่งอาจอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างด้วย การสื่อสาร การส่งเสริมและการสร้างสรรค์สิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น คือ ผู้ที่อยู่ภายใต้กฎหมายทางสังคมที่ต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีความตระหนักในเรื่องการเคารพสิทธิและหน้าที่ระหว่างกันเป็นสำคัญ นี่เป็นคุณลักษณะอีกประการหนึ่งของพลเมืองอาเซียน

๒.๒.๕ มีจิตสำนึกรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในภูมิภาค วัตถุประสงค์ของกฎบัตรข้อที่ ๙ มุ่งสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้มั่นใจว่ามีการคุ้มครองสภาพแวดล้อมในภูมิภาคความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาค การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาค และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในภูมิภาค และวัตถุประสงค์ของกฎบัตรข้อที่ ๑๒ มุ่งเสริมสร้างความร่วมมือในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยมั่นคงและปราศจากยาเสพติดสำหรับประชาชนของอาเซียนทั้ง ๒ ข้อนี้ ต้องการคุณลักษณะของพลเมืองอาเซียนที่มีจิตสำนึกรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในภูมิภาคเป็นสำคัญ เพราะหากไม่มีจิตสำนึกดังกล่าว ย่อมยากที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งไม่กระทบกับสิ่งเหล่านั้นได้

๒.๒.๖ พัฒนatanเองอยู่เสมอ โลกยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างยิ่งยวด ประกอบการสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ก้าวทันสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะการถือหลักการศึกษาตลอดชีวิต เป็นวิธีการพัฒนาตนเป็นคุณลักษณะที่จะทำให้พลเมืองอาเซียนมีความเข้มแข็งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ช่วยสร้างพลังความเข้มแข็งให้ประชาคมได้เป็นอย่างดี และในขณะเดียวกัน ก็ต้องตระหนักในการแสวงหาโอกาสในการพัฒนาตน เพื่อให้เข้าถึงความทัดเทียมกันทั้งด้านการพัฒนามนุษย์ สวัสดิการสังคมและความยุติธรรมต่างๆ ด้วย เพื่อความกินดีอยู่ดีของตนและความผาสุกของประชาคมนั่นเอง

๒.๒.๗ มีความรับผิดชอบร่วมกัน ในฐานะเป็นสมาชิกของอาเซียนซึ่งมีสถานะเป็นองค์การตามกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ภายในองค์การเดียวกัน เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่จะนำพาองค์การนั้นๆ สู่ความเจริญอย่างยั่งยืน เพราะเมื่อประเทศอาเซียนมีข้อตกลงโดยผู้นำแต่ละประเทศจนเกิดกฎบัตรขึ้นมาใช้ร่วมกัน ความเป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกันย่อมเกิดขึ้นตามมา เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกความคิด ทุกการกระทำ ทุกคำพูด หรือทุกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยพลเมืองอาเซียน ย่อมมีผลต่อสังคมอาเซียนด้วยกันเสมอ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมุมมองของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งตามกฎหมายอาเซียนนั้นมุ่งให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการรวมตัวและการสร้างประชาคมของอาเซียนโดยทั่วกัน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพราะฉะนั้น ประชาชนพลเมืองอาเซียนจะต้องตระหนักในเรื่องความรับผิดชอบร่วมกัน โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการสร้างสรรค์อาเซียนร่วมกันตามหลักการและกรอบกติกาที่วางไว้ และความรับผิดชอบร่วมกันนี้จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการร่วมมือกันในปฏิบัติการต่างๆ ระหว่างกันได้เป็นอย่างดี ดังเช่น การแก้ปัญหาต่างๆ ที่ทำลาย เช่น อาชญากรรมข้ามชาติและสิ่งทำลายข้ามพรมแดนอื่นๆ จะสามารถจัดการ ดูแล แก้ไขได้ ตามหลักความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิตินั้น ต้องอาศัยสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองอาเซียนทุกคน ซึ่งจะต้องไม่เพิกเฉยต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาต่างๆ ที่ตนประสบพบเห็น

๒.๒.๘ เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลและสังคม เนื่องจากอาเซียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน การยอมรับความหลากหลายและเคารพซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะนำมาสู่การให้เกียรติและความเข้าใจระหว่างกัน ซึ่งจะไม่เป็นอุปสรรคในการสร้างสรรค์อาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวตามวิสัยทัศน์อาเซียนอันจะก่อให้เกิด “เอกภาพบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นความสง่างามของภูมิภาคนี้

การเคารพความแตกต่างนี้ เป็นข้อหนึ่งในคุณสมบัติของ “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย ๖ ประการ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, <http://www.flipbooksoft.com/upload/books/022012/d5b3117a9c52443>

Cd10e2Da75aaf68d4) หัวใจสำคัญอยู่ที่การเคารพ ซึ่งเกิดจากการยอมรับบนฐานความเข้าใจและให้เกียรติผู้อื่นนั่นเอง

๒.๒.๙ ยึดมั่นหลักสามัคคีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น จากคุณลักษณะต่างๆ ข้างต้นนั้น ภาพรวมคุณลักษณะของพลเมืองที่จะส่งเสริมการสร้างสรรค์ประชาคมอาเซียนร่วมกันนั้น อาจกล่าวได้ว่า ได้แก่ ความสามัคคีของสมาชิกในองค์การ ซึ่งเป็นผลจากคุณลักษณะข้ออื่นๆ ข้างต้นและทำที่ที่ติงามต่อผู้อื่นซึ่งอาจมิใช่สมาชิกในองค์การด้วยหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั่นเอง คุณลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมวัตถุประสงค์ข้อสุดท้าย (ข้อ ๑๕) ของกฎบัตรอาเซียนได้เป็นอย่างดี นั่นก็คือวัตถุประสงค์ที่ว่า “เพื่อธำรงไว้ซึ่งความเป็นศูนย์รวมและบทบาทเชิงรุกของอาเซียนในฐานะพลังขับเคลื่อนขั้นแรกของความสัมพันธ์และความร่วมมือ

มีระหว่างอาเซียนกับหุ้นส่วนนอกภูมิภาคในภาพแบบของภูมิภาคที่เปิดกว้างโปร่งใสและไม่ปิดกั้น”

ในทางกลับกัน หากพลเมืองอาเซียนขาดคุณสมบัติเรื่องความสามัคคี ย่อมยากที่จะมีเอกภาพ ยากที่จะเกิดความเป็นศูนย์รวมอันหนึ่งอันเดียว และส่งผลให้อ่อนด้อยพลังขับเคลื่อนต่างๆ เมื่อเป็นเช่นนั้น การสร้างความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือกับภูมิภาคอื่นๆ ย่อมเป็นเรื่องยาก เพราะอาจไม่ได้รับการยอมรับเนื่องจากความอ่อนด้อย ลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้ประชาคมอาเซียนยากที่จะยืนหยัดอยู่อย่างยั่งยืนได้ เพราะฉะนั้น การสร้างปัจจัยทางคุณลักษณะของพลเมืองในเรื่องความสามัคคี และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง

๓. คุณลักษณะของพลเมืองอาเซียนตามทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

ในฐานะที่อาเซียนเป็นองค์การที่มีกฎหมายรองรับเป็นองค์การระดับภูมิภาค ดังนั้นแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ จึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมคุณลักษณะของพลเมืองอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะได้กล่าวถึงเป็นประเด็นตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ ความหมายของพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การนั้น จัดเป็นพฤติกรรมทางบวกของคนในองค์การที่ผู้บริหารทุกองค์การต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์การของตนจากการศึกษาและค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Organizational Citizenship Behavior-OCB) พบว่ามีผู้ศึกษาและให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การไว้หลายท่าน ดังนี้

Organ ให้ความหมายว่า หมายถึงพฤติกรรมทำให้ความร่วมมือที่สมาชิกมีให้แก่องค์การซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นองค์การไม่ได้ร้องขอและไม่ใช้การบังคับให้ทารวมทั้งไม่ได้รับรองว่าจะให้ผลตอบแทนใดๆ โดยแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Altruism) พฤติกรรมความสุภาพอ่อนน้อม (Courtesy) น้ำใจเป็นนักกีฬา (Sportsmanship) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) และพฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) (Organ, D.W., ๑๙๙๑), Borman และ Motowidlo กล่าวว่าพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การนั้น ควรเป็นพฤติกรรมที่สนับสนุนองค์การสังคมและสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา (Niehoff, P. B., A Motive-Based, ๒๐๐๑), Van ให้ความ

หมายว่า เป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและ/หรือเป็นการตั้งใจที่จะทำประโยชน์ให้แก่องค์การซึ่งเป็นสิ่งที่เขาตั้งใจจะทำเองและพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเหนือความคาดหวังที่องค์กรต้องการหรือคาดหวังไว้ (Niehoff, P. B., A Motive-Based, ๒๐๐๑),

จากความหมายของคำว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และ/หรือเป็นการตั้งใจที่จะทำประโยชน์ให้แก่องค์การ ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกในองค์กรตั้งใจจะทำเองและพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเหนือความคาดหวังที่องค์กรต้องการหรือคาดหวังไว้ และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมความร่วมมือภายในองค์กร ปฏิบัติตนด้วยความเต็มใจเพื่อองค์กรช่วยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในองค์กร

๓.๒ ความสำคัญของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อการเป็นพลเมืองอาเซียน ในฐานะที่อาเซียนเป็นองค์กรหนึ่ง พลเมืองอาเซียนจึงต้องตระหนักในการเป็นสมาชิกที่ดีของอาเซียนเพราะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าของอาเซียน สอดคล้องกับ Smith et al. ที่กล่าวไว้ว่า “พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร มีความสำคัญต่อองค์กรเพราะเปรียบเสมือนตัวหล่อลื่นเครื่องจักรทางสังคมในองค์กรทำให้เกิดความยืดหยุ่นซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำงานในสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้สามารถทำให้บุคคลจัดการสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดีในสถานการณ์ที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” Smith, A.C., Organ, D.W., and Near, P.J., ๑๙๙๓)

ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาให้พลเมืองอาเซียนเข้าใจเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยจำต้องเข้าใจองค์ประกอบของพฤติกรรมนั้น แล้วนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ ความสำเร็จขององค์กรนั่นเอง

๓.๓ ลักษณะพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ในแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนั้น Williams และ Anderson ได้แบ่งแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรออกเป็น ๒ รูปแบบ คือพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่มุ่งสู่บุคคล (Organizational Citizenship Behavior Directed Toward Individuals-OCB-I) เป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์เฉพาะหน้าต่อบุคคลเช่น การช่วยเหลือผู้อื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับงานหรือปัญหาในงาน เป็นต้น และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่มุ่งสู่องค์กร (Organizational-Citizenship Behavior Directed Toward Organization-OCB-O) เป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรโดยทั่วไป ซึ่งจากรูปแบบของพฤติกรรม

(James, M. D., J. B. Douglas, Allen M. K. and G. L. Robert, ๒๐๐๒)

การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนี้อาจพฤติกรรมได้ ๕ ลักษณะ ดังนี้

๓.๓.๑ พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Altruism) เป็นพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเมื่อมีโครงการที่ยากลำบากเปลี่ยนวันหยุดให้กับเพื่อนร่วมงานอาสาที่จะช่วยเหลืองาน

๓.๓.๒ พฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) เป็นความตั้งใจที่จะทำงานเหนือกว่าความต้องการในงานที่น้อยที่สุดเชื่อฟังกฎระเบียบตรงต่อเวลาไม่ขาดงานไม่ใช้เวลาในการปฏิบัติงานไปใช้ในเรื่องส่วนตัว

๓.๓.๓ พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตขององค์กร เช่น การให้ความสนใจเกี่ยวกับการประชุมด้วยความสนใจอ่านประกาศต่างๆมากกว่าที่จะขว้างทิ้งไปในเรื่องแจ้งให้ทราบทั่วไปอ่านบันทึกเก็บข้อมูลใหม่ๆ

๓.๓.๔ พฤติกรรมความอดทนอดกลั้น (Sportsmanship) เป็นการสมัครใจหรือยินดีที่จะยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการบ่นและการมีพฤติกรรมตามคำกล่าวที่ว่า “ยิ้มและอดทนในการทำงานไม่ค้นหาสิ่งที่ไม่ดีพลาตขององค์กร”

๓.๓.๕ พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) เป็นพฤติกรรมที่มีมุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในการทำงาน เช่น ไม่ใช้อารมณ์เมื่อเกิดความขัดแย้งไม่ทำให้การทะเลาะเบาะแว้งขยายออกไปเมื่อมีการถกเถียงหรือยั่วจากบุคคลอื่น (Greenberg, J and R.B. Baron, ๒๐๐๒),

๓.๔ คุณลักษณะของพลเมืองอาเซียนโดยประยุกต์จากพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร จากพฤติกรรมตามแนวคิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรข้างต้นนั้น อาจประยุกต์เป็นคุณลักษณะของพลเมืองอาเซียน ในฐานะที่อาเซียนเป็นองค์กรและพลเมืองอาเซียนเป็นสมาชิกขององค์กรได้ ดังนี้

๓.๔.๑ มีน้ำใจเอื้ออาทรระหว่างกัน พลเมืองอาเซียนจะต้องเป็นผู้มีน้ำใจเอื้ออาทร คือ มีจิตพร้อมที่จะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน ในฐานะเป็นสมาชิกองค์กรเดียวกัน คุณลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดภราดรภาพระหว่างกัน ซึ่งจะมีผลดี เช่น เมื่อมีปัญหาผิดพลาดหรือขัดแย้งใดๆ ก็สามารถให้อภัยกันได้หรือเมื่อสมาชิกประเทศไทยประสบภัยต่างๆ ก็มีน้ำใจช่วยเหลือกัน เป็นต้น

๓.๔.๒ สำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นพลเมืองอาเซียน กล่าวคือ พลเมืองอาเซียนจะต้องมีความสำนึกในหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์กรนี้ โดยเฉพาะการปฏิบัติตนให้

สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการก่อตั้งประชาคมอาเซียน เช่น ในด้านเศรษฐกิจ พลเมืองอาเซียนต้องประกอบอาชีพด้วยความสุจริตไม่ทำลายความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันต้องมีความสามารถที่หลากหลายส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้องค์การได้ ในด้านการเมืองและความมั่นคง พลเมืองอาเซียนต้องทำหน้าที่เป็นผู้รักษาสันติภาพให้องค์การ ไม่ปฏิบัติตนให้เกิดความเดือดร้อน วุ่นวาย บั่นทอนความมั่นคงของอาเซียน เป็นต้น

๓.๔.๓ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พัฒนา พลเมืองอาเซียนต้องทำหน้าที่สร้างสรรค์พัฒนาาร่วมกัน เพราะพลเมืองอาเซียนทุกคนย่อมได้รับผลทั้งทางบวกและทางลบของการเป็นประชาคมอาเซียนด้วยกัน เรียกว่า “ร่วมชะตากรรม” เดียวกัน เพราะฉะนั้น จะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พัฒนา ตลอดถึงการแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในกฎบัตรอาเซียน ซึ่งทุกข้อไม่อาจบรรลุได้หากขาดการมีส่วนร่วมของพลเมืองอาเซียน เป็นต้น โดยหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมคือ “ความเป็นหนึ่งเดียวกัน” การขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นในประชาคมอาเซียน พลเมืองอาเซียนจะต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย สำนักแห่งการมีส่วนร่วมด้วยเสมอ คุณลักษณะเช่นนี้จะก่อให้เกิด “พลังสามัคคี” ที่จะส่งผลให้เกิดสันติสุขที่ยั่งยืนได้

๓.๔.๔ มีความอดทนอดกลั้นต่อสถานการณ์ ด้วยเหตุผลด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางสังคม ความแตกต่างทางการเมืองการปกครองและความแตกต่างอื่นๆ อีกมากมายของพลเมืองอาเซียน รวมทั้งการที่ต่างก็พยายามสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันด้านต่างๆ เหล่านี้ย่อมเป็นโอกาสที่จะนำไปสู่สถานการณ์ที่ต้องเผชิญหน้ากันได้เสมอ ซึ่งอาจนำมาสู่ความขัดแย้งกันและความผิดพลาดระหว่างกัน เป็นต้น เมื่อเกิดสถานการณ์ใดๆ ก็ตามที่บ้านทอน ทำลายสันติสุขในการเป็นพลเมืองอาเซียนด้วยกัน สมาชิกขององค์การนี้จะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อสถานการณ์นั้นๆ เสมอ จากนั้นก็ค่อยๆ หาทางออกที่ดีที่สุด มีผลกระทบในทางลบต่อกันให้น้อยที่สุดเพื่อรักษาไว้ซึ่งความเป็นมิตรและความเป็นหนึ่งเดียวกัน คุณลักษณะเช่นนี้ ย่อมส่งผลให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยความเป็นมิตร ถ้อยทีถ้อยอาศัย ไม่เป็นศัตรูคู่อริกันนั่นเอง

๓.๔.๕ คำนึงถึงผู้อื่นเสมอ เนื่องจากการกระทำต่างๆ ของพลเมืองอาเซียนทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ย่อมมีผลกระทบตามลักษณะความเป็นหนึ่งเดียวกัน คือ ส่งผลถึงผู้อื่นด้วยเสมอ เพราะฉะนั้น การจะกระทำสิ่งใดจำเป็นที่ผู้กระทำ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

นี้จะต้องคำนึงถึงผู้อื่นด้วย ซึ่งอาจจะแบ่งลักษณะการคำนึงถึงผู้อื่นเป็น ๔ ลักษณะ ได้แก่

๑) การคำนึงถึงผู้อื่นโดยการระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อผู้อื่น ไม่ทำลายสันติสุขของผู้อื่น

๒) การคำนึงถึงผู้อื่นโดยการยุติสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อผู้อื่นที่เป็นอยู่ หยุดการกระทำที่บั่นทอนสันติสุขของผู้อื่น

๓) การคำนึงถึงผู้อื่นโดยการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบในทางบวกต่อผู้อื่น ส่งเสริมสันติสุขของผู้อื่น

๔) การคำนึงถึงผู้อื่นโดยการรักษาสິงที่ดีงามที่มีอยู่ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง ส่งเสริมความยั่งยืนของสันติสุขของผู้อื่น

การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองอาเซียน โดยอาศัยแนวคิดพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การดังกล่าวมา เป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาประชาชนในประชาคมอาเซียน ให้เป็นสมาชิกที่ดีของอาเซียนได้ เพราะภายในประชาคมอาเซียนนั้น ประชาชนทุกคนถือเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศอาเซียนก็เปรียบเสมือนทีมขนาดใหญ่ ที่ประชาชนทุกคนต้องร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้น สมาชิกทีมหรือสมาชิกขององค์การ ก็ควรปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกทีมที่ดีและเป็นสมาชิกองค์การที่ดีด้วย

การพัฒนาคุณภาพของคนไทยเพื่อก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน

ศาสตราจารย์ ดร.จีระ หงส์ลดารมภ์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ ได้รวบรวมแนวคิดด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากประสบการณ์ชีวิตของท่าน มาไว้ในหนังสือ “๘K’s+๕K’s: ทูมมนุษย์คนไทยรองรับประชาคมอาเซียน” ซึ่งท่านเสนอมุมมองการพัฒนาคุณภาพของคนไทยเพื่อให้สามารถก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

ทฤษฎีทูม ๘ ประการ (๘K’s) เป็นทุนพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย

๑. Human Capital ทุนมนุษย์คือทุนเริ่มต้นของคนแต่ละคนที่เกิดมามีร่างกาย รูปร่างหน้าตา สติปัญญาที่แตกต่างกัน

๒. Intellectual Capital ทุนทางปัญญาคือ ทุนที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้ที่ทำให้คนคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

๓. Ethical Capital ทุนทางจริยธรรมคือ ทุนภายในส่วนลึกหรือสามัญสำนึกของจิตใจคน ซึ่งจะส่งผลต่อทุนทางปัญญาที่จะคิดวิเคราะห์ด้วยความดี มีศีลธรรมมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

๔. Happiness Capital ทุนแห่งความสุขคือ ทุนที่อยู่ภายในจิตใจของคน ในการลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากแรงบันดาลใจ ที่จะส่งผลให้เกิดความสุขความอิมเมใจในการกระทำสิ่งเหล่านั้น เป็นแรงผลักดันให้การทำงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน

๕. Social Capital ทุนทางสังคม คือ ทุนที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว หรือสังคมภายนอกในการหล่อหลอมตัวตนของแต่ละบุคคลให้เป็นไปในทางดีหรือทางเสื่อม ขึ้นอยู่กับทุนทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลที่จะมุ่งสร้างคุณงามความดี หรือจะกระทำความเดือดร้อนให้แก่คนรอบข้างและสังคม

๖. Sustainability Capital ทุนแห่งความยั่งยืนคือ ทุนที่เกิดจากการกระทำของคนที่มีมุ่งหวังผลในระยะยาวโดยเริ่มต้นจากการกระทำความดีต่างๆ อยู่ตลอดเวลา

๗. Digital Capital ทุนทางไอทีคือ ทุนความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สามารถนำเครื่องมือเครื่องใช้ด้านไอทีต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมโดยรวมได้

๘. Talented Capital ทุนทางความสามารถพิเศษ คือ ทุนที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์ทักษะความรู้ บ่มเพาะจนเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความชำนาญในด้านต่างๆ ตามแต่ความถนัดและทัศนคติของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีทุนใหม่ ๕ ประการ (๕K's New) เป็นทุนที่สำคัญสำหรับทรัพยากรมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย

๑. Knowledge Capital ทุนทางความรู้คือ ทุนในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เจาะลึกความรู้ทั่วไปภายใต้มิติเดียว ไปสู่การรอบรู้อย่างลึกซึ้งในหลากหลายมิติ

๒. Creativity Capital ทุนทางความคิดสร้างสรรค์คือ ทุนในการคิดดัดแปลง คิดประยุกต์ใช้ คิดขึ้นใหม่ และคิดพัฒนาโดยมุ่งให้เกิดความเจริญในทางบวก

๓. Innovation Capital ทุนทางนวัตกรรมคือ ทุนในการพัฒนาต่อยอดจากของเดิมไปสู่สิ่งใหม่ สร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้น

๔. Cultural Capital ทุนทางวัฒนธรรมคือ ทุนในการเรียนรู้ ค่านิยม แนวคิดหรือความเชื่อของคนที่เราติดต่อสัมพันธ์ด้วยเพื่อให้เข้าใจและเข้าถึงความคิดของบุคคลนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง

๕. Emotional Capital ทุนทางอารมณ์คือ การบริหารจัดการ EQ ซึ่งจะส่งผลถึงทุน

ในด้านต่างๆ ให้พัฒนาไปอย่างยั่งยืน (จิระ หงส์คารมภ์, ๒๕๕๕)

ทุนมนุษย์ทั้ง ๑๓ ทุน จะเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของคนไทยในการรองรับการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน เพื่อให้สามารถก้าวเข้าสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน ASEAN Citizen ได้อย่างง่ายดายและยั่งยืน โดยแนวความคิดดังกล่าวนี้ สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ให้เป็นคนที่มีความรู้ เป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณธรรมไปพร้อมๆ กัน อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผนพัฒนาบุคลากรในองค์กรได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังจะช่วยเสริมสร้างให้หน่วยงานและองค์กรมีภูมิทัศน์ด้านทานพร้อมรับกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น หากหน่วยงานหรือองค์กรใดได้นำแนวคิด “๘K’s+๕K’s” ไปปฏิบัติอย่างจริงจังก็เชื่อได้ว่าจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนต่อไปในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานหรือองค์กร รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติด้วย

มหาวิทยาลัยของไทยกับการพัฒนาพลเมืองอาเซียน

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในห้าประเทศสมาชิกก่อตั้งของอาเซียน และมีบทบาทนำในอาเซียนมาโดยตลอด ตั้งแต่ ฯพณฯ ดร. ถนัด คอมันตร์ ได้ผลักดันการจัดตั้งอาเซียน และการลงนามในปฏิญญาจัดตั้งอาเซียนที่กรุงเทพฯ อีก ๒๐ ปีต่อมา ในปี ๒๕๓๕ ผู้นำของไทยอีกท่านหนึ่งคือ อดีตนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน ได้เปิดศักราชใหม่ให้กับอาเซียน โดยการริเริ่มการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน และในการยกร่างกฎบัตรอาเซียนที่ผ่านมาประเทศไทยก็ได้มีบทบาทนำในการยกร่าง และการผลักดันประเด็นสำคัญต่างๆ ที่จะปรากฏในกฎบัตรฯ เช่น เรื่องกลไกสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล การพัฒนาอย่างยั่งยืน และความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น นอกจากนี้ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของไทย ได้เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มีบุคคลระดับรัฐมนตรีเข้าดำรงตำแหน่งนี้ และอยู่ในตำแหน่งนี้ถึง ๕ ปี ดังนั้น การเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาของไทยเป็นพลเมืองอาเซียนหรือ ASEAN Citizen คือ มีความรู้ ความเข้าใจในประชาคมอาเซียน มีทัศนคติที่ดีต่อประชาคมอาเซียน เรียนรู้และเข้าใจในความแตกต่างของประเทศสมาชิก ทั้งภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ พัฒนาคุณลักษณะพลเมืองอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองอาเซียนที่เก่ง ดี มีคุณธรรม จะช่วยสร้างสรรค์ให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง แบ่งปันเอื้ออาทรต่อกัน มีความสงบสุขก้าวหน้าและพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

มหาวิทยาลัยของไทย ควรส่งเสริมการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น การพัฒนาพลเมืองอาเซียนอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งควรพัฒนานักศึกษา ตามแนวคิด “8K’s+5K’s” รองรับประชาคมอาเซียน โดยนาทุนมนุษย์ทั้ง ๑๓ ทุน ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง มีการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและพลเมืองอาเซียน โดยการบรรจุวิชาอาเซียนศึกษาไว้ในหลักสูตร เพื่อให้ให้นักศึกษารู้จักอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งประชาคมอาเซียนมากขึ้น มีโครงการทัศนศึกษาอาเซียนและโครงการแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษา เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้ง มีการเข้าค่ายอาเซียน ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกจะช่วยให้การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงพหุวัฒนธรรมและภาษามากขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างการพัฒนาความเป็นพลเมืองอาเซียนและพัฒนาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อความเป็นพลเมืองอาเซียนมากขึ้น เพื่อให้ นักศึกษามีความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านอาเซียนศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียนและสากลต่อไป

บทสรุป

“พลเมืองอาเซียน” เป็นคุณลักษณะที่สะท้อนถึงความเป็นประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนหรือชาวอาเซียน ซึ่งอยู่ภายใต้สิทธิและหน้าที่ ตลอดถึงกฎกติกาต่างๆ ในกรอบของกฎบัตรอาเซียน เป็นเครื่องหลอมรวมให้พลเมืองอาเซียนมีความเป็นหนึ่งเดียวกันและมุ่งหมายที่จะสร้างสรรค์ประชาคมให้สามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกก่อตั้งอาเซียนรัฐบาลไทยจึงได้ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของประเทศ เพื่อร่วมผลักดันให้เกิดการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ ที่เน้นการปฏิบัติและเชื่อมโยงยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในภูมิภาคมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและการเมืองและความมั่นคง โดยที่ประชาคมอาเซียนทั้งสามเสาหลักมีความสำคัญเท่าเทียมกัน มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่องไปพร้อมๆ กัน

ประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ริเริ่มและผลักดันให้เกิดเป็นประชาคมอาเซียน ต้องมีการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาประชาชนในประเทศให้ก้าวทันการปรับเปลี่ยน เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ โดยการเตรียมพร้อมควรจะเริ่มต้นจาก “มนุษย์” นั่นคือ ประชาชนในประเทศหรือพลเมืองอาเซียนให้ตระหนักถึงความ เป็นพลเมืองอาเซียน โดยพัฒนาคุณภาพของพลเมืองอาเซียน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ในยุคโลกาภิวัตน์และการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งอนาคตของประเทศนั้นจะเป็นอย่างไร ก็ย่อมขึ้นอยู่กับคนในประเทศว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึง มีความสำคัญอย่างยิ่งดั่งนั้น แนวทางสำคัญของการสร้างสรรค์ความสำเร็จและความมั่นคง ของประชาคมอาเซียน ได้แก่ การสร้างสรรค์คุณลักษณะที่ดีของพลเมืองอาเซียน การพัฒนา พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะช่วย เตรียมความพร้อมให้พลเมืองอาเซียนก้าวสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาไป สู่ประชาคมอาเซียนและสากลต่อไป

อย่างไรก็ตาม การจะสร้างสรรค์พัฒนาพลเมืองอาเซียนให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพได้นั้น ภาครัฐจะต้องมีนโยบายยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน นำไปสู่กลยุทธ์และการ ปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม และจะต้องมีการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมอย่างทั่ว ถึง ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพราะประชาชนหรือสถาบันทางสังคมสถาบันใด สถาบันหนึ่งเพียงอย่างเดียว ไม่อาจขับเคลื่อนทุกองคาพยพของประชาคมทั้งประชาคมให้ บรรลุความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้

บรรณานุกรม

กรมประชาสัมพันธ์. **ประเทศไทยกับอาเซียน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานประชาสัมพันธ์
ต่างประเทศ 2554

จีระ หงส์ลดารมภ์. **8K's+5K's: ทูมนุชยนต์คนไทยรองรับประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ
:

มิสเตอร์ก้อปปี. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.chinnaworn.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539155790&Ntype=1>

สำนักงานก.พ. **ก้าวสู่ประชาคม ASEAN 2015**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนัก
งานก.พ. 2555.

สักกรินทร์ นิยมศิลป์. **อาเซียนจากมุมมองของนักศึกษา 10 ประเทศ**. ประชากรและ
การพัฒนา สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปีที่ 32 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2555
เดือน มิถุนายน -กรกฎาคม 2555. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.popterms.mahidol.ac.th/newsletter/showarticle.php?articleid=296>

สุรศักดิ์ ปาเฮ.. **การศึกษาไทยกับประชาคมอาเซียน: ศักยภาพและความพร้อมเชิง
ระบบ**.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.flipbooksoft.com/upload/books/02-2012/d5b3117a9c52443cd10e2da75aaf68d4/.pdf>

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. **กลยุทธ์การรับมือกับประชาคมอาเซียน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.youtube.com/watch?v=GoWoe5BBDus>

Greenberg, J and R.B. Baron. (2002). **Managing Behavior in Organizations**.
3rd ed.

New Jersey: Prentice Hall, Inc.

James, M. D., J. B. Douglas, Allen M. K. and G. L. Robert. (2002). Examining
the roles of job involvement and work centrality in predicting organizational
citizenship behaviors and job performance. **Journal of Organizational
Behavior**. 23, 93- 108 (2002).

Moorhead, G. and R. W. Griffin. (2001). **Organizational Behavior: Managing
People and Organizations**. 6th ed. Massachusetts: Houghton Mifflin Company.

Newstrom, J. W. and K. Davis. (1997). **Organizational Behavior: Human Behavior at Work**. 10th ed. New York: McGraw-Hill, Inc.

Niehoff, P. B. (2001). **A Motive-Based View of Organizational Citizenship Behaviors: Applying an Old Lens to a New Class of Organizational Behaviors**. Digital Dissertation: Kansas State University.

Organ, D.W. (1991). **Organizational Behavior**. 4th ed. Illinois: Richard D. Irwin, Inc.

Smith, A.C., Organ, D.W., and Near, P.J. (1983). Organizational citizenship behavior: Its nature and antecedents. **Journal of Applied Psychology**. 68 (4)

อัตลักษณ์ร่วมความศรัทธาในอาเซียนผ่านความเชื่อการนับถือผีบรรพบุรุษ

The Identities of Spirit Thought Ancestral in ASEAN

อณิษฐา หาญภักดีนิยม*

บทคัดย่อ

ความเชื่อเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งของมนุษย์ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความเชื่อแตกต่างกันไป ความเชื่อเปรียบเสมือน ความศรัทธาหรือความยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแกนกลางในการดำเนินชีวิตและความมั่นคงของสังคม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตภายใต้การมีอัตลักษณ์ร่วมกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจและการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านกระบวนการนับถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมและยังแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เป็นการสร้างศกยภาพใหม่ของประชาคมอาเซียน ให้มีความเป็นเอกภาพเดียวกัน ภายใต้สังคมที่มีพื้นฐานความเชื่อผ่านความเอื้ออาทรและความกตัญญูเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิกในอาเซียน โดยเฉพาะในประเทศไทยเชื่อว่าผี คือ เทพยดาที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์รักษาชีวิตหรืออาจลงโทษผู้กระทำผิดให้ถึงแก่ชีวิตได้จากการนับถือผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม จนกลายเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติสืบทอดต่อกัน ประกอบกับประเทศในสมาชิกอาเซียนยังมีความเชื่อที่คล้ายคลึงกัน แต่อาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน แต่เป้าหมายก็เพื่อที่จะบูชาระลึกถึงบรรพบุรุษของตนเอง เช่น พม่า เรียกว่า นัต กัมพูชา เรียกว่า ผีแซอรั๊กเนียะตา อินโดนีเซียมีความเชื่อเกี่ยวกับ วิญญาณแห่งภูเขาไฟ รวมถึงเวียดนามและประเทศลาว ก็มีความเชื่อที่ผูกพันกับธรรมชาติที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านจิตใจ นำไปสู่การบูชา วิญญาณบรรพบุรุษเช่นกัน ความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีประโยชน์ในการช่วยเหลือหนุนซึ่งกันและกันและสร้างศกยภาพใหม่ของประชาคมอาเซียน สามารถเป็นสื่อในการสร้างความเป็นอัตลักษณ์เดียวกันผ่านวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

---

* อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ร่วม, ศรัทธา, ความเชื่อผีบรรพบุรุษ

Abstract

The believe are very important standard of Human. Human are different believe of spirit. The Spirit are core concept in their lived and social live are co – identities to learned and understand about the process of God for the way of life in society and show of grateful to ancestor to New potential and unity in ASEAN community. To be superstition under society through favor and oblige to fraternity in the ASEAN members.

Thailand are nymph of spirit to protect or penology human. An esteemed Goblin to bond of psyche to same culture practice in ASEAN members. But different name to call own worship such as Myanmar call “Nats” Cambodia call “Medium” Indonesia call “Soul of Mountain” Vietnam and Laos are belief of Nature than their mind to venerate. The Superstition are assist to New Potential for ASEAN community to be reinforce one identities from traditional culture.

Keywords : Co – Identities, Faith, Superstition

บทนำ

ในสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ ย่อมมีลักษณะเฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยของสภาพแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม แต่ความเหมือนที่มีความสอดคล้องกันนั้นก็คือ ความเชื่อเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งของสังคมมนุษย์ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความเชื่อแตกต่างกันไป (เอี่ยม ทองดี, 2541:4-6) ความเชื่อก็คือ ความศรัทธาหรือยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเป็นแกนสำคัญในการดำเนินชีวิตและความมั่นคงของสังคม ความเชื่อมีอยู่หลายระดับทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันอันเป็นความเชื่อโดยทั่วไป และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวิญญาณ โลกนี้ โลกหน้า ความดี ความชั่ว นรก สวรรค์ บาปบุญคุณโทษ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในภูมิปัญญา ความเชื่อ จึงเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีบาปบุญคุณโทษ และจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้องกับค่านิยมที่คนในสังคมให้การยกย่องเชิดชูว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ควรปฏิบัติ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดแก่ลูกหลาน ความเห็นที่เกิดขึ้น

จากพิจารณารอบคอบจากชุมชนจนเกิดการยอมรับด้วยความจริงใจ

ความเชื่อเป็นสิ่งที่นอกเหนือธรรมชาติ เป็นสิ่งที่สามารถทำให้มนุษย์รู้สึกมีความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความเชื่อต่าง ๆ พื้นฐานมาจากอำนาจอันลึกลับที่ไม่สามารถสัมผัสได้ แต่สามารถรับรู้และรู้สึกถึงได้ ทำให้มนุษย์นั้นมีความเชื่อในแสวงหาความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ เพื่อช่วยคุ้มครองรักษาตน ความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้เกิดเหตุร้ายและเกิดผลดีได้ และแฝงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ รวมถึงความเชื่อในเรื่องผลกรรมในหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งตามหลักทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่า ความเชื่อ คือ ความเชื่อในเรื่อง การนับถือผีบรรพบุรุษนี้ในกลุ่มของอาเซียน ถือได้ว่าแต่ละประเทศล้วนมีความเชื่อในรูปแบบลักษณะของการเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาตินี้ ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ระบบความเชื่อ ย่อมรวมถึงศาสนา และความเชื่อในลัทธิต่างๆ ศาสนา (สนิท สมัครการ, 2549) ให้ความหมายกว้าง ๆ ความเชื่อ คือ การบวงสรวงบูชาหรือการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างมนุษย์กับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือวิถีทางของธรรมชาติและวิถีชีวิตของมนุษย์ ศาสนาตามทัศนะทางมานุษยวิทยาจึงบ่งบอกถึงการขยายความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ ดังนั้นศาสนาและความเชื่อทางศาสนาจึงเป็นสากลที่เราพบเห็นได้ในทุกยุคทุกสมัยและเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน ที่ทำให้สังคมมีความเจริญมากขึ้น

ศาสนานอกจากจะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์ และจิตวิญญาณของประชาชนในชุมชนและประเทศนั้นๆ แล้ว ยังเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้ดำเนินไปตามครรลองหรือบรรทัดฐานของสังคม ความเชื่อของมนุษย์อันมีหลักแสดงให้เห็นการกำเนิดและความสิ้นสุด โดยเฉพาะความเชื่อ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงหลักธรรมเกี่ยวกับบาปบุญอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้น ๆ คำสอน หลักธรรม หรือลัทธิที่ศาสดาต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นหรือประกาศไว้ โดยมีบุคคลในสังคม ได้ให้ความศรัทธา เลื่อมใสและยึดเป็นหลักปฏิบัติ ตามคำสั่งสอนจนสามารถตั้งเป็นกฎเกณฑ์แน่นอนและนำไปสั่งสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ เช่น หลักธรรม อันเป็นคำสั่งสอนเกี่ยวกับหลักศีลธรรม จรรยา เว้นความชั่วทำความดี ปลุกฝังความเชื่อในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ ความเชื่อในเรื่องของการนับถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งใน แต่ละประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (AEC) ที่มีชนบทนิยม สัมผัสสืบทอดต่อกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย มีลักษณะของความเชื่อที่

พัฒนาทางด้านสังคมและความคิดความเข้าใจของบุคคล พัฒนาขึ้นจากเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ล้วนได้รับผลกระทบจากสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล มนุษย์แต่ละคนถูกหล่อหลอมจากประสบการณ์ให้มีความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม ที่แตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างทางด้านชนชาติ ทางด้านศาสนา ความแตกต่างทางการเมือง ความไม่เท่าเทียมทางด้านเศรษฐกิจ ความแตกต่างในความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นไปตามสภาพภูมิศาสตร์ที่มีเขตพื้นที่ในการแบ่งกันเอาไว้ ทำให้การรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไม่ใช่อะไรหนึ่งเดียว (สันติพจน์ กลัปดี, สืบค้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2559) กล่าวว่าการจะทำให้ประเทศในอาเซียนมีความเป็นหนึ่งเดียวภายใต้เสาหลักของประชาคมอาเซียนประกอบด้วย

1. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน เพื่อความมั่นคงและการมีเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ในการรวมกลุ่มการค้าของประเทศต่าง ๆ เพื่อสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในการสร้างอัตลักษณ์ของอาเซียน

จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน ถือเป็นความร่วมมือที่จะหล่อหลอมทุกประเทศในสมาชิกอาเซียนมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน (เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, 2558:122) โดยเฉพาะการสร้างอัตลักษณ์ผ่านวัฒนธรรมความเชื่อที่มีอิทธิพลในการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นอาเซียน เช่น ศาสนา ชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ การขยายตัวกว้างใหญ่ขึ้นของอาเซียนตามวัตถุประสงค์ที่อาเซียนกำหนดขึ้นนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง และความร่วมมือของภูมิภาคในเรื่องอันเป็นประโยชน์ร่วมกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้พื้นฐานสู่ความเป็นสังคมของประชาชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีสันติภาพและความรุ่งเรืองต่อไป ดังนั้นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คนหรือประเทศ 2 ประเทศ หรือมากกว่านั้น จึงต้องอาศัยความเข้าใจ ปัจจัยที่สำคัญต่อสัมพันธ์ภาพที่มีระหว่างกัน เพื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายจะได้สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันผ่านประเพณีหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ความเชื่อของสังคมที่ผสมผสาน ระหว่างผีบรรพบุรุษ และความเชื่อที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันมา เชื่อว่าผีบรรพบุรุษเป็นผู้คุ้มครอง ลูกหลาน ในครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข

2.1 ความเชื่อตามแนวพุทธ

ความเชื่อของมนุษย์เกิดขึ้นจากความไม่รู้ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่าเป็น “อวิชชา” เมื่อได้พบเหตุการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า แผ่นดินถล่ม จึงเกิดความคิดว่าต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งกระทำ ให้เกิดขึ้น จึงพากันสร้าง ผีวิญญาณ เทพารักษ์ขึ้น แล้วพากันนึกคิดว่าเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมานั้นมีรูปร่างตามจินตนาการของตนและทำพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อบูชา สักการะ เช่น บวงสรวง เพื่อให้สิ่งที่ตนคิดว่ามีอยู่นั้น ผ่อนคลายความรุนแรง และมีเมตตากรุณาไม่ทำร้ายและบันดาลความสุขมาให้แก่มนุษย์ เช่นเดียวกับ (ธวัช ปุณโณทก 2555 : 175) กล่าวว่า กลุ่มคนในสังคมที่มีการปฏิบัติตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ก็มีหลักธรรมให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ของตน มีการผสมผสานระหว่างความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ และปรัชญาทางพระพุทธศาสนาอย่างกลมกลืน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ปฟาณี จิตวิวัฒนา, 2546:5) กล่าวถึงความเชื่อสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

1. ความเชื่อทั่วไป หรือความเชื่อธรรมดา (Belief) เช่น นรก สวรรค์ ความฝัน
2. ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัวหรือความเชื่อทางไสยศาสตร์ (Superstition)

(ดนัย ไชโยธา, 2556:63) ความเชื่อนับว่าเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประโยชน์ของความเชื่อ เช่น ทำให้เกิดความมั่นใจ ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดการสร้างสามัคคีเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา การนับถือศาสนาเป็นไปอย่างมั่นคง และความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ แต่ถ้ามีมากเกินไป เกิดความมกมายมิได้พิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล ก็ทำให้เกิดผลเสียแก่ชุมชนทางสังคม โดยเฉพาะในการพัฒนาประเทศ ซึ่งความเชื่อสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ความเชื่อวิญญาณในธรรมชาติ (Animatism) เป็นความเชื่อที่ว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีตัวตน มีอำนาจพิเศษและก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ จึงทำให้นมนุษย์เกิดความเกรงกลัวและกราบไหว้

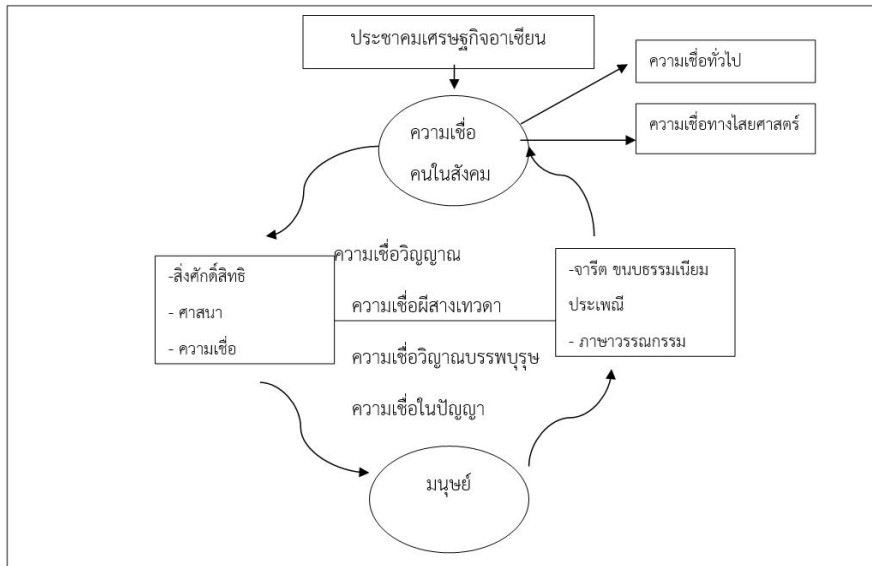
2. ความเชื่อในคติผีสิงเทวดาหรือวิญญาณ (Animism) เชื่อว่าในธรรมชาติทั้งหลายมี เจตภูตหรือวิญญาณ ที่มีอำนาจทำให้เกิดความทุกข์อาจเป็นมารร้ายผีสิงส่วนที่ทำให้เกิดสุขอาจเป็นเทวะ สร้างภาพเหล่านั้นตามความนึกคิดของตนเอง

3. ความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของตนอยู่ ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ

4. ความเชื่อในปัญญาของมนุษย์ ใช้เหตุผล ย่อมขึ้นอยู่กับอำนาจของสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถพิสูจน์ได้ ความรู้เหตุผลคือ ลำดับสูงสุดแห่งปัญญาของมนุษย์ เป็นมูล

เหตุให้เกิดพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ความเชื่อคนในสังคม

ความเชื่อของคนในสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่ในสังคมมนุษย์ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ทุกทุกภูมิภาค ความเชื่อจึงเป็นเครื่องยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีอยู่จริง มีอำนาจ และสามารถก่อให้เกิดสิ่งดีหรือสิ่งไม่ดีไว้กับวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถพิสูจน์หาความจริงได้ แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับนับถือและประพฤติปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา จนกลายเป็นวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม ดังที่ (ภิญโญ จิตต์ธรรม, 2542:4) กล่าวว่า มนุษย์เชื่อว่ามีความอำนาจลึกลับบันดาลให้เกิดผลดีและเกิดความสุขแก่ตนเองและความเชื่อเหล่านี้มักมีความเชื่อทางศาสนาเข้าไปแฝงอย่างเสมอ ซึ่งดูได้จาก พิธีกรรม ที่แสดงออกมา มักมีความเชื่อทางศาสนาเข้าไปแฝงอยู่แทบทั้งสิ้น ดังนั้นแบบแผนการดำรงชีวิตและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลและสังคม จึงเป็นผลสะท้อนของความเชื่อทางศาสนาที่ดำรงอยู่ในสังคม เช่นเดียวกับ การนับถือวิญาณบรรพบุรุษเป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เชื่อว่ามนุษย์ตายแล้วไม่สูญ มนุษย์ยังมีดวงวิญาณ วิญาณนั้นนอกจากร่างกายไปแล้วท่องเทียวอยู่ คอยดูแลทุกข์สุขต่อลูกหลาน ความเชื่อเหล่านี้เป็นเหตุให้เกิดการบูชาดวงวิญาณบรรพบุรุษขึ้นมา จนกลายเป็นประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมา และเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์รู้สึกปลอดภัยจากความหวาดกลัวเมื่อได้ปฏิบัติตาม ซึ่งตามความหมายของ ความเชื่อก็คือ สิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติที่สามารถช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมและยัง

ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ

3. ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกลุ่มประชาคมอาเซียน

ในช่วงเวลานี้ จะปฏิเสธไม่ได้ถึงกระแสของการเข้าร่วมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือเรียกกันทั่วไปว่า AEC (ASEAN Economic Community) ในการเตรียมความพร้อมต่อการเป็นประชาคมการเมือง ความมั่นคง ประชาคมทางสังคมและวัฒนธรรม และสิ่งที่กำหนดทิศทางที่จะบูรณาการให้สอดคล้องกับความเป็นประชาคมหนึ่งเดียว นั่นก็คือ การมีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน ดังที่ (เสถียร โกเศศ, 2555) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมที่เป็นส่วนสำคัญคือ ศาสนา เพราะวัฒนธรรมมีประเพณี ศิลปะ วรรณคดี จรรยาและคติความเชื่ออื่นๆ ความคิดเรื่องความประพฤติเรื่องบาปบุญ คุณโทษ ก็สืบเนื่องมาจากศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ในการอ้างอิงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาให้ช่วยคุ้มครองหรือเพื่อศาสนาเองก็ตาม จะเห็นได้จากตัวอย่างการนับถือความเชื่อบรรพบุรุษของประเทศสมาชิกดังนี้

3.1 รูปแบบความเชื่อการนับถือผีบรรพบุรุษของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความเชื่อนั้นเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีการสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ความเชื่อมาจากธรรมชาติที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เมื่อรวมเข้ากับความรู้ของมนุษย์ จึงทำให้มนุษย์ต้องไขว่คว้าหาสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ อบอุ่นใจและเชื่อว่าตนจะปลอดภัย ความเชื่อจึงเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ มนุษย์มีความเชื่อเป็นแรงขับเคลื่อนชีวิต และเป็นเครื่องหล่อหลอม ยึดเหนี่ยวจิตใจและจิตสำนึกของกลุ่มคนแต่ละกลุ่มคน

เช่นเดียวกับการนับถือศาสนา ภายใต้ความเชื่อที่ชาวบ้านมีการผสมผสานทางลัทธิศาสนาหลายอย่างเข้าด้วยกันกับความเชื่อที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันและวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นในสังคมนั้น ๆ ก่อให้เกิดความเชื่อที่มีรูปแบบเฉพาะ คือ การนับถือผี ความเชื่อทางพราหมณ์ และความศรัทธาในพุทธศาสนา แต่ทั้งนี้ไม่มีความเชื่อใดที่จะอยู่อย่างอิสระ แต่ความเชื่อเหล่านี้มักจะถูกผสมผสานและกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่ง ในลักษณะของการเกื้อกูลอาศัยซึ่งกันและกันก่อให้เกิดวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์นับถือกันมา ซึ่งยกตัวอย่างประเทศในอาเซียนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีบรรพบุรุษได้ดังนี้

ความเชื่อของประเทศไทย

ความเชื่อทางศาสนาในเรื่องของการนับถือผีมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายเกี่ยวข้องกับผีทั้งหมด โดยเฉพาะชาวไทยดำ เพราะมีความเชื่อว่าผีคือ เทพดาที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์รักษาชีวิตหรืออาจลงโทษให้ถึงตายได้ (ณกมล ปุณฺณเขตต์ทิกุล,สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2559) ได้ยกตัวอย่างความเชื่อทางศาสนาในการนับถือผี ได้แก่ 1.ผีแถน (ผีฟ้า) เป็นเหมือนเทพเจ้าสูงสุดของศาสนา เชื่อว่าผีแถนเป็นผู้สร้างโลกและสามารถทำลายโลกเมื่อใดก็ได้ตามที่ต้องการแล้วแต่ความพึงพอใจทั้งด้านดีและด้านร้าย จึงต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามความประสงค์ของผีแถนเพื่อให้ผีแถนมีความเมตตาและบันดาลให้เกิดความสุขแก่ตน 2. ผีบ้านผีเรือน เป็นผีที่คุ้มครองป้องกันบ้านเรือนให้ร่มเย็นเป็นสุขและอุดมสมบูรณ์ อาจสถิตย์อยู่ตามป่า ภูเขา หรือต้นไม้ บางแห่งก็จะสร้างศาลาให้อยู่บริเวณที่มีหลักเมืองซึ่งถือเป็นเขตหวงห้ามจะใช้เฉพาะในการประกอบพิธีเซ่นไหว้ที่เรียกว่า “เสน” เท่านั้น ส่วนผีประจำหมู่บ้านก็สร้างให้อยู่ต่างหาก เรียกว่า “ศาลเจ้าปู่” หรือ “ศาลตาปู่” และต้องทำพิธีเซ่นไหว้ทุกปี 3. ผีบรรพบุรุษ เป็นผีของปู่ ย่า ตา ยาย หรือ พ่อแม่ ที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว ซึ่งจะถูกอัญเชิญขึ้นมาไว้บนเรือน ณ ห้องผีเรือน/ห้องของบรรพบุรุษที่เรียกว่า “กะล่อห้อง” คนภายนอกห้ามเข้าไปเด็ดขาด ถ้าใครเข้าไปโดยไม่บอกกล่าวถือว่าผิดผี เจ้าของบ้านอาจได้รับเคราะห์ร้ายซึ่งเจ้าของบ้านต้องทำพิธีขอขมาผี เรียกว่า “พิธีเสียผี” และต้องจัดพิธีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษทุกปี เรียกว่า “พิธีเสนเรือน” โดยผู้ทำพิธีคือพ่อบ้าน หากพ่อบ้านเสียชีวิตลง ผู้สืบทอดหน้าที่ต่อคือ ลูกชายอาจเป็นหลายชายแทนก็ได้ แต่ห้ามใช้ผู้หญิงทำพิธีเด็ดขาด และ 4. ผีป่า ผีขวางและผีอื่นๆ เป็นผีที่สถิตย์อยู่ตามป่า ภูเขา แม่น้ำ หรือสถานที่ต่างๆ ซึ่งหากคน

ทำให้ไม่พอใจก็อาจถูกลงโทษให้เจ็บป่วยได้เช่นกัน ความเชื่อของประเทศพม่า

นัต หมายถึง ฝีมือของชาวพม่า เป็นความเชื่อพื้นเมืองที่มีมาก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามาในพม่า นัตเป็นผีบรรพบุรุษ ลักษณะกึ่งผีกึ่งเทวดา คล้ายเทพารักษ์ คอยดูแลคุ้มครองสถานที่ที่ตนเมื่อครั้งยังมีชีวิตมีความสัมพันธ์อยู่ โดยอาจจะมีศาลในลักษณะคล้ายศาลเพียงตาตั้งบูชาอยู่ในสถานที่นั้น ๆ ความเชื่อเรื่องนัตนั้นผูกพันกับคนไทยมาช้านาน การประกอบพิธีการต่างๆ พอพูดเรื่องนัตนั้นคงหนีไม่พ้นเรื่องราวทรง ซึ่งหากมองย้อนกลับแล้วชาวพม่าก็เชื่อเรื่องการบวงสรวงไม่แพ้บ้านเรา นัตเป็นคำกลางๆที่มีความหมายรวมทั้งเทพเทวดา สมมุติเทพ เทพารักษ์ และผีอารักษ์ ความเชื่อเกี่ยวกับนัตของชาวพม่าในส่วนของนัตตามนัยของผีอารักษ์นั้นดูจะเป็นความเชื่อพื้นถิ่นที่ปรากฏอยู่คู่สังคมพม่ามายาวนาน ยิ่งกว่าพุทธศาสนา บทบาทของนัตในความเชื่อของพม่าดั้งเดิมมีความสำคัญถึงระดับร่วมสร้างบ้านแปงเมืองพุกามในยุคแรกๆ จนได้รับความสำคัญเป็นถึงมิ่งเมือง เป็นไปได้ว่ายุคของพระเจ้าอโนธธาเป็นอย่างช้า การรับพระพุทธศาสนาจากภายนอกได้ทำให้นัตในคติความเชื่อพื้นถิ่นถูกลดบทบาทลงเป็นเพียงนัตที่คอยพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนา ยังคงมีการเช่นไหว้กันภายในบ้าน มีการอัญเชิญนัตประทับทรงในพิธีบวงสรวงนัต รำทรงนัต จึงยังคงมีบทบาทสืบทอดมาแทบไม่ขาดสาย ส่วนชาวพม่าที่ไม่ฟังนัตนั้น แม้อาจจะปฏิเสธพิธีกรรมเช่นสรวงนัต แต่ก็ไม่กล้าปฏิเสธอำนาจนัตอย่างสิ้นเชิง สังคมพม่าจึงเป็นสังคมพุทธที่แฝงอยู่ด้วยความเชื่อในนัตระคนกัน (สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2559)

ความเชื่อของประเทศกัมพูชา

สังคมเขมรในสมัยโบราณ (ปัจจุบันด้วย) มีความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาน สิ่งที่น่ากลัวหรือธรรมชาติเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ หรือเป็นที่พึ่งทางใจ จนกลายเป็นธรรมเนียมในการปฏิบัติต่อ ๆ กันแม้ว่าในสมัยปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้เริ่มเห็นห่างไป แต่ตามชนบทยังมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง ผีบรรพบุรุษ หรือดวงวิญญานของบุรุษนี้ เมื่อให้ความเชื่อและนับถือ กลายเป็นสิ่งที่มีพลัง อำนาจเหนือวิสัยของมนุษย์ เป็นสิ่งลึกลับ ถ้าในภาษาคนธรรมดาเรียกว่าดวงวิญญานโดนตา ถ้าเป็นในลักษณะทรงเจ้าหรือทรงร่างหรือวิญญาน (พระสุธีย์ สุวรรณเถโร, 2559) เรียกอีกแบบหนึ่งว่า อารักษ์เนียะตาหรือแม่มด “การทรงร่างผีอารักษ์เนียะตา” (ผีบรรพบุรุษ) สังคมในสมัยโบราณมีความเชื่อในเรื่องภูตผีวิญญาน เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม จนกลายเป็นธรรมเนียมในการปฏิบัติสืบต่อกันมา มีลักษณะ การทรงร่างวิญญานทำให้คนปกติกลายเป็นคนละคนที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถพูดคุยในภาษาที่แปลกๆ และสามารถสื่อความกับดวงวิญญานอย่างอื่นได้ รวมถึงสามารถรักษาอาการป่วย ด้วยการเป่า หรือการให้อภัย โดยการไม่ลืมนบุญคุณของบรรพบุรุษ

ความเชื่อเรื่องทรงร่างวิญญานบรรพบุรุษของเขมร เมื่อประเทศเริ่มมีความพัฒนาพิธีนี้เริ่มสูญหายไปโดยการบังคับ ชูไม่ให้ทำ ยิ่งในสมัยการปกครองของเขมรแดง ธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ การนับถือศาสนาถูกปฏิเสธไม่มีในสังคม โดยเขาเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่มลายวจิตใจ เป็นสิ่งที่ทำให้คนเกียตคร้าน แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อเหล่านี้ยังติดอยู่ในสังคมเขมรจนถึงปัจจุบัน

จากพิธีทรงร่างนี้ สื่อให้เห็นถึงการระลึกถึง การปฏิบัติตนที่ดีต่อบรรพบุรุษ เนื่องจากเมื่อลูกหลานลืมนิยามพระคุณของบรรพบุรุษ ดวงวิญญาณเหล่านี้ทรงร่างเข้าหรือทำให้ลูกหลาน ญาติ ๆ ไม่สบาย หรือแม้แต่สมัยก่อนพิธีนี้ทำขึ้นเพื่อทำให้ทราบถึงเหตุการณ์บ้านเมือง แต่สำหรับปัจจุบันเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมาจนถึงปัจจุบัน

ความเชื่อของประเทศอินโดนีเซีย

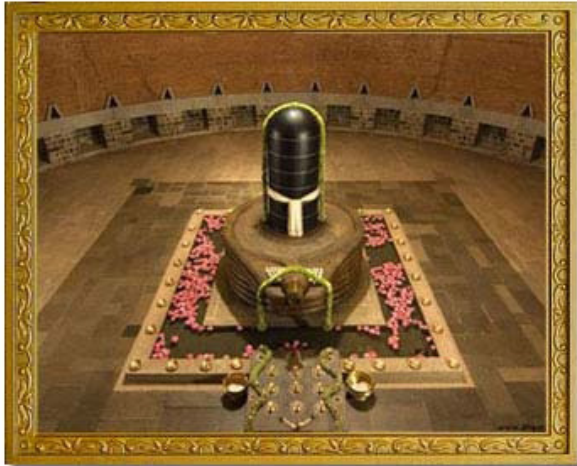

สังคมในอินโดนีเซียมีความเชื่อในเรื่องของ “วิญญาณแห่งภูเขาไฟ” การระเบิดของภูเขาไฟเมราปี ได้คร่าชีวิตผู้คนในยอกยาคารตาไปหลายชีวิต หนึ่งในนั้นคือพ่อเผ่าเมราปี ผู้ดูแลภูเขาไฟที่ได้รับแต่งตั้งจากสุลต่านแห่งยอกยาคารตา มีหน้าที่ทำพิธีกรรมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิต ณ ภูเขาไฟแห่งนี้ กลุ่มชนหลากหลาย ที่กระจัดกระจายอยู่ทั้งใกล้ชายฝั่ง ต่างมีความเชื่อดั้งเดิมในการนับถือผี บูชาเทพเจ้า ยกย่องบรรพบุรุษและนับถือชามาน(ผู้ที่มีความรู้ทางเวทมนต์) ที่จะควบคุมวิญญาณต่าง ๆ พวกเขาเชื่อว่า ชาวอินโดส่วนใหญ่ มีการนับถือพวกลัทธินับถือผี ที่เชื่อว่าทุกสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต มีพลังพิเศษในชีวิตของตน ดังนั้น ภูเขาไฟก็มีวิญญาณที่ว่านี้ด้วยเช่นกัน และมีพลังมากมายที่จะสร้างความหายนะให้แก่มนุษย์ ดังนั้นการเช่นสังเวย พิธีกรรมทุกอย่าง เช่น พิธีลาบูฮัน ซึ่งทางพระราชวังจะส่งเครื่องบวงสรวงไปยังภูเขาไฟเมราปีเป็นประจำทุกปี เพื่อเชื่อมสัมพันธ์กับโลกแห่งวิญญาณที่สถิตบนภูเขา เป็นความเชื่อที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพชนกลุ่มชนชาวอินโดนีเซียแม้ได้รับอิทธิพลจากศาสนาใหม่ ก็ยังคงรักษาส่วนประกอบของวัฒนธรรมแต่ดั้งเดิมไว้และปรับส่วนประกอบใหม่ๆที่สามารถเข้ากันได้กับส่วนดั้งเดิม พ่อเผ่าที่ทำพิธีสวดอ้อนวอนวิญญาณแห่งภูเขาไฟจนวินาทีสุดท้าย ก็ไม่ต่างกับนักบวชในศาสนาอื่นทั่วโลกที่มี

ความเชื่อหรือ “ศรัทธา”(สืบค้นเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2559)

ความเชื่อของประเทศเวียดนาม

ชาวเวียดนามในยุคเริ่มสร้างชาตินั้นมีความเชื่อที่ผูกพันกับธรรมชาติซึ่งเชื่อว่าในแต่ละที่นั้น มีเทพเจ้าหรือสิ่งเหนือธรรมชาติสิงสถิตอยู่ ซึ่งสามารถดลบันดาลให้ประสบสุขหรือประสบความทุกข์ได้ การเชื่อและการเคารพบูชาในตัวคน (ภักดิ์ ภาศาตร์, 2559) กล่าวถึงคนเวียดนามเชื่อว่า ตัวคนสามารถแบ่งได้เป็นสองส่วนนั่นก็คือ “ร่างกาย และ จิตใจ” เช่น ความเชื่อและบุขารูปคิ้วลึงค์และรูปแทนอวัยวะเพศหญิง รูปปั้นที่แสดงการสืบพันธุ์ของทั้งคนและสัตว์ ซึ่งในแง่นี้สามารถเห็นได้ชัดเจนในรูปสัญลักษณ์ รวมถึงความเชื่อว่าวิญญาณในด้านจิตใจต่อการรับรู้ถึงเรื่องราวของผู้ที่มีชีวิตอยู่และยังกลับมาเยี่ยมเยียนปกป้องคุ้มครองลูกหลานอยู่เสมอ ผู้คนย่อมคิดถึงและควรเคารพบรรพบุรุษของตน สิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นพื้นฐานความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษและการบูชาบรรพบุรุษสืบต่อมาถึงปัจจุบัน

ซึ่งเป็นความเชื่อพื้นฐานอย่างหนึ่งที่แพร่หลายในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้เวียดนามยิ่งเมื่อภายหลังได้รับอิทธิพลของขงจื้อซึ่งได้แยกแยะความสัมพันธ์ทางสังคมออกดังนี้ คือ ข้าราชการบริพารเคารพต่อจักรพรรดิ ลูกเคารพพ่อ ภรรยาเคารพต่อสามีและความสัมพันธ์ของเพื่อนพ้องมีต่อเพื่อน ให้ความสำคัญในการเคารพลำดับชั้นอายุ การรู้จักบุญคุณ การเชื่อฟังสูงสุดคือเป็นกษัตริย์ เชื่อฟังพ่อแม่ผู้ที่มีอาวุโสกว่า ซึ่งเนื่องจากอิทธิพลนี้เองยังเป็นผลให้ทำให้ชาวเวียดนามมีจิตสำนึกที่ต้องเอาใจ ดูแลเชื่อฟังและเคารพบูชาต่อผู้อาวุโสและบรรพบุรุษมากขึ้น ในสังคมเวียดนามการเคารพบูชาบรรพบุรุษกลายเป็นสิ่งที่สำคัญ

จำเป็นยิ่งอื่นใด ทุกครอบครัวไม่ว่าครอบครัวไหนๆ ยากดีมีจนหรือแม้ว่าจะนับถือศาสนาใดใดหรือไม่นับถือศาสนาใดก็แล้วแต่ ล้วนแล้วแต่ต้องมีศาลบรรพบุรุษตั้งอยู่ในบ้านเพื่อการเคารพบูชาทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณ บิดา มารดา บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการบูชาเพื่อขอพรบรรพบุรุษให้ปกปักรักษาและดูแลลูกหลานให้ปลอดภัยและเจริญรุ่งเรืองในภายภาคหน้า

ความเชื่อของประเทศประเทศไทย

พิธีกรรมและความเชื่อชาวลาวครั้ง มีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก การนับถือผีของชาว

ลาวครั้งเป็นการถือผีตามบรรพบุรุษคือ ผีเจ้านายและผีเทวดา ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษเนื่องจาก อาชีพลาวครั้ง คือ การทำนา จึงมีประเพณีความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมาเพื่อความอุดมสมบูรณ์ คือ พิธีบูชาเช่นสรวงแม่ธรณีและแม่โพสพ ซึ่งขอให้คนอยู่ดีมีสุข อุดมสมบูรณ์ เป็นการเคารพและสักการบูชาบรรพบุรุษหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ชีวิตแก่เรา

จะเห็นได้ว่า วิวัฒนาการแห่งความคิดของมนุษย์เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญรอบข้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มนุษย์มักมีความสงสัยเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถบันดาลให้เกิดความผันแปรไปได้ตามธรรมชาติที่ไม่สามารถอธิบายด้วยเหตุและผลได้ แต่สามารถบันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์แก่มนุษย์ ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงสร้างรูปเทวดาบ้าง รูปมนุษย์บ้าง หรือรูปครึ่งมนุษย์ครึ่งสัตว์บ้าง เช่น พระกัมมิจาที่ แม่ย่านางเรือ เทพารักษ์ต่าง ๆ และความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ ได้แก่ มารดา บิดา ปู่ย่าและตายายที่ตายไปแล้ว วิญญาณของบุคคลเหล่านั้นไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่เพื่อ ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของพวกเขา ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ ความแตกต่างของแต่ละประเทศ มีประโยชน์ในการช่วยเกื้อหนุนซึ่งกันและกันและกันและสร้างศักยภาพใหม่ของประเทศมา เช่น เนื่องจากการมีความเชื่อในรูปแบบเดียวกันสามารถที่จะเป็นสื่อในการสร้างความเป็นอัตลักษณ์เดียวกันโดยมุ่งหมายในการปกป้องรักษาและดูแลลูกหลานให้เกิดความปลอดภัยและเจริญรุ่งเรือง รวมถึงยังแสดงออกให้เห็นถึงความกตัญญูตเวทีต่อบรรพบุรุษ และยังสร้างความสัมพันธ์อันดีเป็นการละลายพฤติกรรมที่มีความแตกต่างในด้านความคิด ทักษะคติ ภาษา วัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันมีความเป็นเอกภาพผ่านการสร้างความสัมพันธ์ความเชื่อทางด้านสังคมและวัฒนธรรมตามเสาหลักของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป (สืบค้นเมื่อ

วันที่ 6 กันยายน 2559)

บทสรุป

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC ถือว่าเป็นความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการบูรณาการร่วมกันในระดับภูมิภาค โดยมีกรอบความร่วมมือภายใต้สามเสาหลักคือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมความมั่นคงอาเซียน และเสาสุดท้ายคือ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งเสาหลักที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะ การมีอัตลักษณ์ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มอาเซียน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน เป็นเอกภาพเดียวกัน ภายใต้สังคมที่มีความเอื้ออาทร มีความเชื่อในความกตัญญู กตเวทีย ทำให้คุณภาพชีวิตของในสังคมมีคุณภาพที่ดี ถึงแม้ทั้งสิบประเทศจะมีความแตกต่างกันในเรื่อง วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภาษา ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์และวัฒนธรรมอาเซียน ดังนั้นการเชื่อมโยงทางสังคม วัฒนธรรม ถือเป็นหัวใจของการเป็นประชาคมอาเซียนที่เป็นหนึ่งเดียวกันอย่างแท้จริง โดยเฉพาะ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ และเป็นสื่อที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม วัฒนธรรม คือ ความเชื่อ ความศรัทธาที่มาจากสภาพปัญหาในการดำรงชีวิตที่มนุษย์ไม่สามารถจัดการได้ โดยเชื่อว่าต้นเหตุเกิดจากอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ เช่น ประเทศอินโดนีเซีย มีความเชื่อในเรื่องของ “วิญญาณแห่งภูเขาไฟ” ในการปกป้องรักษาภูเขาไฟนั้น ๆ ความเชื่อเหล่านี้มีผลต่อการทำพิธีกรรมเพื่อขอความช่วยเหลือและแสดงให้เห็นถึงความมีกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ความแตกต่างและความหลากหลายทางชาติพันธุ์เป็นจุดต่างของวิถีทางแห่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชาติกำเนิดของแต่ละกลุ่มชน จุดต่างเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงจุดยืนของความเชื่อ ค่านิยม และวิถีทางการค้นหาความสุขให้กับชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน ความเชื่อเกี่ยวกับผีในแต่ละกลุ่มก็ย่อมมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันไปด้วยและย่อมมีการสืบทอดรักษาคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของสังคม

เอกสารอ้างอิง

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. (2558). **อาเซียนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.**

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.

วิทยา มิตรศรัทธา. (2558). **รอบรู้ประชาคมอาเซียน.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท เจเนซิส มีเดียคอม จำกัด.

วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย. (2558). **อีติลีสอง.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ. (2552). **38 มงคลชีวิต หลักปฏิบัติมงคลของคนดี.**

กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

ประชิด สกุนะพัฒน์. (2551). **วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา.

พร รัตนสุวรรณ. (2551). **ผีและเทวดามีจริง.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูญาณ.

สนธิ สมัครการ. (2549). **ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทยวิเคราะห์เชิงสังคมมานุษยวิทยา.** กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.

อมร โสภณวิเชษฐวงศ์. (2552). **พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมและการเมือง.** นครปฐม:

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

วารสาร

เอี่ยม ทองดี. **มรดกธรรมชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นบ้าน.** วารสารเพื่อการศึกษาและเผยแพร่ภาษาและ

วัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 17 กรกฎาคม-ธันวาคม 2541.

เว็บไซต์

เกวลิน รัตนาวลีอาภรณ์. **ความเชื่อศาสนาของคนไทยทรงดำ.** สืบค้นเมื่อวันที่: 6 กันยายน 2559, จาก

<http://www.crs.mahidol.ac.th/thai/keawarin.htm>.

ณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล.(2559). ศาสนา ศรัทธา ความเชื่อของชาวอาเซียน. สืบค้น
เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2559,

จาก <http://www.oknation.net/blog/nakamonTH>.

สันติพจน์ กลับดี. แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของประชาคมสังคมและวัฒนธรรม
อาเซียน. สืบค้นเมื่อวันที่: 10

กันยายน 2559, จาก[http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4502&-
filename=index](http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4502&-filename=index).

ศึกษาขบวนการพุทธชาตินิยมในพม่า

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา*

บทนำ

พม่า หรือบางคนเรียกเมียนมาร์ตามสำเนียงภาษาอังกฤษใหม่ มีนามเต็มว่า สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา Republic of the Union of Myanmar เป็นประเทศในสมาชิกในประเทศอาเซียน มีพรมแดนติดกับประเทศไทย ลาว จีน บังคลาเทศ อินเดีย มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ ๒ ของอาเซียน เมืองหลวงของประเทศคือ เนปิดอร์ จากเดิมที่เป็นย่างกุ้ง มีพื้นที่ ๖๗๖,๕๗๘ ตารางกิโลเมตร ใหญ่กว่าประเทศไทยเล็กน้อย ยาวจากเหนือจดใต้ ๒,๐๕๐ กิโลเมตร กว้างสุดจากตะวันตกไปตะวันออก ๙๓๖ กิโลเมตร มีพรมแดนติดกับไทยทางตะวันออก ติดกับจีนและลาวทางเหนือ ติดกับอินเดียและบังคลาเทศทางตะวันตก เป็นประเทศที่รวมคนหลากหลายเชื้อชาติ สถิติประชากรพ.ศ.๒๕๕๗ มีจำนวน ๕๑,๔๘๖,๒๕๓ คน(<http://en.wikipedia.org/wiki/Burma> เข้าถึงข้อมูล ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๗.) จำนวน ๖๗ เชื้อชาติ แบ่งออกเป็นชาวพม่า ร้อยละ ๖๘ ไทยใหญ่ ร้อยละ ๙ กะเหรี่ยงร้อยละ ๗ ยะไข่หรืออารกัน ร้อยละ ๔ จีนร้อยละ ๓ อินเดียร้อยละ ๒ มอญร้อยละ ๒ อื่นๆร้อยละ ๕ มีภาษาหลักและภาษาท้องถิ่นมากถึง ๒๔๒ ภาษา มีเทือกเขาสูงที่สุดเรียกว่า ขาก่าโบราซี (Khakaborazi) ความสูง ๕,๗๙๔ เมตร เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาหิมาลัยมีหิมะปกคลุมตลอดปี

พม่าแบ่งออกเป็น ๗ มณฑลหรือภาค (Division) คือ ๑.ย่างกุ้ง (Yangon) ๒.พะโค (Bego) ๓.อิรวดี (Ayarwady) ๔.มันตะเลย์ (Mandalay) ๕.มะเกว (Magway) ๖.สะกาย (Sagiang) ๗.ตะนาวศรี (Tanintharyi) แบ่งตามชนชาติเป็น ๗ รัฐ ๑.กะฉิ่น (Kachin) ๒.ฉิ่น (Chin) ๓.ฉาน (Shan) ๓.คะยา (Kayah) ๔.กะเหรี่ยง (Karen) ๕.มอญ (Mon) ๖.ยะไข่ (Rakhine)

ในด้านการเมืองนั้น พม่าเคยยิ่งใหญ่คือ มีนักการทูตที่ได้รับเกียรติสูงสุดได้รับ

---

* รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น

ตำแหน่งระดับโลกคือนายอุถัน เขากลายเป็นนักการทูตชาวเอเชียคนแรก และเป็นชาวพุทธคนแรกที่นับถือพุทธศาสนา พม่าเป็นชาติเดียวที่สามารถเข้ามายึดครองไทยได้ถึง ๒ ครั้ง ทำให้สถานะทั้ง ๒ ชาตินี้แทนที่จะเป็นเพื่อนบ้านที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่กลายเป็นศัตรูมาตั้งแต่อดีตกาล แต่พม่าก็โชคร้ายกว่าไทยถูกมหาอำนาจในสมัยนั้นคือ อังกฤษ เข้ายึดครองเกือบ ๑๐๐ ปี แต่เมื่อได้เอกราชแล้ว รัฐบาลและคณะสงฆ์ได้แสดงบทบาทในฐานะประเทศผู้นำทางพุทธศาสนาด้วยการจัดการสังคายนาครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ พุทธศาสนาฝ่ายใต้หรือเถรวาท โดยเชิญผู้นำประเทศและผู้นำฝ่ายสงฆ์ประเทศที่นับถือแบบเถรวาทไปร่วมการสังคายนาครั้งนี้

ประธานาธิบดีถินจ่อ และนางอ่องซานซูจี รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ

ในบรรดาประเทศพุทธศาสนาที่ตั้งมั่นเจริญรุ่งเรืองในโลกนั้น พุทธศาสนาในประเทศพม่าดูเหมือนจะมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะแม้จะผ่านประวัติศาสตร์การเมืองที่วุ่นวายมากมายขนาดไหน ถูกต่างชาติต่างศาสนาเข้าปกครองนานแค่ไหน แต่พุทธศาสนายังคงตั้งมั่นเป็นหลักชัยให้กับประชาชนชาวพม่าตลอดมา จนพุทธศาสนาในพม่ามีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่าประเทศใดๆ ความโดดเด่นของพม่าแบ่งประเด็นดังต่อไปนี้

จุดเด่นของพุทธศาสนาในพม่า (ภายใน)

กล่าวโดยสรุปแล้ว พระพุทธศาสนาในพม่ามีจุดเด่นที่สำคัญต่างจากพุทธศาสนาในประเทศอื่นๆ หลายประการจนเราสามารถกล่าวได้ว่า เป็นประเทศที่พุทธศาสนามั่นคงมากที่สุดในปัจจุบัน เหตุผลที่จะกล่าวถึงเหล่านี้ไม่มีในประเทศอื่นหรือมีก็น้อย คือ

๑. พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

ในรัฐธรรมนูญของพม่าฉบับพ.ศ.๒๕๐๔ สมัยนายอู๋ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ระบุไว้ในมาตราที่.....ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของพม่า รัฐต้องปกป้องคุ้มครองพุทธศาสนา เป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของพุทธศาสนาของพม่าที่ได้รับการปกป้องจากรัฐบาล ในปัจจุบันพม่ามีประชากร ๕๑,๔๘๖,๓๕๓ ล้านคน เป็นชาวพุทธ ร้อยละ ๘๐ ศาสนาพื้นเมือง ร้อยละ ๖ ศาสนาคริสต์ร้อยละ ๕ อิสลาม ร้อยละ ๔ คาทอลิก ร้อยละ ๒ ฮินดู ร้อยละ ๒ อื่นๆ ร้อยละ ๑ (<https://en.wikipedia.org/wiki/Myanmar> เข้าถึงข้อมูล ๑๒ เมษายน ๒๕๕๘.)

๒. มีพระเถระที่เคร่งครัดมาก

พระมหาเถระในพม่าหลายรูปได้รับการอบรมมารอย่างเข้มงวดทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ เมื่อเรียนจบการศึกษาภาคปริยัติแล้วเน้นไปสู่ภาคปฏิบัติมีจำนวนไม่น้อย จนผู้คนยกย่องว่าท่านเป็นพระอรหันต์ แต่ในขณะเดียวกันมีพระสงฆ์หลายรูปปฏิบัติไม่เหมาะสมเช่นกัน

๓. มีสำนักปฏิบัติธรรมมาก

ในพม่ามีศูนย์ฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐานมากให้เลือกปฏิบัติ ตามความเหมาะสมของแต่ละที่ และจิต ซึ่งเป็นผลดีต่อพุทธศาสนาโดยรวม สำนักปฏิบัติธรรมที่โดดเด่นในปัจจุบัน เช่น สำนักของอาจารย์อุบาซิ่น สำนักโคเอ็นก้าและอีกหลายแห่ง

๔. การศึกษาพระอภิธรรมก้าวหน้า

พระอภิธรรมเป็นธรรมะชั้นสูง เป็นหนึ่งในพระไตรปิฎก ๓ หมวด คือพระวินัย พระสุตฺต พระอภิธรรม แม้จะมีความสำคัญถึงปานนี้ มีการศึกษาน้อยในประเทศอื่นๆ เมื่อไม่ศึกษาจึงพาลเหมาเอาว่าไม่ใช่พุทธพจน์ เป็นสิ่งที่เพิ่มมาในภายหลัง แต่ในพม่ามีศูนย์กลางการสอนวิชาพระอภิธรรมหลายสำนักที่ให้การศึกษายเป็นลำดับจนจบอภิธรรมโชติกะปีที่ ๗ จึงมีผู้ชำนาญในพระอภิธรรมมากมาย

๕. พระสงฆ์เป็นที่พึ่งประชาชน

วัดและพระสงฆ์ในแต่ละพื้นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน เป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้หลายๆด้านทั้งด้านการศึกษา ด้านการเมือง ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านพิธีกรรม ด้านการปฏิบัติ ก่อนที่พม่าจะได้รับการปรับปรุงประเทศให้เจริญเหมือนตะวันตกนั้น ศูนย์กลางการศึกษาสมัยโบราณนั้นอยู่ที่วัด เพราะพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีการศึกษา ทรงจำพระไตรปิฎก และคัมภีร์สำคัญต่างๆ จึงมีความรู้ทั้งด้านอักษรศาสตร์ ตำรายา ขนบธรรมเนียมต่างๆ ของ

ชาติ เป็นต้น

๖. พระสงฆ์ตื่นตัวปกป้องพุทธศาสนา

การตื่นตัวเพื่อปกป้องพุทธศาสนาจากภัยอันตรายนอกศาสนามีมาก เช่น กรณีพระอุ อชิน วิรทู (U Ashin Wirathu) ที่ออกมาปกป้องพุทธศาสนาจากพวกโรฮิงญา เพราะชาวมุสลิมโรฮิงญาได้อพยพมาจากบังคลาเทศเข้ามาอาศัยในแผ่นดินพม่า ต่อมาเข้ามาแย่งอาชีพแต่งงานแล้วพยายามให้คนเปลี่ยนศาสนาตาม และเหตุที่ปะทุเกิดจากกลุ่มวัยรุ่นมุสลิมจับเด็กสาวชาวพุทธไปข่มขืน จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการต่อต้านและกระจายไปทั่วประเทศจนเป็นเหตุขัดแย้งต่อมา นอกจากนี้ท่านอุ วิรทูยังได้ผลักดันให้รัฐบาลออกกฎหมายปกป้องพุทธศาสนา ๔ ฉบับในปีพ.ศ.๒๕๕๘ รัฐบาลของนายพลเต็งเส่งตอบรับด้วยการตราพระราชบัญญัติทั้ง ๔ ฉบับ หนึ่งในนั้นคือ กฎหมายห้ามหญิงสาวชาวพุทธแต่งกับชาวมุสลิม เพราะจะถูกบังคับให้เปลี่ยนศาสนา แต่ในมุมมองของนักสิทธิมนุษยชนแล้วถือว่าเป็นกฎหมายที่ริดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตัวท่านวิรทูเองถูกประณามจากนิตยสารไทม์ว่า เป็นผู้ก่อการร้ายชาวพุทธ (Buddhist Teror)

๗. ไม่นิยมลาสิกขา

แม้ว่าการบวชการสึกเป็นเรื่องปกติในสังคมไทย ลาว กัมพูชา แต่ไม่ปกติในพม่า ศรีลังกา เพราะถ้าตั้งใจมาบวชแล้วก็ควรรักษาชีวิตพรหมจรรย์ให้ตลอดรอดฝั่ง การไม่ลาสิกขานั้นมีผลดีหลายอย่างคือ จำนวนพระภิกษุสามเณรไม่ได้ลดลง และมีอุดมการณ์กล่าวคือเมื่อไม่ปรารถนาจะลาสิกขาย่อมกล้าทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจในการพัฒนาพุทธศาสนาทั้งด้านการศึกษา การปฏิบัติ การสังคมสงเคราะห์ที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

แต่ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองขนาดนี้ได้จำเป็นต้องผ่านการเวลาที่ยากลำบาก ที่ต้องต่อสู้ต่าง ๆ นานายาวนาน ชาวพม่าถือว่าถ้าพุทธศาสนาอยู่ได้ ชาติก็ยังคงอยู่ได้ ถ้าพุทธศาสนาอยู่ไม่ได้ ชาติพม่าก็อยู่ไม่ได้เช่นกัน แนวคิดขบวนการชาตินิยมโดยอิงกับพุทธศาสนานั้นมีมายาวนานที่โดดเด่น คือ

จุดเด่นของพุทธศาสนาในพม่า (ภายนอก)

นอกจากจะมีบทบาทในการสร้างฐานะประเทศที่นับพุทธศาสนาอย่างเข้มแข็งในประเทศของตนแล้ว คณะสงฆ์พม่ายังมีผลงานที่โดดเด่นในต่างประเทศด้วยคือ

๑.เป็นผู้บูรณะพุทธสถานที่พุทธคยา

พุทธคยาคือสถานที่ที่ตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งอยู่ตำบลลูธูเวลาเสนานิคม รัฐมครในอดีต ปัจจุบันคือต.พุทธคยา อ.คยา รัฐพิหาร ประเทศอินเดียพุทธคยานั้นเมื่อพระพุทธ

องค์ปรินิพพานไป ๒๓๔ ปี พระเจ้าอโศกมหาราชเสด็จธรรมยาตรามากราบสักการะ จากนั้นได้เจดีย์ขนาดเล็กไว้ ค่อยขยายตามลำดับจนใหญ่โต เมื่อศาสนาอิสลามได้เข้ามียึดครองอินเดีย สถานที่สำคัญแห่งนี้จึงถูกทิ้งร้าง ปราศจากการเหลียวแล กษัตริย์พม่าหลายพระองค์ได้ส่งช่างเข้ามาบูรณะจนสมบูรณ์ดั้งเดิมหลายองค์ เช่น พระเจ้าธรรมเจดีย์ พระเจ้าครุชิต เป็นต้น

๒. เป็นผู้นำพุทธศาสนาไปเผยแผ่ที่ศรีลังกา

การเผยแผ่พุทธศาสนาได้ผล จนก่อตั้งนิกายอมรปุระในศรีลังกา เป็นนิกายรองจากมาจากสยามวงศ์จากประเทศไทย

๓. เป็นผู้นำพุทธศาสนาไปเผยแผ่ในอินเดีย

ในฝ่ายพระนั้นคือพระอุ จันทรมณี เมื่อดร.บাবา สาเหบ อัมเบ็ดการ์ (Dr. Baba Saheb Ambedkar) หันมานับถือพุทธศาสนาและต้องการพระอาจารย์ที่จะให้ศีลที่ลานดิกชภูมี (Dikhabhumi) เมืองนาคปุร์ (Nagpur) ประเทศอินเดีย เขาได้นิมนต์พระสงฆ์พม่า นามว่า อุ จันทรมณี (U Chandramani) เจ้าอาวาสวัดพม่ากุสินารามาเป็นพระอาจารย์ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๔๙๙ (๒๕๐๐ ของอินเดีย)

ในฝ่ายคฤหัสถ์นั้นนับว่าสำคัญยิ่ง เมื่อท่านอุบาخين (Ubakhin) อาจารย์วิปัสสนาจารย์ที่มีชื่อเสียงของพม่าได้รับนายสัตยনারายณ์ โคะเอ็นก้า (Satya Narayan Goenka) นักธุรกิจชาวพม่าเชื้อสายอินเดียให้ปฏิบัติธรรมหลังเป็นโรคไมเกรนมาเป็นเวลานาน เมื่อปฏิบัติไปไม่นานอาการของโรคได้ลดลง และขาดหายในเวลาต่อมาจึงศรัทธหันมานับถือพุทธศาสนา ท่านอุบาخينจึงมอบหมายให้โคะเอ็นก้านำวิปัสสนากรรมฐานกลับไปยังพุทธภูมิต่ออินเดียอีกครั้ง หลังขาดหายมาเป็นเวลานาน และก็ไม่ทำให้เกิดห้วง เมื่อโคะเอ็นก้าได้ตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมหลายแห่งโดยมีศูนย์กลางที่เมืองอิกัตปุรี ใกล้มุมไบ จนมีชื่อเสียงกระจายไปทั้งอินเดีย เป็นศูนย์วิปัสสนาที่มีชื่อเสียงมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม กว่าที่พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองจนกลายเป็นศาสนาประจำชาติของพม่า นั้น ต้องผ่านร้อนหนาว ผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบาก ตกต่ำมาใช้ไม่น้อย เหตุการณ์ต่อไปนี้ เป็นเหตุการณ์สำคัญเพื่อปกป้องพุทธศาสนาและประเทศชาติ

๑. กบฏเกือกต่อต้านพม่า

เมื่อพม่าตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษอย่างสมบูรณ์ ได้ตระหนักเห็นว่าพวกฝรั่งจะเข้ามาทำลายพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของชาติ จึงเกิดแรงต่อต้านชาวตะวันตกขึ้นหลายกลุ่ม โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง ๒ รูปคือ พระอุสีลา พระเลติชยาตอ พระอุสี

ลานั้นเพราะมีวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัด นอนในถ้ำ อาศัยโคนต้นไม้ ครองผ้าที่นำมาจากผ้าห่อศพ รักษาณิสสัย ๔ และกรณียกิจ ๔ อย่างเคร่งครัด ทรงพระไตรปิฎก จึงเป็นที่เคารพจากประชาชนทั้งประเทศ (อ้างแล้ว หน้า ๒๘๒.)

พระอุ วิสาระ สะยาดอ

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีพระสงฆ์ ๒ รูปมีบทบาททางการเมืองมากคือ พระอุ วิสาระ สะยาดอ (U Wisara Sayadaw) และอุ อุตตมะ (U Uttama) พระอุ อุตตมะ ได้ตีความพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับการต่อสู้ของพม่า ท่านกล่าวว่าหากการที่คนจะตัดกิเลสได้นั้น ต้องมีอิสระเสียก่อน สังคมนิยมนั้นมีความสอดคล้องกับโลกนิพพานของพุทธศาสนา ท่านได้รณรงค์ต่อต้านตะวันตกเพื่อปลดปล่อยชาติ จนเป็นที่จับตาของอังกฤษ ท่านมองว่าพระพุทธศาสนานั้นมีความสอดคล้องกับการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของพม่า พุทธศาสนิกชนต้องช่วยเหลือกันเพื่อปลดปล่อยประเทศชาติ ทำให้ท่านได้รับคนหนุ่มสาวเข้ากลุ่มเป็นจำนวนมาก ส่วน พระอุ วิสาระ อดข้าวประท้วง ๑๖๖ วัน จนตัวท่านมรณภาพในพ.ศ.๒๔๖๓ ท่านได้กลายเป็นวีรบุรุษของชาติ ได้ชื่อว่า มรณสักขี คือพยานด้านความตายในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชาติ เมื่อได้เอกราชแล้วรัฐบาลได้สร้างอนุสาวรีย์ไว้ที่พระเจดีย์ชเวดากองเป็นอนุสรณ์ให้คนรุ่นหลังได้ระลึกนึกถึงความดีของท่าน

ต่อมาขบวนการชาตินิยมได้ทำงานประสานกันมากขึ้นระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส กระทั่งนำมาซึ่งการก่อตั้งสมาคมชาตินิยม กลุ่มแรกขึ้นในปีพ.ศ.๒๔๔๙ (ค.ศ. ๑๙๐๖) เรียกว่า สมาคมชาวพุทธหนุ่ม (Young Men Buddhist Associations=YMBA)

โดยลอกเลียนแบบองค์กรทางศาสนาคริสต์ สมาคมชาวคริสต์หนุ่ม (Young Men Christianity Associations=YMCA) สมาคมนี้ประสบความสำเร็จอย่างมากในกรณีการประท้วงห้ามสวมเกือก (No Footwear) ในปีพ.ศ.๒๔๖๑ เป็นการต่อต้านที่ฝรั่งหรืออังกฤษเจ้าอาณานิคมชอบใส่รองเท้าเข้าวัด เพราะธรรมเนียมฝรั่งไม่นิยมถอดรองเท้า แต่ธรรมเนียมพม่าเน้นเข้มงวดในการถอดรองเท้าเข้าวัด การใส่รองเท้าถือเป็นการดูหมิ่นศาสนสถานมาก เมื่อบันดาปัญญาชนเข้าร่วมในสมาคมมากขึ้น ทำให้เปลี่ยนชื่อเป็น (General Council of Burmese Associations-GCBA) โดยไม่ได้ยึดติดกับพุทธศาสนาอีก เริ่มมุ่งเป้าในการประท้วงทางการเมืองเป็นหลัก ได้กระจายสาขาออกไปทั่วประเทศ จนกลายเป็นขบวนการต่อต้านอังกฤษไปโดยปริยาย

๑.๒ กบฏชายาซาน ต่อด้านอังกฤษ

เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของการเกิดกบฏต่อต้านอังกฤษนี้เกิดขึ้นระหว่างพ.ศ.๒๔๗๔-๒๔๗๖ (ค.ศ.๑๙๓๐-๑๙๓๒) กบฏชายาซาน (Saya San Rebellion) หรือการลุกฮือของชายาซาน (Saya San Uprising) นี้ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาว่าด้วยเรื่องของโลกในอุดมคติของพระศรีอาริยมตไตรย์เหมือนกบฏผีบุญในประเทศไทย โดยมีผู้นำคือชายาซาน สาเหตุเกิดมาจาก ๒ สาเหตุหลักๆคือ ๑.ในสมัยที่อังกฤษปกครองพระสงฆ์ไม่มีอำนาจอิทธิพลเหมือนในอดีต ทำให้พระสงฆ์เริ่มไม่พอใจเริ่มปลุกกระดมต่อต้าน โดยเฉพาะในหมู่พระสงฆ์รุ่นใหม่ ๒.พุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของพม่า พระสงฆ์เป็นที่เคารพสูงสุดในหมู่ประชาชน ประชาชนจึงตั้งมั่นในศาสนา ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทในสังคมได้รับความเชื่อถือจากประชาชนโดยทั่วไป ตั้งแต่ระดับเมืองและระดับบ้าน

ภาพวาดกบฏชายาซานหรือนักกู่ชาติ

คำว่า ซายา แปลว่า อาจารย์ ส่วนซาน เป็นชื่อของหัวหน้าภกฏ เขาเกิดเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๑๙ เป็นชาวชะเวโบ ชื่อเดิมคือยาจอ บิดาชื่ออุเจ มารดาชื่อ ดอร์พะ ชะยาซานได้บวชเป็นสามเณรตั้งแต่วัยเด็กจนเป็นหนุ่มจึงได้ลาสิกขาแต่งงานกับนางมะเก มีบุตรสองคน คือ โกโปตินและมะเซน ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ชะยาซานได้เดินทางไปมะละแหม่ง ในพม่าตอนล่างและได้เริ่มบทบาททางการเมืองขึ้นโดยระดมพระสงฆ์หนุ่มเข้าร่วมกับเขา

ภกฏได้อ้างว่าตอนนี้พม่ากำลังจะตกต่ำและอัปจน เพราะถูกคนต่างชาติมาปกครอง แต่จะมีผู้มีบุญมาโปรดเหมือนพระศรีอาริยมตไตรย์ ท่านผู้นั้นคือ ชะยาซานนั่นเอง ในเดือน ตุลาคม พ.ศ.๒๔๗๓ ได้เหตุการณ์ที่สำคัญในพม่าคือ เกิดแผ่นดินไหวที่เมืองหงสาวดี (พะโค) และเมืองปยู ชาวพม่าเชื่อว่าเป็นอาเพศเพราะเหตุที่ไม่มีกษัตริย์ปกครองประเทศ จึงได้ยก ชะยาซานขึ้นเป็นกษัตริย์ในวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๓ ชะยาซานหรือราชากาลนได้ตั้ง พระราชวังที่ธาราวดี (ตayarawadi) ประกาศจะจัดตั้งราชวงศ์ที่ยอมรับพุทธศาสนา และขับไล่ อังกฤษออกไปในคืนวันที่ ๒๒ ธันวาคม ได้เกิดเหตุปะทะที่ธาราวดีในเบื้องต้นฝ่ายภกฏชนะ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในพม่าตอนล่าง ดินแดนนี้ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย ทั่วโลก ราคาข้าวตกต่ำ ทำให้ชาวพม่าหันไปเลื่อมใสชะยาซานมากขึ้น หลังเกิดเหตุรุนแรง ในธาราวดี อังกฤษได้ส่งทหารเข้าควบคุมสถานการณ์ การลุกฮือเกิดขึ้นอีกในพื้นที่ใกล้เคียง คือ พยาบอน, ฮินตาตะ, ฮินเซน, หงสาวดี, ตองอู, แปร, ตะแยะ, นองโซ และกลุ่มรัฐฉาน ทางเหนือ ผู้นำภกฏคนอื่น ๆ เข้าร่วมในการลุกฮือครั้งนี้ด้วย อังกฤษที่ยุ่งได้ขอความช่วยเหลือจากทหารอังกฤษในอินเดียในเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๔ ทำให้มีการส่งทหารเพิ่มเติมเข้ามาจากอินเดียมีความพยายามประกาศกฎอัยการศึกในเดือนกรกฎาคม แต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งจับกุมตัวชะยาซานได้ในเดือนสิงหาคม แต่อังกฤษสามารถปราบปรามการลุกฮือนี้ได้ ชะยาซานหนีไปรัฐฉานทางตะวันออก (https://en.wikipedia.org/wiki/Saya_San เข้าถึงข้อมูล ๑๒ เมษายน ๒๕๕๘.)

การลุกฮือเป็นไปอย่างกว้างขวางและรุนแรงมาก ขยายไปเกือบทั่วประเทศ การกบฏกินบริเวณ ๑๒ จังหวัด ใน ๒๐ จังหวัด อังกฤษใช้อาวุธที่ทันสมัยและกองทหารที่เข้มแข็งปราบอยู่ ๒ ปีจึงสำเร็จ ยอดผู้เสียชีวิตในครั้งนี้มีดังนี้ กบฏถูกฆ่าตาย ๑๐,๐๐๐ คน อีก ๙๐๐๐ คนถูกจับขัง ส่วนระดับผู้นำ ๑๒๘ คนรวมทั้งซายา ซาน ถูกจับแขวนคออย่างอนาถ ในวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๗๔ เขาได้ดร.บามอ นักกฎหมายรุ่นใหม่ที่เกิดจากออกพอร์ตเป็นทนายให้ เขาถูกศาลตัดสินแขวนคอ ได้ปฏิเสธการอุทธรณ์ เผอิญการแขวนคออย่างทรนง พร้อมกับกล่าวคำสุดท้ายว่า “เกิดชาติหน้ามาครั้งใดขอเกิดมาพิชิตอังกฤษ

ตลอดไป”(ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. พม่า อดีตและปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๖). หน้า ๗๓.)

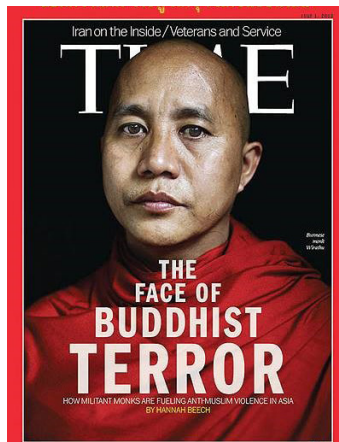
ขบวนการชาตินิยมต่อต้านอังกฤษในยุคแรก สังเกตจะมีพระสงฆ์ร่วมด้วย

๑.๓. ขบวนการต่อต้านการรุกรานของต่างศาสนา

พมานั้นเป็นแหล่งรวมเขาพันธมิตรมนุษย์ประเทศหนึ่งจากการสำรวจของทางการ ได้ระบุว่ามิชนเผ่าต่างๆอาศัยในพมามากกว่า ๑๓๕ เผ่า จากจำนวนประชากร ๕๑,๔๘๖,๒๕๓ ล้านคน แบ่งชาติพันธุ์ใหญ่ๆ เป็นร้อยละดังนี้ ๑.พม่า ร้อยละ ๖๘ ๒.ไทยใหญ่ (เงี้ยว) ร้อยละ ๙ ๓.กะเหรี่ยง ร้อยละ ๗ ๔.ยะไข่ (อารกัน) ร้อยละ ๓.๕๐ ๕.จีน ร้อยละ ๒.๕๐ ๖.มอญ ร้อยละ ๒ ๖.กะฉิ่น ร้อยละ ๑.๕๐ ๗.อินเดียน ร้อยละ ๑.๒๕ ๘.จีน ร้อยละ ๑.๐๐ ๙.กะยา ร้อยละ ๐.๗๕ ๑๐.ชนชาติอื่นๆ ร้อยละ ๔.๕๐

พระพุทธศาสนาได้เผชิญกับศาสนาอิสลาม โดยสาเหตุมาจากชนเผ่าเร่ร่อนทางภาคตะวันตกเรียกว่า โรฮิงญา (Rohinya) เป็นชาวบังคลาเทศ นับถือศาสนาอิสลาม แต่เดิมอาศัยในเขตประเทศบังคลาเทศ อีกทั้งรูปร่างหน้าตาเป็นแขกเหมือนชาวเบงกอลซึ่งแตกต่างจากพม่าซึ่งเป็นชาวผิวเหลือง ต่อมาชาวโรฮิงญาได้อพยพข้ามมายังรัฐยะไข่ ประเทศพม่า ในเบื้องต้นยังไม่มีข้อขัดแย้งมากนัก แต่นานเข้าความไม่พอใจเริ่มมีมากขึ้น การปะทะกันหลายแห่ง สาเหตุนั้นมีหลายอย่างเช่น เกิดจากชาวมุสลิมไปข่มขืนสาวชาวพุทธ ชาวพุทธจึงแห่งกันออกมาประท้วง เป็นเหตุทำให้บ้านชาวมุสลิมและชาวพุทธถูกทำลายอย่างยับเยิน พระผู้นำในการต่อต้านอิสลามครั้งนี้คือ พระอชิน วิระทู (U Ashin Wirathu) ท่านได้ออกเทศน์ประกาศให้ชาวพุทธป้องกันศาสนาตนเอง และให้จดจำในอดีตที่พุทธศาสนาถูกทำลาย

หลายแห่งทั่วโลก ไม่เว้นแม้กระทั่งอินเดีย ท่านจึงมองมุสลิมเป็นศัตรูอย่างเปิดเผย จนได้ขึ้นปกนิตยสารไทม์ (Times) ของสหรัฐอเมริกา ฉบับวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๐๑๓ ว่า โฉมหน้าของผู้ก่อการร้ายชาวพุทธ (The Face of Buddhist Terror) พระวิฑูได้กล่าววลีที่กินใจว่า “คุณควรมีความเมตตาและความรักเต็มใจที่ แต่คุณไม่สามารถหนีจากหมาบ้า” และว่า “ถ้าพวกเราอ่อนแอ ประเทศเราจะกลายเป็นมุสลิมในไม่ช้า” อย่างไรก็ตามการขึ้นปกแบบนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์มาก เพราะพุทธศาสนาไม่มีความรุนแรง ไม่สนับสนุนการก่อการร้าย ตัวท่านเองไม่ต้องการความรุนแรง แต่เพียงปรารถนาปกป้องพุทธศาสนาเท่านั้น การตั้งฉายาพระสงฆ์ที่นำชาวพุทธต่อต้านการกระทำที่รุนแรงของมุสลิมบางคน จึงไม่น่าจะใช้ถ้อยคำแบบนี้ สร้างความไม่พอใจให้กับชาวพุทธพม่าและทั่วโลกวารสารนี้ในหลายประเทศ เช่นศรีลังกา พม่า ไม่นอญุตให้วางจำหน่าย

สำหรับพระอะฉิน วิระฑูนั้น ท่านเกิดวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๑๖ (๑๙๖๘) ที่เมืองมันทลเยย์ ออกบวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๔ ปี จากนั้นได้ออกบวชเมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๔ (๒๐๐๑) จำพรรษาที่วัดมะโสโยิน (Masoyein) เมืองมันทลเยย์ ปีพ.ศ.๒๕๔๖ (๒๐๐๓) เข้าร่วมการประท้วงต่อต้านรัฐบาลจึงถูกจำคุก ๒๕ ปี ท่านถูกปล่อยในปี พ.ศ.๒๕....(๒๐๑๐) ในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๔ (๒๐๑๒) ท่านเดินขบวนรณรงค์กับพระสงฆ์ในเมืองมันทลเยย์สนับสนุนนโยบายของประธานาธิบดีเต็งเส่งเพื่อขับขามุสลิมโรฮิงญา (Rohingya) ออกจากประเทศ ต่อมาเกิดการปะทะกับขามุสลิมที่เมืองเมกทิลลา (Meikthila) ใกล้เมืองมันทลเยย์ ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๑๔ คน วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๕ (๒๐๑๓) ท่านถูกลอบวางระเบิดแต่สามารถรอดตายมาได้อย่างหวุดหวิด แต่มีสามเณรและชาวพุทธได้รับบาดเจ็บหลายคน ท่านยืนยัน

ว่าเป็นฝีมือชาวมุสลิมหัวรุนแรง ท่านจึงคัดค้านการแต่งงานระหว่างชาวพุทธและชาวมุสลิม ในประเทศ ท่านจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำต่อต้านมุสลิมด้วย (http://en.wikipedia.org/wiki/Ashin_Wirathu (เข้าถึงข้อมูล ๓ มีนาคม ๒๕๕๗))

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๗ ประธานาธิบดีเต็งเส่งได้เซ็นอนุมัติกฎหมายฉบับใหม่ที่ไม่อนุญาตให้ชาวพุทธไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม เพราะปรากฏว่าเมื่อชาวพุทธแต่งงานกับชาวมุสลิมแล้ว มักเปลี่ยนศาสนาไปด้วย ทำให้คณะสงฆ์เกิดความวิตกกังวลสถานการณ์ในอนาคตของพุทธศาสนา จึงได้ร้องเรียนไปยังคณะรัฐบาลในที่สุดรัฐบาลอนุมัติ จึงออกเป็นกฎหมายมาบังคับใช้สาระสำคัญของกฎหมายคือ ๑.ห้ามสตรีชาวพุทธแต่งงานกับชายที่นับถือศาสนาอื่น ๒.ชายที่นับถือศาสนาอื่นต้องการแต่งงานกับสตรีชาวพุทธ จะต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาของฝ่ายหญิงก่อน หากฝ่าฝืน มีโทษจำคุกถึง ๑๐ ปี ในขณะที่องค์สิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและสหภาพยุโรปได้ออกประณามกฎหมายฉบับนี้ว่าเป็นริดรอนสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เพราะเห็นว่าพม่ากำลังพัฒนาประเทศไปสู่วิถีแห่งประชาธิปไตย แต่การออกกฎหมายฉบับนี้เท่ากับถอยหลังลงคลอง การแต่งงานของชาวพม่าจึงมีกำแพงหรือพรมแดน (http://www.manager.co.th/IndoChina/เตือน_เส่ง_หนุน_ห้าม_หญิง_พุทธ_ห้าม_แต่งงาน_มุสลิม เข้าถึงข้อมูล ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘.)

ในด้านพุทธศาสนานั้น รัฐธรรมนูญพ.ศ.๒๕๐๔ และ พ.ศ.๒๕๑๗ ได้บัญญัติให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของพม่าและยังคงสืบเนื่องมาอย่างไม่ได้เปลี่ยนแปลง

มีผู้นับถือร้อยละ ๘๒ ศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๒ ศาสนาอิสลามร้อยละ ๔ ศาสนาฮินดูร้อยละ ๑.๗

สถิติพ.ศ.๒๕๓๔ จำนวนวัดทั่วประเทศมี ๑๕,๓๗๑ แห่ง ในหมู่บ้านใหญ่จะต้องมีวัดอย่างน้อย ๒ วัด พระสงฆ์และสามเณร ๔๖,๒๗๘ รูป กัปปีมีการกฐินปฏิฐากและศิษย์วัดรวม ๔๕๓๖๙ คน (กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, พระราชพงศาวดารพม่า, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ: ไสภณการพิมพ์, ๒๕๕๒). หน้า ๘๕๘.) พ.ศ.๒๕๕๘จำนวนพระสงฆ์ทั่วประเทศมีราว ๔๐๐,๐๐๐ รูป วัดที่มีพระสงฆ์ ๖๐,๐๐๐ วัด ในขณะที่ประชากรพม่ามีราว ๕๑ ล้านคนเศษ นับว่ามีจำนวนมากกว่าไทยถึงสองเท่า โดยมี พระอัครบัณฑิต ภัทนต์กุมาร (ภาโม สยาดอ) เป็นพระสังฆราช ท่านเคยเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาพระธรรมทูตนานาชาติ สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดี

พระพุทธศาสนาในพม่านั้นนับว่ามีบทบาทต่อวงการพุทธศาสนาในต่างแดนมากกว่าไทย นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์พม่าได้ส่งธรรมทูตไปฟื้นฟูพุทธศาสนาในอินเดีย ชาวพุทธพม่าเป็นกำลังสำคัญให้ชาวพุทธบังคลาเทศที่เมืองจิตตกอง ประเทศบังคลาเทศ เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, เทียบเมืองพม่า, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๑๔.

กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, พระราชพงศาวดารพม่า, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ: ไสภณการพิมพ์, ๒๕๕๒.

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, เทียบเมืองพม่า. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๑๔.

กรมศิลปากร.พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ ๒. กรุงเทพฯ: นครปฐมการพิมพ์, ๒๕๔๘.

คึกฤทธิ์ ปราโมช.,มรว.พม่าเสียเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ดอกหญ้า ๒๐๐๐, ๒๕๕๖.

จำนงค์ ทองประเสริฐ, ศจ., ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๔.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ,ฉลาดชาย รติมานนท์, วิรดา สมสวัสดิ์. พม่า อดีต และปัจจุบัน, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๒๖.

เชษฐ ติงสัญชสี, ผศ., ดร.. ประวัติศาสตร์ศิลปะอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: เอ็น อาร์ फिल्म, ๒๕๕๘.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. พม่า อดีตและปัจจุบัน, กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๖.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, พม่า ประวัติศาสตร์และการเมือง, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖.

ชูชาติ- วุฒิชิต ชุ่มสนธิ. ๑๐๐ ชื่อลือนาม สงครามไทยพม่า. กรุงเทพฯ: บริษัทออฟเซ็ท พลัส จำกัด, ๒๕๕๕.

บุญเทียม พลายชมพู, พม่า ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์, กรุงเทพฯ: โอเอส พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๔๘.

พระปัญญาสาณี (แต่ง). ศาสนวงศ์ หรือประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระธัมมานันทมหาเถระ, การศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยพม่า, กรุงเทพฯ: ๒๕๕๓.

พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตโต), พระพุทธศาสนาในเอเชีย, กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๔๗.

กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, พระราชพงศาวดารพม่า, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ: ไสภณการพิมพ์, ๒๕๕๒). หน้า ๘๕๘.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. พม่า อดีตและปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์, ๒๕๒๖). หน้า ๗๓.

Aung Thaw. Historical Sites in Myanmar. Rangoon: Santipress, 2001.

Christophe Munier & Myint Aung. Burmese Buddhist Murals. Bangkok: White Lotus, 2007.

Department of Archaeology} National Museum and Library. The Pyu Landscape: Collected Articles. Yangon: 2012..

Dipak Kumar Barua. The Bodhi tree and the Mahabodhimahavihara. New Delhi: Printline, 2013.

Donald M. Stadtner, Sacred Sites of Burma, Bangkok: Siriwattana Interprint Public Co, Ltd, 2011.

Donald M. Stadtner, Ancient Pagan, Bangkok: Siriwattana Interprint Public Co, Ltd, 2011.

Elizabeth H. Moore. Early Landscapes of Myanmar. Bangkok: Bangkok Printing Co, Ltd, 2007.

G.E. Harvey, Richard Carnac Temple. History of Burma. New Delhi: Genesis Publishing PVT.Ltd. 2010.

Ian Harris. An Illustrated Guide to Buddhism. Washington: Anest Publishing Ltd. 2011.

Kyaw Oo Lwin. Pictorial Guide to Bagan. Nay Pyi Taw: Professional publishing House, 2011.

Lonely Planet. Myanmar (Burma). London: Lonely Planet Pvt.Ltd. 2010.
Noel F Singer.Burmah. New Delhi; Balaji Offset, 1993.

<http://www.manager.co.th/IndoChina/เต้ังเส้งหนูนหญิงพุทธห้ามแต่งมุสลิม>.

https://en.wikipedia.org/wiki/Saya_San เข้าถึงข้อมูล ๑๒ เมษายน ๒๕๕๘.

http://en.wikipedia.org/wiki/Ashin_Wirathu เข้าถึงข้อมูล ๓ มีนาคม ๒๕๕๗.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Myanmar> เข้าถึงข้อมูล ๑๒ เมษายน ๒๕๕๘.

The Role of Opinion Leaders of the Greater Mekong Region: Phra Maha Rajchakru Phon Samek.

Phrabaidikasuphot Ketnakorn

Abstract

This article focuses on telling the history of the local monks in the Mekong region which plays a role in both the world and the religion, that is. “Phra Maha Rajchakru Phon Sa Mek” to provide understanding and knowledge about the relationship between the monks and people during the year 1665 - 1776 as well as an understanding of local history, linked to specific characteristics of the era. Though it is limited access to primary data makes it impossible to explain some issues clearly.

The study found that Phra Maha Rajchakru Phon Samek’s outstanding is the role of proactive role as goodwill, especially as opinion leaders to promote peace in the Mekong region, avoid a power struggle, initiative to build Buddhist places of worship in Buddhism, such as Phra That Phanom. Moreover, it also adopted the principles of Buddhism to teach people to be strengthened to enhance society’s dependence on aid. In the area of governance, the Phra Maha Rajchakru Phon Samek when he was given Champasak city by Mrs. Pang, Champasak governor. He has adopted four criminal traditionally Xang. As well as bringing major [heet 12 kong14](#) which is the successor practice since ancient times, strengthen the Royal Kingdom of Champasak and can expand by sending disciple to be leaders in various districts Mekong region. Such as Mukdahan, Nakhon Phanom, Suvarnabhumi, Yasothon Salawan, Srinakonket , Kamtong, Tapon, Uttarapue, Kongjeam, Don Mot Dang, Sri Jambang, Rattanaburi.

When Phra Maha Rajchakru Phon Samek superb foundation of the kingdom stable and then invite king descent to celebrate to be king of Champasak city in 1713, the name was King Soisrisamutputthangkul. Later, Phra Maha Rajchakru Phon Samek head to observe the Pontifical Theology and die at the age of 90 years in 1720, but his role and contributions also make faith to the people in Mekong region as long as today.

Keywords: Phra Maha Rajchakru Phon Samek, the role of opinion leaders, Mekong region.

Introduction

The role of Buddhist monks is practicing the discipline, prayer practice in monastery. But in fact, the monks have always been involved with the laity because this monks' factor depends on the livelihoods of the villagers. As the Pali, that “ปรปฐิพพฐฐา เม ชีวีกฐา”(พระพรหมคุณฐฐารณ(ป.อ. ปยุตโต),การพัฒนฐฐาที่ยั่งยืน,(กรุงเทพมหานคร :มูลนิธิพุทธธรรม,2539),หน้า 55.) means making a living of monk because they need to involve others who are people or laity. It is a fact that must be accepted. The monks do not run away from society so the important role is the reward to the people and how monks proper rewards to people. In the part the laity or people associated with “political” or involved to make the country peaceful. The monk had put on their status to this because the definition of a political means making people to live in peace.(ศรีศักดิ์ วัลลธิโกตม. แองอารยธรรมอีสาน แฉหลักฐฐานโบราณคดี พลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิตชน , 2548),หน้า 24.) So monks (ศรีศักดิ์ วัลลธิโกตม. แองอารยธรรมอีสาน แฉหลักฐฐานโบราณคดี พลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิตชน , 2548),หน้า 24. will have direct responsibility as well to preach or teach theology missionary to get the peace which has seen or heard about the monk in political terms such as preaching political leaders even using the temple as a place of election or selection of persons to govern the country democratically and sometimes, the monks had to be prompted to create a democratic persuasion to strengthen more

So that the monks involved in politics, it may be classified in two main aspects: 1) the monk has to preach offers fair for the welfare to people. 2) monks who lived as a channel for political interests but in the political sense monk or religious organizations as social groups, purpose government to help the issue of monk and policy development of monk / religious to engage in political activities in the current period that everyone should get involved. Some people have thought that looking ahead that the monk did not participate in political activities and the rights of the people as they should be. Because of this monk is outstanding role or mission, are receive food offerings and requiem, charity and prayer, which is the routine activities without concern of every society. Monks was viewed in the presence of a parasite of society. This study aims to examine the role of the monks who have distinguished themselves in the past has served as a community leader, although its main role is to follow the disciplinary matter.

In ancient times, monks are the type of person who has a specific role and responsibility in politics. The role and function of the important political monk (เดิม วิภาคย์พจนกิจ. **ประวัติศาสตร์อีสาน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , พิมพ์ครั้งที่ 2 , 2530), หน้า 82.) is to instruct about politics. In particular, the principles of good governance and fair, teach politician or parent to have good moral, proceed with fair. For the best benefit of those who live under the rule. The suitability or appropriateness of the monk in such a role is having the fair. That is to preach neutrality towards the benefit of the public. Not to strive for personal benefit or among persons or either. In the past, monks have roles in the political to have ideas and mediator between “principles” and “how” to make peace in the country. In ancient time if it is a negative meaning, it is often a matter of, power, passion, and tussle with the faction and as a matter of interest. It allows the viewers of monks were involved in such a downside, or to interfere in the activities of agencies, such as the Lord Phra Fang in the past and some monks of Ayutthaya’s collapse. It has criticized the

variety in terms of discipline with appropriately. Or even try to live a monastic life for the sake of politics as a refuge for sieges such as ordination to avoid sieges; the monks seek the opportunity to rise to power in the country, etc. However(พรประภา กิจโกศล, บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา, (บัณฑิตวิทยาลัย, คณะแพทยศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 15.), there are many examples to show that even the monks are involved in politics, but involved admirably such as Her Majesty Panaratana, Pakaew temple with 25 adults monks to preach to the royal palace in honor of the Great King Naresuan, to deter the death penalty commanders and soldiers at the time they did not follow a king in doing luthheete with his Majesty the King Upa Raja and Mungjacharo of Baga and so on.

The author has studied monks' history in Mekong region in ancient times. That has a prominent role as opinion leaders of public in the Mekong region, can be bring many folk moved systematically by using the role of the monk built an empire, build places of worship, sculpture invaluable to the land led to the evacuation of even a brief moment. But his work is still visible traces and his successors led to the present. That is Phra Maha Rajchakru Phon Samek, who has a role as thought leaders of public in Mekong region, who is founder of the ruling dynasty of south east Lan Xang territory; Northeast people were aware of the history and have studied the issue for further.

This article is divided into three parts: the first part is about the History of Phra Maha Rajchakru Phon Samek. The second part is works with prominent and influential to concept of public in Mekong region. The third part is the conclusion as follows.

1. History of Phra Maha Rajchakru Phon Samek

History of Phra Maha Rajchakru Phon Samek is well-known in several other names, such as Yakru Kihom, Luangpor Kihom, Phra Kru Yodkaew Phon Samek, etc., He played a vital role in the community and two sides of Mekong region politics of king Suriyawongsathammikkarat of Vientiane. There are legends and stories retold until the notes in the Chronicle of Laos and Thailand especially

the Kingdom of Lan Xang Champasak which relate with Phra Maha Rajchakru Phon Samek who was the venerable faith of the people of Laos. It has been known “Phra Kru Kihom “ or “Yakru Kihom” with heartfelt devotion. As a result, people keep supplies of Phra Maha Rajchakru Phon Samek to worship even feces of his, people do not mind. Due Phra Maha Rajchakru Phon Samek eat as a vegetarian, do not have smell of feces or possibly with the monastic life as a devotee of the city until the last, he was received the kingdom of Jambak Nak Buri Sri to govern for the peace of the whole. He is a monk who is the king of the world. The author studies many documents are hereby offered the following.

1.1 Birth of Phra Maha Rajchakru Phon Samek

Phra Maha Rajchakru Phon Samek was an important person in Laos’s history to spread the Kingdom covering both sides of the river. He made the Kingdom of Laos at that time, has already two Lan Xang Luang Prabang and Lan Xang Vientiane. Then became 3 independent kingdom because adding up The Kingdom of Champasak.

Phra Maha Rajchakru Phon Samek birth at Ban Kaluem. Phan city (currently located in Ban Phu, Udon Thani province) the words (เหล่า ณ ร้อยเอ็ด. พงศาวดารภาคอีสาน ,(ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก.เล่ม 9 .กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร:กรุงเทพมหานคร,2545),หน้า 80.) “ Kaluem, Phan city is a commentary that the village is adjacent hillside Phu Phan. As the Buddha statue Buabok in the district of Mueng Phan, Ban Phu, Udon Thani province. In modern times, Phra Maha Rajchakru Phon Samek was born around the year 1531 with the reign of king Susitawongsa Thammikarat of Lan Xang in Vientiane, including Udon Thani province. The Kingdom of Siam with the reign of King Prasat Thong of Ayutthaya.

1.2 Ordination

When Phra Maha Rajchakru Phon Samek was about 13-14 years old, his parent saw glitter ingenuity, neat manners and he has been ordained as a

novice monk with Luembong provost and studying the Book of Discipline as well. The idea is to encourage him to study the Scripture in the next higher layer. Luembong provost has taken into novice deposit and study in Vientiane with Yodkaew provost which he has been received in office and was educated in areas such as prayer of gratitude to the principal, all discipline. In addition, he quickly recognize precisely. He cans remember all novices So Yodkaew Provost brought the ark of books from all triple quoted a novice to learn by themselves. With the Industrial novice trying to learn it all. Intimate knowledge of the discipline since he was a novice. The fame known to King in Vientiane. His faith and his robes offerings and regarded (สิลา วีระวงส์. พงศาวดารลาว,(เวียงจันทน์: กระทรวงศึกษาธิการ, 2500),หน้า 31.) as the Sa Jua from now on.

1.3 ordinations

After Sa Jua age of 20 years old, King of Vientiane and Yodkaew provost who organizes a special initiation ceremony. Sa Jua knows, so he worships Yodkaew provost. If you are already ordained to Sa Jua, should invite 500 monks to sit Hattbas and do ordination ceremony in a church. The Hattbas is to sit around the monk, a distance less than the arm. The church, we call in the discipline that Utta Kook Kapasrima. The need for water or river because it is considered to be a public water source.

1.4 The first miracle

When it was time to do an ordination, parade to the SIMA water. Preceptor, Kornnamyrhrharit and 500 monkst (เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.) to come Hattbas together and King of Vientiane, the courtiers and kith and kin who attended the ceremony together at SIMA water. Then ordination ceremony was performed. When the monk finished ordination ceremony, while Kornnamyrhrharit gives the conservative message. Raft parallel to SIMA water has sunk. All monks have to swim ashore up. All clothes were wet but the newly ordained monk does not wet. They saw the miraculous. King of Vientiane was even exulting.

1.5 The **origin** of Phra kru Phon Samek

When finished the ordination, the new monk was given Phon Samek temple by the king of Vientiane. So people call him Phra kru Phon Samek. The offering from eight necessities of a Buddhist monk to new monk of King of Vientiane. It is an important occasion for the monks in those days. It is assumed that would be appointed as provost there. The Phon Samek temple said to be located at a technical school (or Suppawicha schools) in Vientiane today.

1.6 Studying of introspection

Knowledge of Phra Kru Phon Samek (สิลา วีระวงส์. พงศาวดารลาว,(เวียงจันทน์: กระทรวงศึกษาธิการ,2500),หน้า 52.) that study a masterful full and complete, as mentioned called the Phra Pariyat is a Knowledge ‘theory’ is knowledge in the Bible or in the texts, will truly prosper only when applied called ‘practical’ when he is a monk at Wat Phon Samek. It appears that he has practice until Vicars’ enlightenment ‘and he was disciplined virtue until get five Apinya and eight Discovering success by the perception.

His practice is to maintain discipline Sikkabt have. Sikkabt discipline is model for the monks to behave in the same order for the peace of the community and that brings veneration for the spectator. Referred to as the word discipline is a virtue that must be educate and train or to conduct and practices. For those who ordained in Buddhism, there are three main issues, namely intellectual precepts, meditation called ‘ Tri Sikkha ‘, which covers all the practice in Buddhism. The correlation was baptized, control body, speech and tidy.

When Phra Kru Phon Samek treated Tri Sikkha completely. He can achieve fairly high Apinya is discovering and fair perception of this third element is mutual or entity, and support each other, as is Apinya include ‘the knowledge’ in Buddhism. Exhibit is a ubiquitous clairvoyance, and others. And memorabilia, including five called ‘Apinya 5’ . Getting Apinya is having perception. Contemplation is the ability to comprehend by the power of meditation and wisdom. It is the most important in practice. He is one of Tri Sikkha, as already

mentioned, but not the three contemplation Buddha attained when all three before enlightenment as the Buddha Arhant because of this perception is only discovering Buddha Magic Specifications include achieving a meditative contemplation which has eight classes of four and a contemplative four so-called 'Discovering 8'.

Calm, persistent mental condition as a result of meditation, assigned the mental, emotional, and spiritual calmly. With the use of energy in the body is minimal, and as long as possible. To do so, he called in Buddhist meditation, which is divided into eight. The element of contemplation but if there is a minimum is called 'concentrate', which can be divided along the same elements. The contemplation is quite detailed, not mention here. But can brief that contemplation likes meditation but the power and different elements. So we cannot be uttered by a theory. It will be treated as personal experience to know the truth. So-called enlightened and definitively in the theology of the Lord Buddha.

1.7 With the prestige of Phra Kru has been designated as the Phra Maha Rajchakru

When Phra Kru Phon Sa Mek has achieved such a high moral level, saying is accurate and complete as his imagine. People respected him enormously. As King of Vientiane was very please and as the patroness. He became the teacher who taught meditation to disciples. He is the respect of many people. One year later, he move up into the Phra kru. sleep at Wat Phon Samek. Then called Phra Kru Phon Samek. Get love and faith so much and was promoted to be Phra Maha Rajchakru Phon Sa Mek or Phra Kru Yodkaew but most people call him Phra Maha Rajchakru Phon Sa Mek

1.8 Big event to be evacuated.

In the year 1690 King Suriyawong Thammikarattiwongkot.(บุญยงค์ เกศเทศ,รองศาสตราจารย์ ดร.. จากเมือง “จำบากนาคบุรีศรี” ถึง “นครจำปาศักดิ์” (จำปาศักดิ์) ดำนานเจ้าราชครูหลวงโพนสะเม็ก : พระครูยอดแก้ว “ญาณูชีห์หอม”(บทความทางวิชาการ.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทางอีสาน จำกัด ,2558),หน้า 66.) Son is Ong-lor prince he was 13 years old, her Majesty Sumangala, his wife,

was pregnant. Prince Sanmueng, commander in chief fight over the throne. Loyalist Protection Lord cast flee Yuan. her Majesty Sumangala with henchman escaped to rely on Phra Maha Rajchakru Phon Samek. with his kith and kin of many followers can be relied on. Because she did not consent to become the wife of a prince Sanmueng. Phra Maha Rajchakru Phon Samek had managed to stay with her servant at, “Phu Sangohocam” (ปัจจุบันอยู่ที่ บ้านสะง้อ ตำบลหอค้า อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ.) when she deliver a son called “The Choa Nor Kasat”. With the chaotic events in Vientiane. Prince Muengsan was killed. Prince Ong-lor demise of the Father who is behind a separate department. Phra Maha Rajchakru Phon Samek did not want a party so they exodus out of Vientiane. Let her Majesty Sumangala and Prince Ong-lor lead her Majesty Sumangala and Prince Ong-lor go home with him, Bud. At “Ngiw Punlam Somsanook” (ปัจจุบันอยู่ที่ บ้านพันลำ ตำบลวิศิษฐ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ.) Moreover, when it comes to Ngiw Punlam Somsanook. He has taken a number of migrant kith and kin and adherent because there are those who fear the throne is usurped because he might have a party. That is also hostile to the authority at that time. He may be killed or may be recruited to any party. To fight against one another as enemies so he wants to go as far away from the capital to remote.

From the analysis of such events, Phra Maha Rajchakru and 3,000 disciples went to the Mekong River. Sometimes they traveled along the Shee river (or branch) right bank of the Mekong River, deep in the land of the Upper Northeast of Thailand. Phra Maha Rajchakru stop residing at the parish, people feel have a great delight and when they migrate to another , it has multiple family followed. According to the show Diagram 1

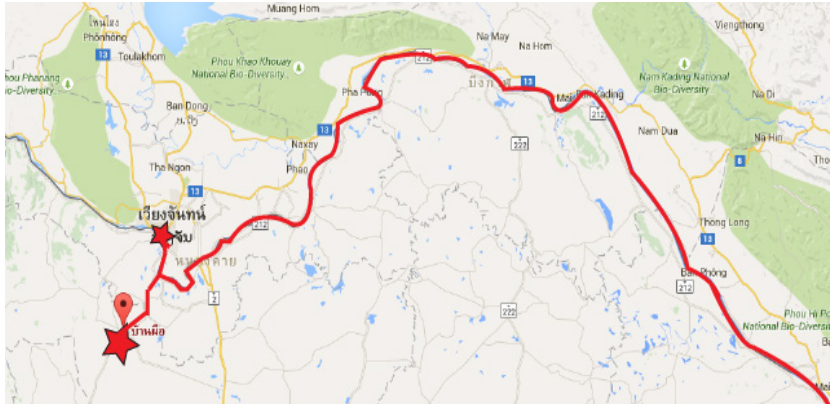

Diagram 1 journey of Phra Maha Rajchakru from Vientiane to Nakhon Phanom

Finally, Phra Maha Rajchakru Phon Samek traveled down to Intapaptamahanakorn which is Cambodia today. The family that fatigue and unable to track down. It is lined with houses formerly home, so-called Lao Baray (in Cambodia) (อำมาตยาธิบดี, พระยา. “ตำนานเมืองจำปาศักดิ์.”, (ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนภิเษก. เล่ม 9 .กรุงเทพมหานคร : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, 2545), หน้า 69.) until today.

The people followed the Phra Maha Rajchakru Phon Samek, can be divided into two major groups: group 1 People like the freedom, they need to escape the usurpation of political power in Vientiane. Group 2 public who piety to Phra Maha Rajchakru Phon Samek, and want to be closer to him. Listen to Dharma teachings, Practicing with Phra Maha Rajchakru Phon Samek like meditating or practicing or meditation practice. As well as the opportunity to create merit with Phra Maha Rajchakru Phon Samek. For example, to create the statue built temples and so on.

During this trip, Phra Maha Rajchakru Phon Samek and adherent have build city, founder of several monasteries because there are many people who believe allegiance to stay at a place, people followed and settled up with shelter. When he move further, some people pleasure to follow him. The residents make a living at that. People come to each other in times of need. Lao community that followed the two banks of the Mekong and its tributaries

be leadership, make kith and kin and disciples confidence, take heartiness. There is a sense that they have merit. Then cheer courage to face numerous obstacles and difficulties, because it is a stable leader, is Phon Phra Maha Mek is reflected until there volunteered to die instead him.

1.9 Monks who has been designated as the first king Mekong.

Such an event occurs when Phra Maha Rajchakru Phon Samek (สุธิตา ตันเลิศ. พระครูโพนสะเม็กกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาในเมืองจำปาศักดิ์ ระหว่าง ค.ศ.1975 – 2011. (ศิลปวัฒนธรรม: กรุงเทพมหานครปีที่ 35 ฉบับที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557), หน้า 35.) led disciples to live near the city of Champasak. The monastic life of thy faithful people towards Phra Maha Rajchakru Phon Samek has more and more. Mrs. Pang - Mrs. Pao, a leader in the community, Since Phra Maha Rajchakru Phon Samek, has lived in the community, have an opportunity to practice meditation and listened to the sermons of Phra Maha Rajchakru Phon Samek was a devout respect. When her husband of the prince of the city died, she see that she is a woman is not fit to govern the country. So she consulted Pasha, nobility and people agreed and invite to Phra Maha Rajchakru Phon Samek to govern the country. According to the show Diagram 3

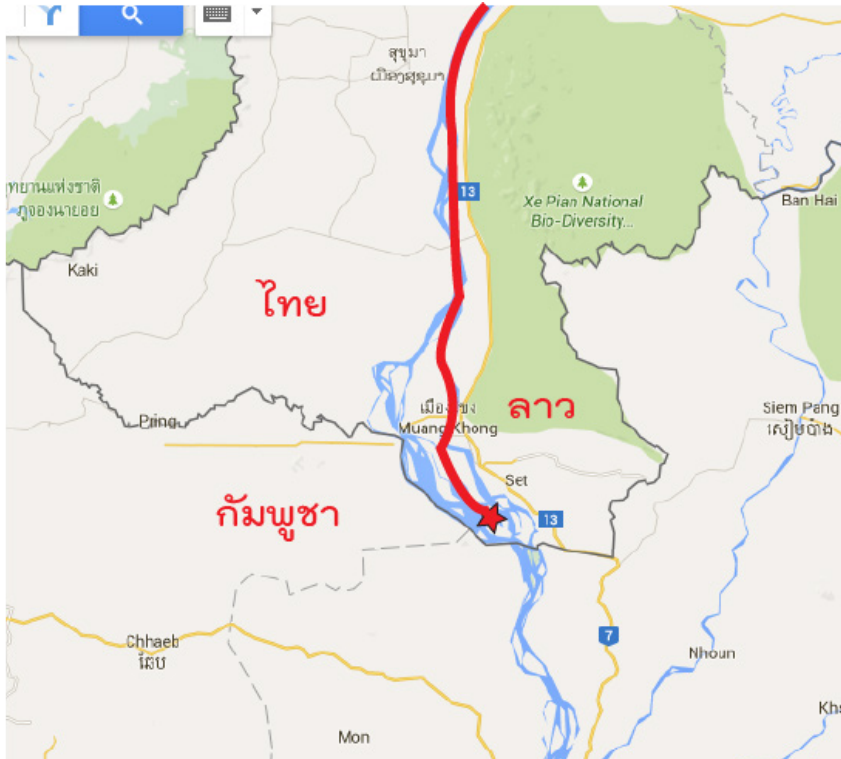

Diagram 3 journey of Phra Maha Rajchakru from Phnom Penh to Champasak

The king has been reestablished. It is called “ Prince” leading names as the guardian of the city in the Lanna, Lan Xang when the incumbent king is the governor of the city. Later when Hulsakrach 1071(<https://th.wikisource.org/wiki/พงศาวดารนครจำปาศักดิ์>) ฉะบับหม่อมอมรวงศ์วิจิตร (ม.ร.ว.ปฐม คณเณจร),สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2558.) (during the reign of His Majesty King San Pet 9 Kunlung Tai Sa) people of the city of Nakhonbal Jambaknak Buri Srikert brawl and discord stringing together the congregation of aggravated criminal conduct increased. The good people suffered. Phra Maha Rajchakru Phon Samek dissuades by the fair but it does not matter. If using power suppress according to the criminal conservative, lest disciplinary monk. Phra Maha Rajchakru Phon Samek would like to invite the king Chao Nor from Nan Ngiw panlamsomsanook to ruled Jambaknak Buri Sri, His name was Prince Soisrisamootpootthangkul(दारार्त्तन् मेददारिगानन्त्. ชุด

ประวัติศาสตร์สำหรับประชาชน ประวัติศาสตร์ลาวหลายมิติ,(กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ. 2548) ,หน้า 122.) and then change the name of city of Nakonbal Jambaknak Buri Srikert to be Champasak and the Kingdom of Laos was total of three kingdoms.

2. Workings of Phra Maha Rajchakru Phon Samek and influence the concept of public in the Mekong region.

Phra Maha Rajchakru Phon Samek governing and function of conveying the inhabitants practice. Buddhist missionaries help lay minister and general misery. Have faith and cooperation of villagers. People can carry and display a leadership role and become truly a monk who is developer. This role is very rare from the past to the present. As presented below.

2.1 The administration of Champasak city.

When Phra Maha Rajchakru Phon Samek has governed the country from the burden of Mrs. Pang and vassal. They have to reorganize government by establishing a position as Sri Satya Kota Hut. (Vientiane), that is Arya 4.(เรื่องเดียวกัน ,หน้า 198.) This is politics in the region northeast – Lan Xang divided into the capital cities or large urban settlement and districts in large cities of the province. In the cities, which are free to administration(อำมาตยาธิบดี, พระยา.ตำนานเมืองจำปาศักดิ์ ,(ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก.เล่ม 9 .กรุงเทพมหานคร : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร,2545),หน้า 78.) traditionally Lan Xang and the rate charged tribute to the man whose has a son in law 10 store, father-in-law 1, son in law 1, If has five pay only father-in-law 1, one set each one lad and grain weight 100 scale. 100 scale per baht. Lad is made of copper, brass, some white gold. Shaped like a boat complacent but sharp end pointed a long three, four, five inches, using a rate of sixteen pieces per baht of Pod Duang Laos.

2.2 To expand Kingdom

When Phra Maha Rajchakru Phon Samek governed the city of Champasak and with the prestige of Phra Maha Rajchakru Phon Samek who had lot disciples, gave them to care to towns around the city of Champasak like this; Janhuad, prefect, governed Don Khong which is an island in the Mekong River. (called , Sritundon City) Thao Sud is Phra Chaiyachet govered Ban Hangco

Paknamsaekong which on the east of Mekong River (Chiang Tang city) Jan Kaew, prefect, governed Ban Tong. (Later called Ban Mueng Tong which is Suvarnabhumi) Chan Suriyawong, prefect, governed Ban Ponsim. Mr. Mun who was an old servant of Mrs. Pang, was Luang Ruksa of Ban Pon. (Later known as Mun city is Salawan city) Mr. Prom is Sabuttacotrakasa of Ban Kaew Ar Hurm, which has the pagoda in Laos element called Tardkumdoatuk. Later known as Tong Kum Luang. (Tong Kum Yai) Jan Som governed Ban Tung Id Kabue. (is Attapeu town in today) was abandoned before making that city overgrown. Mueng Song Keu Sung and Panead. In the past, Vientiane strap and train elephants to the wild. Thao Luang Bud Phra la Ngum is Khun NUK toa governed Khong Chiam. Champasak region had the north since Yang Sam Ton Un Sam Kwai. The East to the Bantad Mountains with the Vietnamese border. The South at that time, had not yet appeared. The west closed Phimai near Chayoong river. So he delivered of a pupil who had ability to dominate cities. By depend on the city of Champasak since the meantime. Champasak territory covers an area stretching south east such as Ubon Ratchathani, Si Sa Ket, Surin and Buriram provinces in present.

Kingdom of Champasak (พระมหाराชาครุโพนสะเม็กจึงได้ประกาศอาณาเขตแยกออกจากเวียงจันทน์ นับตั้งแต่เมืองมุกดาหาร [เมืองนครพนม](#) [เมืองสุวรรณภูมิ](#) [เมืองยโสธร](#) [เมืองเชียงใหม่](#) [เมืองสาละวัน](#) [เมืองศรีนครเข็ด](#) [เมืองคำทอง](#) [เมืองตะโปน](#) [เมืองอัตตะปือ](#) [เมืองโขงเจียม](#) [เมืองคอนมตแดง](#) [เมืองศรีจำป้าง](#) [เมืองรัตนบุรี](#) เป็นต้น <https://th.wikipedia.org/wiki/ราชอาณาจักรล้านช้างจำปาสัก>,สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2558.) has spread by pass many people to create new cities on both sides of the Mekong River. It also has relations with Cambodia by asking the daughter of Khmer capital of a prince Soi Sri Samoot. But Phra Maha Rajchakru Phon Samek maintains the Buddhist monk, built Buddha statue and many temples

2.3 The concept of governing of Phra Maha Rajchakru Phon Samek.

Create incentives people to defer to, the author presents the theory with religious beliefs to explain the nature of the thought leaders of Phra Maha Rajchakru Phon Samek because the belief (จรัล ปุณฺณโณทก, [มุมมองสังคมไทยแบบบูรณาการ](#), (กรุงเทพมหานคร : เวทีเดิเรต ประเทศไทยห้างหุ้นส่วนจำกัด, 2546), หน้า 35.) is contained in people

which is consistent with Thawat Punnotaga said that belief is the symptoms arising in the consciousness of man's power over nature to have the good or ill of man or society itself. Although these supernatural powers that cannot be proved to be true, but human agree to respect more than those beliefs. Not only it mean the belief in souls, ghosts, black magic, superstitions and occult magic. Including natural phenomena like forest, trees, mountain and etc. Smith Sara Ubon has summarized, that faith is acceptance.

Something is true or what is our hope. Truth or trust is one of a faith. This is not necessarily to be true or science any more. The monastic of Phra Maha Rajchakru Phon Samek, according to the Book of Discipline made public veneration and a sense of security for the entire distance that people travel often with increasing number indefinitely. But without conflict to see that religion is a belief in the power of man over nature. A culture responds the needs of psychology. Making sure to live up all the religious rituals to negotiate with supernatural powers, that are managed by different depend on the belief system of each society and religion, a system of beliefs is social system. (อุทัย ภัทรสุข. การศึกษาอิทธิพลของพระธาตุพนมที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง, (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2554),หน้า 38.)

Besides faith in the Phra Maha Rajchakru Phon Samek that make citizens abide by the teachings. In particular, the traditional heat twelve and fourteen canal is the wisdom of the wise and noble heritage in Northeast. Everyone should study and understand the basic principle more. As part of the northeast have always been peaceful, because peace is clinging to life as the Statute of the East as long as the present. The heat twelve fourteen canal, consists of Heat 12 Heat and Canal 4 categories with 14 canals, including Heat of merit in karma (December), Heat of Boon Koon Lan (January), Heat of merit Kgaw ghie (February) Heat of merit Mahachat (March), Heat of Songkran (April), Heat of rocket (May), Heat of Merit for meritorious (June), Heat of merit Lent, Heat of merit Kgawpradabdin, Heat of merit Bun Kgawsak, Heat of Buddhist Lent,

Heat of Kratin. Heat 12 is a tradition of philanthropy that period the Northeast. Combine the teachings of the Buddha, Brahman and Buddhist spirits before entering the land in the Greater Mekong. The authors believe that when there is a new belief into the community. The community will not cast off his original faith, or no faith, but combined use together, or a combination of faith between the new faith and the traditional belief. This phenomenon has happened in the past, when there was a new faith community to justify such beliefs, joining the traditional belief is that a combination of religious chop. There are those described in such abundance. Religious syncretism is a combination of beliefs and rituals multiple systems into a single system of beliefs and rituals. Currently, Thailand has total social belief with three types of traditional beliefs. Brahmin and Buddhism belief in a single system, the number of faith, each teacher will be much or less depending on how much the foundation and development of each community and each person as a rural community or an old people may have more traditional belief (สุธิตา ตันเลิศ. พระครูโพนสะเม็กกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาในเมืองจำปาศักดิ์ ระหว่าง ค.ศ.1975 – 2011 .กรุงเทพมหานคร : ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 35 ฉบับที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557,หน้า 21 – 24.) than new urban people or new generation, especially the Northeast region is traditionally the month in Heat and canals have long ceremony, which initially will focus on the subject of ghosts and evil spirits Brahmin because I jinn and angels guard. Holy thing Phantoms are invisible to influence life from birth to death

The founder of the nation or kingdom, Champasak and consider the Mekong Phra Maha Rajchakru Phon Samek a monk with the first build up and can assign students to create various cities around the Kingdom. As many as 16 cities, which were seen as a process by accepting a new theory. Adoption Process (The adoption process) (บุญยงค์ เกศเทศ,รองศาสตราจารย์ ดร. จากเมือง “จำบากนาคบุรีศรี” ถึง “นครจำปาศักดิ์” (จำปาศักดิ์) ตำนานเจ้าราชครูหลวงโพนสะเม็ก : พระครูยอดแก้ว “ญาคูขี้หอม”,(บทความทางวิชาการ.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทางอีสาน จำกัด ,2558),หน้า 35 – 36.) was downgraded to individuals convicted of accepting something completely new, subsequent to the satisfaction of the trial and then released into the community. It happens

to the theory of cultural diffusion (Cultural Diffusion theory), which caused communication between the local society by the society inferior to spread culture to society than civilized. In addition to the spread of social prosperity, social progress than would have been the culture of social inferiority time and for the same purpose was inferior could not get cultural society's prosperity than the social changes the most. caused by the spread of culture from the outside than from the invention of new own society, or if it is caused by something new from the outside to the mix with a pre-existing as new. never before Such a theory is similar to the spread of. While the new faith community in those days was a myth anyway. When the combination is indeed a new faith in another form, which is not like the old and the new that spread to spread cultural aspects which create the solidarity of the land as Phra Maha Rajchakru Phon Samek town. Meg He appeared in the territory of which Buddhism as a Bhutanese said the priest named Texas the maintenance or the teacher Sathien arthropods DIT name written in the book "Bhutan soil. Land of Buddhism "that" Sesame Wang Nam Yale who beat everyone at his feet, "a political refugee monks from Tibet.(<https://www.gotoknow.org/posts/501786> ,สืบค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2558.) Clerics called for the attendant and disciple them. Parents are afraid to disobey To suppress or eliminate It is similar to the city of Champasak Rabbi Penny onion. Or Phra Maha Rajchakru Phon Samek Roller Brothers Laos A refuge from the political influence of the King of Vientiane. Kitchen slowing migration to the new city to Champasak. Is a model of faith are similar in migration itself.

The tenets of Buddhism. It is a general principle Phra Maha Rajchakru Phon Samek be taught Mexican citizens, in line with the Brahmagunabhorn (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตโต),*การพัฒนาที่ยั่งยืน*, (กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิพุทธธรรม,2539), หน้า 47.) (P.a. the offseason busier grown) to the concept of human life according to Buddhist principles. thus The Buddhism has influenced. And the social role that Thailand is deeply unpopular. Religious institutions can serve as a response to social

needs caused by fear of humans in the fifth dimension is a different dimension.

G fear due to the threat of living (life's shelter) in this respect, Buddhism has done duty to help hold the hearts of the people in the community, solidarity and unity. Measurements were done in the past served as a center of activities in the community that contributes to rely on help each other. People who are wealthy will yield spread to the community through a charity such as the creation of an institution within the temple to the people living together.

B. Fear due to the threat of being social critic (ASI Sok disasters) In this respect, the Buddhist Institute has served to educate the community. The measure would serve as a school Training, children known to social and cultural books pretty good. To prepare people to society. As well as the source of various traditions are closely linked to the people in a society interact better with each other.

C. The fear of being cynical disrespect and undaunted in the company. (Prisca sarach disasters) In this respect, the pride of lofty spiritual culture spectacular. The unwinding of the deeper principles of Buddhism. Training will instruct the Buddhists live with dignity, feelings and self-confidence. On the basis of pride, a lifestyle based. Buddhist teachings on respect for their faith.

D. The fear of disaster is death (fear of death) in this respect, Buddhism is serving as a spiritual refuge at various levels for those without access principle, nothing more. It may hold rituals Or what their faith as sacred in Buddhism, the Buddha and so on. Reliance and contributes to a sense of stability in life insurance principles. But for fairness in access to advanced than it could rely on its merits, which is an anchor of the soul. Because fear is the delusion that attaches to a sound, smell, taste, touch and perpetuate the praise fortune happy if refined mind wandering to loosen stuck in carnality to lighten up. Fear of death is slowly worn away by default. And will feel secure in life.

E. The fear of disaster caused by the inability to see clearly the truth

of life. And facing forward (massacres against disasters) in this respect the principles of Buddhism gives an explanation of the status of the living world and the universe,(เฉลิม อุตกฤษณ์, การศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2541),หน้า 18.) as well as pointing out the position of the life of each species which occur in. World Even to face in the future, so it seemed to mind too. When religious institutions to act in response to the needs of society caused by fear in a different dimension, the dimension of these five states, parents can use religion as a source of political power by fair use. Religious institutions have a role to make society more and more.

In addition, there is a universal religion. Among all these religious people have an anchor to the soul. Since ancient Human faced with uncertainty about the unknown cause fear. Humans had to rely on faith as an anchor. The roles that religion is important to the social and political human beings are born doubt yourself why. And then to go Religion has been associated with human life by teaching us to use our talents and moral goodness in life. The teachings also offers discounts of conflict issues. As a binder in social benefits Including supporting the cultural economy As well as political Buddhism, which also features complete.

The society is also expected that the role of the clergy. Priests must have a social responsibility as well. The term Buddha, the Buddha has taught the monk said.(พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตโต),การพัฒนาที่ยั่งยืน,(กรุงเทพมหานคร :มูลนิธิพุทธธรรม,2539), หน้า 45.) “Priests She peace pilgrimage to the benefit and happiness of the masses. For helping the world The benefits and happiness of gods and men, “that is, the priest should be the role of social development, because the environment, lifestyle and perform clerical theology of the priest requires four inputs to locals. offer Environment and social events will affect associated with fair practice clerics. And by virtue Is the compassion Priests must help others from suffering. (ภัทรพร สิริกาญจน,หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติแนวคิดและบทบาทของพระคำเขียนสุวณโณในการพัฒนาชุมชน,(กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2540),หน้า 11.) These roles are ideal baht

role or the role of expectations (Expected Role) to the clergy. So when society has changed according to the transitional period. Materialism took baht baht in the lives of people in society even more. Some monks have to pay attention to these phenomena. And have a presence in social roles (Actual Role) more to solve the problems of society. Due to the decline of moral ethics by trying to help individuals adapt to living in a society that has changed.

The monastic institution is customary institutions is of paramount importance. Monks from the past to the present with a close relationship. And play a critical role in guiding society. Even though the role of a leader is diminished today. But the role of moral leadership the daily life of rural residents, most still in existence today.

2.4 End of Life

Lord Brahma Luang Phon Mexican town Enter old age The necklace Sri merchant's successor built a monastery in the city of Champasak temple called Wat Maha That Luang Phon Samet (เดิม วิภาคย์พจนกิจ. ประวัติศาสตร์อีสาน ,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , พิมพ์ครั้งที่ 2 , 2530),หน้า 47.) new invite you to monks at Wat ranks is new. (Temple are still seen until now) and Tgkemrnpap on the fifth lunar month, seven of glory in 2163, aged 90 years, 70 years, have you staring Sri chain management has done a pagoda at the cremation chamber. The three bodies are to build a stupa at the crematorium Laos, one element called Dust. Later, at the temple that was the name of the element hitherto dust.

3. Brief

Phra Maha Rajchakru Phon Samek was an important person in history to spread the Kingdom of Laos, covering both sides of the river. You made the Kingdom of Laos at that time is already two Xang kingdom is Luang Prabang. Xang Vientiane 3 and became an independent kingdom. The Kingdom of Champasak add up.

Phra Maha Rajchakru Phon Samek is known by other names, such as contract teachers Pastor Penny Penny fragrant aroma. Provost Glass Top

Phra Maha Rajchakru Phon Samek, etc., they are playing a vital role in the community. And politics are two sides of the Mekong Romanization era of relations Thammikarat held in Vientiane. There are legends and stories retold a baroque your mouth until the note in the Annals of the Royal Lao and Thai Princess Brahma Phon Sa Mexican origin spoke at my home. Phan (currently located in Ban Phu. Udon Thani Province), about BC 2174 (corresponding to the reign of kin solar Thammikarat of Lan Xang in Vientiane) was ordained as a novice monk to forget Banco age of 13-14 years, had lived in Vientiane with the provost glass top. Learn to surf on the prayer of gratitude to the principal. All discipline Remember quickly, precisely and has been designated a king deck.

Jua was 20 years old when God Vientiane. Phra Maha Rajchakru Yodkaew and the instructors were great and special ordination ceremony held a year later, new monks who practice good practice like this, so move up into the provost. Meg superb temple at Wat Phon They went to public “ Phra Maha Rajchakru Phon Samek “ ever since. Since 2233 Romanization relatives Thammikarat come Tiwgct son is the handsome prince he was a young (age 13 years), said Rajamangala his wife was pregnant. Lord Chancellor’s right-wing city The Qing abdication Loyalist Protection Lord cast flee Yuan. Said the Rajamangala henchman escaped with just your mistress Phra Maha Rajchakru Phon Samek. (He was promoted to the elite Phra Maha Rajchakru Phon Samek) with your kith and kin, but is dependable disciples. And she did not consent to become the wife of a prince of the city. Lord Brahma Phon Sa Meg took her to deal with the number one satellite to the Phu Sa gilded reconcile when she bore her son out of the king that shall shoots.

During this chaotic event in Vientiane The city’s ruler was killed Lord cast demise of the Father. Behind a separate department. Phra Maha Rajchakru Phon Samek, whose family did not want a party. The exodus out of Vientiane. She said lead Rajamangala They are ready to shoot the king, opera houses

ginseng fun spiral design of their journey along the track until the 3000 Cambodian border during the trip itself. Phra Maha Rajchakru Phon Samek and adherent to build houses. Founder of several monasteries Because there are many who believe allegiance to stay at a place, it is followed and settled up with shelter. When you move further, it is both a pleasure to follow. The residents make a living at it. To come to each other in times of need. The Town Lao community that followed the two banks of the Mekong and its tributaries know he had the opportunity to renovate the Phanom said.

Contributions and leadership roles of the idea of Phra Maha Rajchakru Phon Samek superb.

Acts of faith toward Phra Maha Rajchakru Phon Samek nowadays more and more. Until you get invited by a king. Remember notch Buri Sri Naga City region. Which stated that the Queen Regent was ruled town Phra Maha Rajchakru Phon Samek to deal successfully with the principles governing public house which the elephant used in ruling that the “rule of four” and formed the Sangha called. “The ceremony’s ash Jubilee” and then invite people to come. The king shoots Ginseng is a great opera houses of the spiral ruled Buri Sri Naga notch remember that thou hast a name necklace Sri merchant’s successor. Remember Buri Sri Naga City renamed a notch. But then, the city of Champasak and the Kingdom of Laos was. Kingdom of Champasak additional three kingdoms such as the Kingdom of Champasak has spread to many people pass by. Siianusiis of Phra Maha Rajchakru Phon Samek to build new cities on both sides of the Mekong River. It also has relations with Cambodia by the Khmer capital to ask the daughter of a prince consort of Sri merchant’s necklace. But the great master’s tenure, the department also maintains the Buddhist clergy. Buddha statue Many temples built Including the restoration of Phra That Phanom, which is the center of the Northeast with faith.

There has been a respected theologian and remember you are not. If one was to worship Phra That Phanom. I have seen the statue stands as the true

Lord of glory. Glowing yellow on the north side of the Phanom. Wat Phra That Phanom Mekong River Was founded to commemorate the spiritual leader of the Buddhist people dating. As shown in Figure 1

Figure 1 monument Phra Maha Rajchakru Phon Samek Located on the north side of the Phra That Phanom.

บรรณานุกรม

เฉลิม อุตกฤษฏ์, การศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

ธิดา สารยะยา. อาณาจักรเจนละ **ประวัติศาสตร์อีสานโบราณ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน , 2548.

ธวัช ปุณโณทก , **มุมมองสังคมไทยแบบบูรณาการ**, กรุงเทพมหานคร : เวิลด์เทรค ประเทศไทยห้างหุ้นส่วนจำกัด, 2546.

บุญยงค์ เกศเทศ, รองศาสตราจารย์ ดร.. จากเมือง “จำบากนาคบุรีศรี” ถึง “นครจำปาศักดิ์” (จำปาศักดิ์) **ตำนานเจ้าราชครูหลวงโพนสะเม็ก : พระครูยอดแก้ว “ญาคูขี้หอม”**. บทความทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทางอีสาน จำกัด , 2558.

ดรรรัตน์ เมตตาริกานนท์. **ชุดประวัติศาสตร์สำหรับประชาชน ประวัติศาสตร์ลาวหลายมิติ**. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ. 2548.

เต็ม วิภาคย์พจนกิจ. **ประวัติศาสตร์อีสาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , พิมพ์ครั้งที่ 2 , 2530.

พรประภา กิจโกศล, บทบาทและผลได้ต่อการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, 2539.

ภัทรพร สิริกาญจน, **หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติแนวคิดและบทบาทของพระคำเขียนสุวณโณในการพัฒนาชุมชน**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

วีระ สุดสังข์. **กวย : ชนกลุ่มน้อยจากกลุ่มแม่น้ำโขงถึงกลุ่มแม่น้ำมูล**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไต้ฝุ่น , 2545.

สุธิดา ต้นเลิศ. **พระครูโพนสะเม็กกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาในเมืองจำปาศักดิ์ระหว่าง ค.ศ.1975 - 2011**. กรุงเทพมหานคร : ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 35 ฉบับที่ 4 กุมภาพันธ์ 2557.

ลีลา วีระวงส์. **พงศาวดารลาว**, เวียงจันทน์: กระทรวงศึกษาธิการ, 2500.

ศรีศักดิ์ วัลลิโถม. **แอ่งอารยธรรมอีสาน แฉหลักฐานโบราณคดี พลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน , 2548.

เหล่า ณ ร้อยเอ็ด. “พงศาวดารภาคอีสาน.” ใน ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนภิเษก. เล่ม 9 .กรุงเทพมหานคร : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร,2545.

อุทัย ภัทรสุข. การศึกษาอิทธิพลของพระธาตุพนมที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนลุ่มน้ำโขง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2554.

อำมาตยาธิบดี, พระยา. “ตำนานเมืองจำปาศักดิ์.” ” ใน ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนภิเษก.เล่ม 9 .กรุงเทพมหานคร : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร,2545.

สืบค้น

https://th.wikisource.org/wiki/ตำนานเมืองจำปาศักดิ์_ฉบับเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์และเจ้าราชวงศ์เมืองนครจำปาศักดิ์ ,สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2558.

[https://th.wikisource.org/wiki/พงศาวดารนครจำปาศักดิ์_ฉบับหม่อมอมรวงศ์วิจิตร\(ม.ร.ว.ปฐุม_คณเจร\)](https://th.wikisource.org/wiki/พงศาวดารนครจำปาศักดิ์_ฉบับหม่อมอมรวงศ์วิจิตร(ม.ร.ว.ปฐุม_คณเจร)) ,สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2558.

<https://th.wikipedia.org/wiki/ราชอาณาจักรล้านช้างจำปาสัก>,สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2558.

<https://www.gotoknow.org/posts/501786> ,สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2558.

อิทธิพลพระพุทธศาสนากับการเมืองลาว Buddhist Influence and Lao Political and Governmental Society

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (ศรีธมฺมธีรเมธี จุลทกกาล)

บทคัดย่อ

ชนชาติลาวมีประวัติศาสตร์ การสร้างประเทศผ่านนครรัฐ ที่เรียกว่า “อาณาจักรล้านช้าง” ประวัติศาสตร์ไทยเรียก “อาณาจักรศรีสัตนาคนหุต” ต่อมาผ่านวิกฤตการเมืองประเทศราช ภายใต้การปกครองอาณาจักรน่านเจ้า อาณาจักรสยามหรือไทย ตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ช่วงสั้นๆและตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสในฐานะเมืองอาณานิคม การเมืองพัฒนามาจนได้เอกราช ระบบการเมืองพัฒนามาเป็นระบบคอมมิวนิสต์ในที่สุด

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ลาวในอาณาจักรล้านช้างผ่านผู้นำประเทศ คือ กษัตริย์ ขุนนาง และประชาชน เมื่อกษัตริย์นับถือพระพุทธศาสนาเป็นตัวอย่างประชาชนที่อยู่ใต้การปกครองก็นับถือตาม ยุคกษัตริย์หรือเรียกว่า ยุคราชธิปไตย คือยุคที่พระพุทธศาสนาเจริญเติบโตในจิตใจและฝังแน่นในความคิดความเชื่อจนกลายเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ในวิถีชีวิตผู้คน ต่อมาในยุคอาณานิคม ยุคคอมมิวนิสต์ เป็นยุคที่พระพุทธศาสนาต้องปรับตัวให้อยู่รอดกับการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป พุดให้ชัด คือ การเมืองกำหนดศาสนา

ปัจจุบันพระพุทธศาสนาในลาวได้เป็นที่นับถือของประชาชนส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ได้ให้พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกับรัฐบาล มีบทบาทในการขัดเกลาจิตใจตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ในอนาคตคาดว่าพระพุทธศาสนาจะมีอิทธิพลต่อการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม นำพาผู้คนพบสันติสุข ตามหลักการ หรือแนวคิดในพระพุทธศาสนาในการอยู่ร่วมกับประชาคมโลก และคาดว่า รัฐบาลลาวจะเปิดโอกาสให้พระสงฆ์มีบทบาทมากขึ้นในการทำงานเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อประชาชน

คำสำคัญ : อิทธิพลพระพุทธศาสนา, สังคมการเมืองการปกครองประเทศลาว

Abstract

Lao people have a history since ethnic origin and migration, etc., to settle in the current land as same as the Thai people. Around B.E.1194, a great nation, called itself ‘Tai’, ‘Shan’ in Burmese, ‘Ai Laos’ or ‘Gnai Laos’ in Chinese, had migrated southward from the Kingdom of Ai Laos to Laos and established a new kingdom called. Nan Chao. Later, a Thai Nan Chao named Khun Borrom came down to reign under the land and expanded the territory widely. As in 1796, the kingdom of Nan Chao was seized by Kublai Khan, the Tai people spreaded out in the south more and more.

Buddhism entered into the kingdom of Lanchang with two different evidences: Firstly, Nang Kaeo, queen of a king named Pha Gnum, asked her prince consort to bring in Buddhism from Cambodia to enshrine in the main land. Accordingly, the Khmer king sent a monk group leded by Phramaha Pasamanto Thera and Phramaha Devlanka along with wise men, craftsmen and surrounded by lots of people, to bring a statue of the Buddha, named ‘Pra Bang’ and the Buddhist scriptures including many other artifacts to offer the king Pha Gnum; secondly, when the king Pha Gnum reigned the throne not so long, it appeared that he became cruel mistreatment, having be known by the King of Cambodia, his Sasura (father-in-law), he sent a message to the king Pha Gnum to come to Cambodia and hold the Buddha’s teachings to rule people, and observe the five precepts, then, returned to Lanchang Kingdom surrounded by the Sangha Order.

At present, most Lao people are Theravada Buddhists regarded as national religion (60% of the total Lao population), along with the ancestral spirits of the minority people in the high mountains. Meanwhile, the Christian and Islamic Laos are relatively small in number. Theravada Buddhism influences on society, politics, government and the Lao people’s way of life, and is a very mainstream of Lao culture appearing nationwide with both terms of language and literary arts, Performing arts, etc.

Keywords: Buddhist influence, Lao political and governmental society

1. บทนำ

1) ลักษณะภูมิประเทศ

ประเทศลาว เป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งตั้งอยู่บนใจกลางของคาบสมุทรอินโดจีน ระหว่างละติจูดที่ 14 - 23 องศาเหนือลองจิจูดที่ 100 - 108 องศาตะวันออก มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 236,800 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นดิน 230,800 ตารางกิโลเมตร พื้นน้ำ 6,000 ตารางกิโลเมตร โดยลาวเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล เนื่องด้วยตลอดแนวชายแดนของประเทศลาว ซึ่งมีความยาวรวม 5,083 กิโลเมตร ล้อมรอบด้วยชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ ดังนี้

- ประเทศจีนทางด้านทิศเหนือ (423 กิโลเมตร)
- ประเทศไทยทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตก (1,810 กิโลเมตร)
- ประเทศกัมพูชาทางด้านทิศใต้ (541 กิโลเมตร)
- ประเทศเวียดนามทางด้านทิศตะวันออก (2,130 กิโลเมตร)
- ประเทศพม่าทางด้านทิศตะวันตก (236 กิโลเมตร)

ความยาวพื้นที่ประเทศลาว ตั้งแต่เหนือจรดใต้อายุประมาณ 1,700 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดกว้าง 500 กิโลเมตรและที่แคบที่สุด 140 กิโลเมตร ภูมิประเทศของลาวแบ่งออกได้เป็น 3 เขต คือ

1. เขตภูเขาสูง เป็นพื้นที่ที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 1,500 เมตรขึ้นไป พื้นที่นี้อยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศ

2. เขตที่ราบสูง คือพื้นที่ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 1,000 เมตรปรากฏตั้งแต่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ราบสูงเมืองพวนไปจนถึงชายแดนกัมพูชา เขตที่ราบสูงนี้มีที่ราบสูงขนาดใหญ่อยู่ 3 แห่ง ได้แก่ ที่ราบสูงเมืองพวน(แขวงเชียงขวาง), ที่ราบสูงนากาย (แขวงคำม่วน) และที่ราบสูงบริเวณ(ภาคใต้)

3. เขตที่ราบลุ่ม เป็นเขตที่ราบตามแนวฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำต่าง ๆ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดในเขตพื้นที่ทั้ง 3 เขต นับเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่สำคัญของประเทศ แนวที่ราบลุ่มเหล่านี้เริ่มปรากฏตั้งแต่บริเวณตอนใต้ของแม่น้ำจิม เรียกว่า ที่ราบลุ่มเวียงจันทน์ ผ่านที่ราบลุ่มสะหวันนะเขต ซึ่งอยู่ตอนใต้เซบั้งไฟและเซบั้งเหียงและที่ราบจำปาสัก ทางภาคใต้ของลาว ซึ่งปรากฏตามแนวแม่น้ำโขงเรื่อยไปจนถึงชายแดนประเทศกัมพูชา

ทั้งนี้ เมื่อนำเอาพื้นที่ของเขตภูเขาสูงและเขตที่ราบสูงมารวมกันแล้วจะมากถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ประเทศลาวทั้งหมด โดยจุดที่สูงที่สุดของประเทศลาวอยู่ที่ภูเบี้ย ในแขวงเชียงขวาง วัดความสูงได้ 2,817 เมตร

2) สภาพภูมิอากาศ

สปป.ลาว อยู่ในภูมิอากาศเขตร้อน มีลมมรสุมแต่ไม่มีลมพายุ สำหรับเขตภูเขาภาคเหนือและเขตเทือกเขา อากาศมีลักษณะกึ่งร้อนกึ่งหนาวอุณหภูมิสะสมเฉลี่ยประจำปีสูงถึง 15-30 องศาเซลเซียส และความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างกลางวันและกลางคืนมีประมาณ 10 องศาเซลเซียส จำนวนชั่วโมงที่มีแสงแดดต่อปีประมาณ 2,300 - 2,400 ชั่วโมง (ประมาณ 6.3 - 6.5 ชั่วโมงต่อวัน) ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศมีประมาณร้อยละ 70 - 85 ปริมาณน้ำฝนในฤดูฝน (ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม) มีร้อยละ 75 - 90 ส่วนในฤดูแล้ง (ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเมษายน) ปริมาณน้ำฝนมีเพียง ร้อยละ 10 - 25 และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีของแต่ละเขตก็แตกต่างกันอย่างมากมาย เช่น เขตเทือกเขาบริเวณทางใต้ได้รับน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 300 เซนติเมตรอุณหภูมิเฉลี่ยที่นครหลวงเวียงจันทน์ 25 องศาเซลเซียส (ม.ค.) และ 36-37 องศาเซลเซียส (เม.ย.) ปริมาณฝนเฉลี่ย 171.5 เซนติเมตรต่อปีขณะที่บริเวณแขวงเชียงขวาง แขวงหลวงพระบาง แขวงไซยะบูลี ได้รับเพียงแค่ 100 - 150 เซนติเมตร ส่วนแขวงสะหวันนะเขตในช่วงนี้ได้รับปริมาณน้ำฝน 150 - 200 เซนติเมตร เช่นเดียวกับแขวงพงสาลี แขวงหลวงน้ำทา และแขวงบอลิคำไซ(กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์, 2554 : 1-2)

2. ประวัติศาสตร์ลาวสมัยโบราณ

ชนชาติลาวมีความเป็นมาแต่เดิมเกี่ยวข้องกับชาติวงศ์และการอพยพถิ่นฐานเป็นต้น จนถึงตั้งหลักแหล่งในดินแดนปัจจุบันเนื่องเป็นอันเดียวกันกับชนชาติไทย มีเรื่องราวที่ควรทราบโดยย่อว่า เมื่อประมาณ พ.ศ. 1194 ชนชาติใหญ่พวกหนึ่ง ซึ่งเรียกตัวเองว่า ไท พวกพม่า เรียกว่า ฉาน พวกจีนเรียกว่า อ้ายลาว หรือ งามลาว ได้อพยพจากอาณาจักรอ้ายลาวลงมาทางใต้ ตั้งอาณาจักรใหม่ขึ้นเรียกว่า น่านเจ้า ต่อมาเจ้าไทยน่านเจ้าชื่อ ขุนบรม (ขุนลุง หรือ ขุนหลวง กี่ว่า) ได้ยกลงมาครอบครองแผ่นดินใต้ลงมาอีก และขยายอาณาเขตกว้างขวางออกไป ขุนบรมมีโอรส 7 องค์(ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2537 : 63) และได้ให้โอรสเหล่านั้นไปสร้างบ้านแปลงเมืองต่างๆ มีเมืองโยนก เมืองละโว้ เมืองพวน(บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2547 : 199) เป็นต้น โอรสองค์ที่หนึ่งชื่อ ขุนลอ ไปรบได้เมืองขวา (ได้แก่ เมืองเซ้า ต่อมาเรียกเชียงทอง หรือ ล้านช้าง และในที่สุดเป็นเมืองหลวงพระบาง) เมื่อประมาณ พ.ศ. 1290 เจ้าเมืองขวาได้สืบเชื้อสายสืบต่อกันมาโดยลำดับ เมื่ออาณาจักร เขมรเรืองอำนาจขึ้น เมืองขวาก็ตกอยู่ใต้

อำนาจเขมรด้วยเช่นเดียวกับชนชาติไทยพวกอื่นที่อยู่ใกล้เคียง ครั้นถึง พ.ศ. 1796 อาณาจักรน่านเจ้าเสียแก่กุลโกลข่าน คนไทยก็แผ่ชานกระจายลงมาทางใต้เพิ่มจำนวนมากขึ้น(พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548 : 190 -191)

ลาวเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประวัติศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เริ่มต้นจากการตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำฮวงโหและแยงซีเกียงและขยายออกด้วยการสร้างเมืองเจียว การรุกรานของจีนทำให้ลาวอพยพย้ายถิ่นฐานลงมาทางใต้สร้างบ้านแปลงเมืองเป็นอาณาจักรอีกหลายแห่ง อาณาจักรน่านเจ้าหรือหนองแส ถือเป็นอาณาจักรใหญ่ของลาวตั้งอยู่บริเวณเมืองตาลีฟู มีขุนบรมราชาธิราชถือเป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์ มีการกำหนดรูปแบบและวางรากฐานทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การขยายอาณาจักรของลาวทำให้ชนชาติลาวอพยพสู่ภาคใต้เข้าสู่คาบสมุทรมอินโดจีน และเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรขอม จนกระทั่งขับไล่อำนาจและอิทธิพลของขอมจนสามารถตั้งบ้านเรือนในเวลาต่อมา การเป็นอิสระทำให้สร้างอาณาจักรอ้ายลาวนับเป็นอาณาจักรแห่งแรกของลาวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และกลายเป็นอาณาจักรล้านช้างใน ค.ศ. 748 มีขุนลอพระราชโอรสของขุนบรมราชาธิราชเป็นผู้ปกครอง และสถาปนาให้เมืองชาวหรือเชียงตุงเชียงทองเป็นเมืองหลวงใน ค.ศ. 757 นับเป็นอาณาจักรลาวในสุวรรณภูมิที่มีพระมหากษัตริย์ปกครองต่อเนื่องจำนวน 22 พระองค์(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2548 : 10)

เจ้าเมืองชาวองค์ที่ 22 (บางแห่งว่าที่ 35) นามว่า พญาสุวรรณคัมภัง ขึ้นครองราชย์ เมื่อ พ.ศ. 1859 ทรงมีโอรสพระนามว่า เจ้าผีฟ้า และเจ้าผีฟ้ามีโอรส 6 องค์ องค์หนึ่งชื่อ เจ้าฟ้าจ๋ม ครั้นนั้นได้มีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เจ้าฟ้าจ๋มพลัดพรากจากชาติภูมิ ไปพำนักอยู่ในอาณาจักรเขมรตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ เวลานั้นพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็น ศาสนาหลักของอาณาจักรเขมรแล้ว เจ้าฟ้าจ๋มทรงอาศัยอยู่กับพระภิกษุชื่อพระมหาปาสมันตเถระ เจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่ง เมื่อเจริญวัยขึ้น พระเถระได้นำไปฝากเป็นมหาดเล็กในราชสำนักของกษัตริย์เขมร (ปราชญ์สันนิษฐานว่าได้แก่พระเจ้าชัยวรมันปรเมศวร) เจ้าฟ้าจ๋มรับราชการเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าแผ่นดิน ถึงกับทรงยกพระราชธิดานามว่า พระนางแก้วเกงยา หรือแก้วยอดฟ้า (เรียกว่า เจ้าหญิงคำหยาดบ้าง เรียกอย่างอื่นบ้างก็มี) ให้เป็นชายา

สมัยนั้น อาณาจักรเขมรกำลังเสื่อมอำนาจลง และใน พ.ศ. 1893 พระเจ้ารามธิบดีที่ 1 แห่งราชวงศ์อุทอง ได้ตั้งอาณาจักรไทยขึ้นที่กรุงศรีอยุธยา แล้วเริ่มแผ่ขยายอำนาจออกไป กษัตริย์เขมรเกรงการรุกรานของไทยอยุธยา จึงโปรดให้เจ้าฟ้าจ๋ม ไปครองกรุงล้านช้าง เพื่อเป็นกำลังป้องกันไทยอยุธยาต่อไป เจ้าฟ้าจ๋มขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 1896 (หลังจากอาณาจักร

ไทยศรีอยุธยาตั้งขึ้นได้ 3 ปี) ทรงส่งเป็นวีรกษัตริย์สามารถรวบรวมหัวเมืองต่างๆ ในลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนเข้าเป็นอันเดียว มีอาณาเขตทั้งเหนือจดสิบสองปันนา ทางใต้จดอาณาจักรเขมร ตะวันตกจดอาณาจักรเชียงใหม่ สุโขทัย และอยุธยา ตะวันออกจดอันนัมและจัมปา เรียกได้ว่าทรงเป็นปฐมกษัตริย์ในประวัติศาสตร์แห่งราชอาณาจักรล้านช้าง (ก่อนหน้านี้นี้มีแต่ตำนาน) และต่อมาตัวเมือง 1,000,000 ช้างหรือเมืองหลวงของอาณาจักรล้านช้าง ก็มีชื่อเป็นทางราชการว่า ‘กรุงศรีสัตนาคณหุตล้านช้างร่มขาว’ (พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), 2548 : 190 -191)

พระเจ้าฟ้ารุ่งมหาราช พระมหากษัตริย์ที่เขมรชูปเลียงทรงวางรากฐานการปกครองพระราชกรณียกิจที่สำคัญคือการเปลี่ยนชื่อเมืองเชียงดงเชียงทองเป็นเมืองหลวงพระบางใน ค.ศ. 1353 ตามชื่อพระบางพระพุทธรูปเก่าแก่ที่กษัตริย์เขมรพระราชทาน และการรบด้วยการแผ่ขยายอาณาจักรทำให้อาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล มีพื้นที่จำนวนประมาณ 470,000 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือจดจีน ทิศใต้จดเขมร ทิศตะวันตกจดกรุงศรีอยุธยาที่ดงพญาไฟ และทิศตะวันออกจด เวียดนาม ในด้านสังคม ทรงนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ลัทธิลังกาวงศ์เข้าแทนที่การนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ผี และไสยศาสตร์ ทำให้หลวงพระบางกลายเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา ต่อมาพระเจ้าอู่เมืองบุตรพระเจ้าฟ้ารุ่งมหาราชเป็นพระมหากษัตริย์ (ค.ศ. 1373-1414) สำรวจกำลังพลมีจำนวน 300,000 คน จึงทรงเปลี่ยนพระนามเป็นพระยาแสนไทไตรภูวนาถาธิบดีศรีสัตนาคณหุต หรือ พระยาสามแสนไทไตรภูวนาถเจ้า ภายหลังอาณาจักรลาวมีความสงบสลับความขัดแย้งภายใน เช่น การแย่งชิงราชบัลลังก์ในสมัยพระนามมหาเทวีที่มีอำนาจ และการรุกรานจากภายนอก เช่น ญวนใน ค.ศ. 1479 ในสมัยพระไชยจักรพรรดิแผ่นดินแก้ว เป็นต้น

ในสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช (ค.ศ. 1638-1695) ทรงเปลี่ยนแปลงกฎหมาย คัมภีร์พระธรรมศาสตร์โบราณ มีการติดต่อจากพ่อค้าชาวตะวันตกคณะแรกคือ วันวุสตัด็อบของฮอลันดาใน ค.ศ. 1641 และบาทหลวงเลอริอากับมารินี ใน ค.ศ. 1641 มีการบันทึกรายละเอียดของอาณาจักรเผยแพร่สู่ตะวันตกเป็นครั้งแรก พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเป็นพระมหากษัตริย์ที่ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมทำให้เข้าสู่ยุคทองอย่างแท้จริง ภายหลังการสวรรคตของพระเจ้าริยวงศาธรรมิกราช ใน ค.ศ ๑๗๐๗ ลาวมีความขัดแย้งเป็นอย่างมากมีการแย่งชิงในราชสมบัติราชบัลลังก์ในเครือญาติและขุนนาง แม้กระทั่งพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่สองพำนักอยู่เมืองเว้ของเวียดนามเข้าแย่งชิงสืบราชสมบัติด้วย ภายหลังครองราชย์ที่เวียงจันทร์ ทรงพยายามตีหลวงพระบาง อันเป็นที่ตั้งของกองทัพของเจ้าอินทโสมและเจ้าองค์ดำหลานของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเป็นเหตุในกษัตริย์กรุงศรีอยุธยาต้องไกลเกลี้ย และการ

ปักปันแบ่งเขตแดน ทำให้ลาวแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ หลวงพระบางเรียกว่า อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบางหรือล้านช้างมั่งขาวหลวงพระบาง กับเวียงจันทน์หรืออาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ เจ้านองวงศ์แห่งเวียงจันทน์ พระโอรสพระเจ้าศิริบุญสารที่เคยอยู่กรุงเทพฯ และเป็นผู้ปกครองเวียงจันทน์ต่อจากเจ้าอินทวงศ์พระเชษฐาใน พ.ศ. 2370 ทำการกอบกู้เอกราชจากไทยในระหว่าง พ.ศ. 1827-1828 หลังจากพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยแต่ล้มเหลว เพราะการต่อต้านจากทางไทยโดยเฉพาะที่ทุ่งสัมฤทธิ์เมืองนครราชสีมา จนเกิดวิริกรรมทำวสุณารี ผลของสงครามนำมาสู่การกวาดต้อนชาวลาวสู่ไทยเป็นจำนวนมาก มีการเผาเมืองเวียงจันทน์จนกลายเป็นเมืองร้าง ราชวงศ์ล้านช้างที่เวียงจันทน์ต้องสิ้นสุดภายหลังจากที่เจ้านองวงศ์และเชื้อพระวงศ์ถูกจับและสิ้นพระชนม์ที่กรุงเทพฯ ส่วนอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบางมีความสัมพันธ์อันดีกับไทยโดยตลอด ดังกรณีเจ้ามันธาตุราชผู้ปกครองหลวงพระบางที่อุปสมบทต่อหน้าพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและจำพรรษาที่วัดมหาธาตุก่อนกลับครองราชสมบัติ การเป็นผู้ส่งสารการก่อกบฏของเจ้านองวงศ์แห่งเวียงจันทน์ต่อกรุงเทพฯ การส่งกองทัพจำนวน 5,000 คน เพื่อสนับสนุนการปราบปรามเจ้านองวงศ์ แต่การรุกรานของเวียดนามและจีนทำให้เมืองบางเมืองของอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง เช่น เชียงของหรือตรันนินห์เป็นประเทศราชของเวียดนาม และของจีนใน ค.ศ. 1885-1886 ภายหลังกองทัพไทยยึดครองสำเร็จใน ค.ศ. 1885-1886 นำมาสู่การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการเพื่อการปกครองภาคเหนือของลาว ส่วนอาณาจักรจำปาศักดิ์ยังคงมีเจ้าปกครองอย่างต่อเนื่อง(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2548 : 10-12)

3. ลาวภายใต้การปกครองฝรั่งเศส

การปกครองของฝรั่งเศสที่มีต่อลาวใน ค.ศ. 1893-1895 เป็นช่วงเวลาที่เขาใจชนชั้นปกครองด้วยการคงให้พระมหากษัตริย์ที่หลวงพระบางมีอำนาจต่อไป ใน ค.ศ. 1894-1895 ฝรั่งเศสแต่งตั้งให้นายปาวี เป็นผู้สำเร็จราชการประจำลาว และรวมอำนาจที่ส่วนกลางใน ค.ศ. 1895-1899 นายบุนสโลมา ผู้สำเร็จราชการปฏิรูปการปกครองหลายประการ เช่น การยกดินแดนบางส่วนให้ฝรั่งเศสในเวียดนามในแคว้นอันนัมเป็นผู้ปกครอง การจัดการปกครองเป็นภาคและผู้ปกครองแต่ละภาคเรียกว่า ผู้บัญชาการสูงสุด ใน ค.ศ. 1899 ฝรั่งเศสรวมการปกครองในหลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เรียกว่า ลาว มีผู้สำเร็จราชการเป็นผู้ปกครองสูงสุดขึ้นตรงต่อข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสแห่งสหภาพอินโดจีน มีศูนย์กลางทางการเมืองการปกครองที่เวียงจันทน์ ส่วนพระมหา

กษัตริย์ที่หลวงพระบางและจำปาศักดิ์มีอำนาจในขอบเขตจำกัด

วัตถุประสงค์สำคัญของฝรั่งเศสในการปกครองลาว คือ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองให้ลาวปกครองตนเองในนามเครือสหพันธรัฐฝรั่งเศส ในด้านการปกครอง ลาวประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม ค.ศ. 1947 หลังจากที่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากกรเลือกตั้งกำหนดรายละเอียด รัฐธรรมนูญกำหนดว่าพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐ มีคณะรัฐมนตรีทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ความเป็นเอกราชของลาวอยู่ในการกำกับของฝรั่งเศส ราชวงศ์กษัตริย์ในลาวถูกลดบทบาท นำไปสู่ความขัดแย้งและราชวงศ์เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ไม่พอใจการกำหนดให้จำปาศักดิ์ต้องสูญเสียอำนาจอธิปไตยในการปกครองเพื่อความเป็นเอกภาพของลาวโดยปราศจากการยอมรับจากราชวงศ์ที่จำปาศักดิ์และการกำหนดให้พระเจ้าศรีสว่างวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ของลาว ทำให้มีการประนีประนอมของฝรั่งเศสด้วยการกำหนดให้เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ตรวจราชการทั่วไป ตลอดชีวิตและเป็นประธานคณะองคมนตรีของพระมหากษัตริย์ด้วย ในด้านเศรษฐกิจ นโยบายสำคัญของการกลับเข้าปกครองลาวของฝรั่งเศสคือ ความปรารถนาทรัพยากรของอาณานิคมเพื่อการฟื้นฟูบูรณะประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

การปกครองลาวของฝรั่งเศสนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และ คมนาคม และการปกครองของฝรั่งเศสทำให้ชาวลาวเป็นจำนวนมากมีการต่อต้านหลายครั้งแต่ล้มเหลว จนภายหลังการรุกรานของญี่ปุ่นทำให้ชาวลาวมีความรู้สึกชาตินิยม แต่ความแตกแยกทางความคิดของชนในลาวทำให้ฝรั่งเศสกลับเข้ามาปกครองอีกครั้งหนึ่ง และทำให้ขบวนการประเทศลาวที่มีอุดมการณ์เลนินนิสต์ ที่มีความสัมพันธ์กับขบวนการเวียดมินห์เติบโต และการพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสต่อเวียดนามในสงครามเวียดนามบีบให้ฝรั่งเศสต้องมอบเอกราชให้ลาวท่ามกลางการปฏิเสธที่ยอมรับของกระบวนการประเทศลาวของสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส

4. ลาวภายหลังได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส

ตามสนธิสัญญาเจนีวาทำให้ลาวมีเอกราชอย่างสมบูรณ์ การจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาจากความหวาดระแวงภัยจากคอมมิวนิสต์ตามทฤษฎีโดมิโน และความอ่อนทางด้านกรการเมืองการปกครองทำให้ลาวเป็นรัฐอารักขาตามสนธิสัญญาเท่ากับเสนอข้อตกลงตามสนธิสัญญาเจนีวา ทำให้สหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีนจากเดิมที่จำกัดเวียดนามให้การสนับสนุนขบวนการประเทศลาวที่อยู่ภายนอกรัฐบาลผสมที่จัดตั้งด้วยการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศสเข้าด้วย

ก่อนที่จะได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์นี้ ได้มีเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งทำให้ชนชาวลาวแตกแยกกันอีก เริ่มแต่เมื่อญี่ปุ่นบุกรุกเข้ามาครอบครองคาบสมุทรอินโดจีน แล้วถอนตัวออกไปใน พ.ศ. 2588 (พ.ศ. หรือ ค.ศ. ตัวเลขผิด) ชาวลาวได้แตกแยกกันในหลักการที่ว่า จะกลับมาอยู่กับฝรั่งเศส หรือว่าจะเรียกร้องเอกราชสมบูรณ์ เป็นเหตุให้เกิดลาวอิสระขึ้น ต่อมาใน พ.ศ. 2492 ฝรั่งเศสให้เอกราชบางส่วนแก่ลาวทำให้ลาวอิสระแตกแยกกันออกไป พวกหนึ่งพอใจเท่านั้น อีกพวกหนึ่งยังไม่พอใจ พวกไม่พอใจได้ตั้งพรรคประเทศลาวขึ้น ซึ่งต่อมากลายเป็นขบวนการประเทศลาว และได้รับความสนับสนุนจากเวียดมินห์ ดำเนินการทำสงครามกองโจรต่อต้านฝรั่งเศส ครั้น ฝรั่งเศสถอนตัวออกไปแล้ว เหตุการณ์วุ่นวายภายในก็เป็นเหตุชักนำชาติมหาอำนาจคือสหรัฐอเมริกา กับโซเวียตรัสเซียเข้ามายุ่งเกี่ยวใน พ.ศ. 2503 ชาวลาวแตกแยกกันเป็น 3 ฝ่าย มีฝ่ายขวา ฝ่ายกลาง และประเทศลาวซึ่งเป็นฝ่ายซ้าย ต่างรบราฆ่าฟันกันอย่างรุนแรง แม้จะได้มีความพยายามที่จะช่วยให้ฝ่ายต่างๆ สมัคสมานกันด้วยการตั้งรัฐบาลผสมเป็นต้น แต่ก็เป็นไปได้เพียงชั่วคราว แล้วสงครามก็ดำเนินต่อไปอีก จนในที่สุดแผ่นดินลาวกลายเป็นเวทีสงครามทั้งระหว่างคนลาวด้วยกัน และระหว่างชนต่างชาติที่เข้ามาสนับสนุนแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา สภาพเช่นนี้คงไม่แตกต่างอะไรนักกับความเป็นไปในอดีต อาณาจักรลาวแม้ภายหลังได้รับเอกราชแล้ว ก็ยังมีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวาย ขาดเสถียรภาพทางการเมือง ไม่มีความสงบสุขเพียงพอที่จะเป็นฐานสำหรับสร้างสันติภาพและความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ได้อย่างแท้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), 2548 : 200 -202)

การสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มาจากชัยชนะของขบวนการประเทศลาวที่เวียดนามและสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุน และการสนับสนุนของประชาชนจนเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลผสมจนสถาปนาอำนาจอย่างเด็ดขาดทั้งทางพลเรือนและทางทหาร การสถาปนาแนวร่วมลาวรักชาติการปฏิบัติการทางการเมืองการทหารจนยึดครองพื้นที่มากกว่าหนึ่งในสาม การขาดความชอบธรรมของลาวฝ่ายขวา การแทรกแซงทางการเมืองการทหารของสหรัฐอเมริกาและประเทศพันธมิตร และความเปลี่ยนแปลงลัทธิวิธีที่เหนือกว่าของขบวนการประเทศลาว

ในด้านการเมือง การสถาปนาการเมืองการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ทำให้รัฐบาลยึดถืออุดมการณ์ มาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ คณะรัฐมนตรีล้วนแล้วแต่ประกอบด้วยสมาชิกพรรคปฏิวัติลาวด้วยกันทั้งสิ้นที่สำคัญ คือ นายพูน ศรีประเสริฐเป็นรองนายกรัฐมนตรี นายหนูฮัก ภูมิสุวรรณค์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนรัฐสภามีการจัด

ตั้งสภาประชาชนแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 45 คน เจ้าสุภานุวงศ์เป็นประธาน สภาประชาชนแห่งชาติ ระบบราชการมีกระทรวง 12 กระทรวง และคณะกรรมการ ปัญหาสำคัญ คือ การสูญเสียบุคลากรและข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถจำนวนมากจากการเปลี่ยนผ่านระบอบการปกครองใน ค.ศ. 1974 และ 1975 มีข้าราชการหลบหนีออกนอกประเทศผ่านประเทศไทยไปสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส และการขาดความไว้วางใจในราชการ พลเรือนทั้งระดับสูงระดับกลางจำนวนมากเพราะเคยทำงานกับลาวฝ่ายขวา การดำเนินการแก้ไขของพรรคและรัฐบาล คือ การส่งข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนไปค่ายกักกันหรือค่ายอบรมสัมมนา

ในด้านเศรษฐกิจ การสถาปนาระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในลาวใน ค.ศ. 1975 เป็นเวลาเดียวกับที่ลาวมีปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจหลายประการ ประการแรก สภาปัญหาและความยากจนที่จัดเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก รายได้เฉลี่ย 80 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี ประการที่สอง การพึ่งพิงปัจจัยภายนอกทำให้ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศ ประการที่สาม สงครามกลางเมืองทำให้ชาวลาวที่เป็นชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง และนักธุรกิจต่างอพยพเคลื่อนย้ายออกจากลาวจำนวนมากตลอดทศวรรษที่ 1970 ส่วนเกษตรกรในชนบททำการผลิตสินค้าล้มเหลวเพราะการสูญเสียพื้นที่การเกษตรกรรม การสูญเสียสัตว์เลี้ยงจากสงครามและการอพยพของชาวนาจำนวนมากกว่า 400,000-700,000 คนเข้าสู่เมืองทำให้มีปัญหาการขาดแคลนสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิตจำนวนมาก ประการที่สี่ การสถาปนารูปแบบการปกครองเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทำให้มีการสถาปนาระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่เปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมขาดประสิทธิภาพประสิทธิผล ประการที่ห้า การปิดพรมแดนของประเทศไทยภายหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทำให้มีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเรื่องการค้าขายในระหว่าง ไทยกับลาว

ในด้านสังคม เพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์ในการสถาปนาระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์และเปลี่ยนแปลงสังคมจากเสรีนิยมเป็นสังคมนิยม รัฐทำหน้าที่ปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองด้วยการส่งสมาชิกพรรค ทหารที่รวมเข้าเป็นคณะกรรมการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาและสังคม เข้าตั้งถิ่นฐานในทุกชุมชนเพื่อจัดตั้งองค์การประชาชนที่มีสมาชิกพรรค ทหารสอดส่องอย่างใกล้ชิดให้มีการอบรมภายในวัดโดยเฉพาะข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ไม่ได้รับการอบรมในค่ายกักกันและเยาวชนที่เป็นคนรุ่นใหม่ขยายออกเป็นกลุ่มผลประโยชน์โดยรัฐ ที่สำคัญ คือ ยูวชนรักชาติ ใน ค.ศ. 1976 การขยายหน่วยงานลง

สู่ระดับล่างที่ประสบผลระดับหนึ่ง(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548 : 5-14 และ 5-34)

5. พระพุทธศาสนาอยุธยาธิปไตย, พระพุทธศาสนาอยุธยาอนานิคม, พระพุทธศาสนาอยุธยาครอบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์, พระพุทธศาสนาในลาวปัจจุบัน

ในด้านพระพุทธศาสนา แม้ว่าชาวล้านช้างจะได้รับนับถือพระพุทธศาสนา แบบมหายานผ่านทางจีนมาแต่ครั้งยังอยู่ในอาณาจักรอัยลาวเช่นเดียวกับชาวไทยพวกอื่น ในสมัยของขุนหลวงเฒ่า (ลีเม่า หรือลิเวมา ก็ว่า) เมื่อประมาณ พ.ศ. 620 แล้วก็ตาม แต่เมื่อถึงสมัยอาณาจักรล้านช้างนี้ ความเชื่อถือนั้นคงจะได้เลือนลางจางหายไปแล้ว จึงปรากฏว่า ราษฎรทั่วไปนับถือผีสง่าเทวดาอันเป็นของพื้นเดิมแต่สมัยโบราณ ทำให้ต้องมีการประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้นใหม่ และในคราวนี้เป็นพระพุทธศาสนาแบบที่เถรวาทที่นำเข้ามาจากอาณาจักรเขมรเรื่องนำพระพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรล้านช้าง มีหลักฐานต่างกันเป็น 2 อย่าง ฝ่ายหนึ่งว่า พระนางแก้วเกงยาม เสนอของพระเจ้าฟ้าจุ่มทรงเป็นพุทธศาสนิกชนผู้เคร่งครัด ครั้นได้ทรงเห็นเจ้านายและราษฎรชาวล้านช้างนับถือผี พวกกันลุ่มชั่งม้าวัวควายทำพิธีกรรม ก็ทรงสังเวชพระทัย จึงทูลพระสวามีให้นำพระพุทธศาสนาจากกัมพูชาเค้าไปประดิษฐาน พระเจ้าแผ่นดินเขมรจึงได้ทรงส่งคณะพระภิกษุสงฆ์ มีพระมหาปาสมันตเถระ ซึ่งเป็นอาจารย์ของพระเจ้าฟ้าจุ่ม และพระมหาเทพลังกา เป็นหัวหน้าพร้อมด้วยนักปราชญ์ ช่าง และผู้คนแวดล้อมเป็นบริวารจำนวนมาก นำพระพุทธรูปปางห้ามญาติชื่อ ‘พระบาง’ และพระไตรปิฎกกับทั้งศาสนวัตถุอื่นๆ ไปพระราชทานแก่พระเจ้าฟ้าจุ่มส่วนหลักฐานอีกฝ่ายหนึ่งว่า เมื่อพระเจ้าฟ้าจุ่ม ครองราชย์แล้วไม่นาน ก็ปรากฏว่าทรงมีพระทัยโหดร้ายทารุณ ความทราบถึงกษัตริย์กัมพูชาผู้เป็นพระสวามี (พ่อตา) จึงมีรับสั่งให้พระเจ้าฟ้าจุ่ม ไปเฝ้า และพระราชทานโอวาทให้ปกครองปกครองตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ให้สมทานศีล 5 และส่งกลับ ล้านช้างพร้อมด้วยคณะพระภิกษุสงฆ์ที่กล่าวข้างต้น

สำหรับพระบางนั้นเป็นพระพุทธรูปที่กษัตริย์ลังกาได้ส่งมาถวายแก่พระเจ้าแผ่นดินเขมรเมื่อพระเจ้าแผ่นดินเขมรพระราชทานแก่พระเจ้าฟ้าจุ่มแล้ว ได้นำไปรักษาไว้ที่เมืองเวียงคำ ก่อนจนถึง พ.ศ. 2045 จึง อัญเชิญขึ้นไปไว้ที่เมืองเชียงทองคือ เมืองขวาหรือล้านช้าง และต่อมาเมืองเชียงทองหรือล้านช้างก็เปลี่ยนชื่อเรียกตามพระบางนั้นว่า เมืองหลวงพระบางที่เรียกอาณาจักรทั้งหมดว่า อาณาจักรหลวงพระบาง โดยนัยนี้จึงเห็นได้ว่า การสถาปนาอาณาจักรลาวดำเนินไปพร้อมกับการประดิษฐานพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท โดยมีพระบางเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของชาติ เป็นทั้งสัญลักษณ์ของพระศาสนาและเป็นสมบัติคู่เมืองรัชกาลพระเจ้าฟ้าจุ่ม มากด้วยการศึกษาสงคราม ทำให้ราษฎรลาวซึ่งเป็นคนรักสงบมีนิสัย

เรื่อยๆ สบายๆ พวกกันเบื้อหน่ายฝืนใจจนในที่สุดถึง พ.ศ. 1916 อำมาตย์ทั้งหลายก็พร้อมใจกันขับพระองค์จากราชบัลลังก์ แล้วอภิเษกพระราชโอรสชนมายุ 17 พรรษา ขึ้นครองราชสมบัติ ทรงพระนามตามจำนวนชายฉกรรจ์ที่สำรวจได้ใน พ.ศ. 1919 ซึ่งมีอยู่ 300,000 คนว่า 'พญาสามแสนไพร' ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงไทยแห่งศรีอยุธยา และทรงจัดระเบียบบ้านเมืองตามแบบแผนวิธีการที่ทรงได้รับจากประเทศไทยเป็นอันมากในด้านพระศาสนาทรงสร้างวัดและโรงเรียนพระปริยัติธรรมในด้านการค้าขาย ล້านข้างก็ได้กลายเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมสำคัญแห่งหนึ่ง ทรงรักษาไมตรีกับไทยและเวียดนามเป็นอย่างดี รัชกาลนี้ได้ชื่อว่าเป็นสมัยแห่งการจัดสรรระเบียบบ้านเมืองและการสร้างความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่นมั่นคง หลังจากรัชกาลนี้แล้วอาณาจักรล้านช้างได้มีความสงบสุขตลอดมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีความเดือดร้อนจากการรุกรานของเวียดนามที่เป็นเพื่อนบ้านเป็นเหตุการณ์แทรกบังแต่เพียงเล็กน้อย และผ่านไปชั่วระยะเวลาอันสั้น(พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), 2548 : 192 -195)

กาลล่วงมาจนถึงรัชกาลของพระเจ้าโพธิสารราช(เทพประวิณ จันทรแรง, 2541 : 170) (พ.ศ. 2063-2090) กษัตริย์พระองค์นี้ทรงเป็นพระพุทธศาสนิกชน ผู้เคร่งครัด ได้ทรงพยายามชักจูงให้ประชาชนเลิกนับถือผีสงเทวดา ไสยศาสตร์ การทรงเจ้าเข้าผีต่างๆ เพื่อสถาปนาพระพุทธศาสนาที่บริสุทธิ์ถึงกับทรงให้รื้อศาลเจ้าหลวง ศาลเจ้าผีเสื้อเมืองทรงเมืองเสียแต่ประเพณีการนับถือผีได้ฝังแน่นในชีวิตจิตใจของประชาชนมาแต่โบราณแล้ว ยากที่จะถอนได้ ความเพียรพยายามของพระองค์จึงไม่ประสบความสำเร็จต่อมา พ.ศ. 2090 พระเจ้าโพธิสารราชทรงประสบอุบัติเหตุในการล่าสัตว์เสด็จสวรรคตเกิดเหตุุ่นวายเกี่ยวกับการสืบราชสมบัติ เจ้าเชษฐวังโส จึงเสด็จกลับไปจัดเรื่องเมืองล้านช้างให้สงบ และได้ขึ้นครองราชย์ ณ อาณาจักรนั้นใน พ.ศ. 2091 ทรงพระนามว่า พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ไม่ยอมเสด็จกลับเชียงใหม่ปล่อยให้เจ้าไทยใหญ่ชื่อ เมกุฎี ขึ้นครองล้านนาสืบต่อมาพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชทรงเป็นพระมหाराของค์ที่ 2 ของลาว (องค์แรกคือพระเจ้าฟ้ารุ่ง) ส่งเป็นวีรกษัตริย์ผู้ปรีชาสามารถในการศึกสงคราม และเป็นพุทธศาสนูปถัมภกที่มีศรัทธาแรงกล้า ได้ทรงสร้างวัดสำคัญหลายวัด และพระพุทธรูปสำคัญหลายองค์ ทรงส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ทำให้มีนักปราชญ์แต่งคัมภีร์ต่างๆ และมีวรรณคดีลาวเกิดขึ้นมากมายเรื่องหนึ่ง ในคราวที่พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชเสด็จจากเชียงใหม่มาครองราชย์ที่เมืองเชียงทองล้านช้างนั้น ได้ทรงอัญเชิญพระแก้วมรกตซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดบุบผาราม เมืองเชียงใหม่พร้อมด้วยพระพุทธรูปสำคัญอื่นๆ และสิ่งมีค่าต่างๆ มาไว้ที่เมืองหลวงพระบางด้วย ต่อมาพระองค์ย้ายราชธานีมาอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ เพื่อร่วมกับกรุงศรีอยุธยาต่อสู้ศึกพม่า จึงได้ทรงนำพระแก้วมรกตลงมา

ร้างวัด ประดิษฐานไว้ที่เมืองเวียงจันทน์ด้วย และทรงได้สร้างพระธาตุหลวง อันเป็นสถาปัตยกรรมยอดเยี่ยม(พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548 : 195 -197)

พระพุทธศาสนาในอาณาจักรลาวมีลักษณะคล้ายกันมากกับพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เพราะประเทศทั้งสองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาตลอดประวัติศาสตร์ แม้ในตอนเริ่มแรกเราจะได้รับพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทจากเขมร ก็ชื่อว่ามีส่วนได้รับจากไทยอยู่ด้วย เพราะพระพุทธศาสนาเถรวาทเผยแพร่เข้าสู่เขมรโดยผ่านทางแผ่นดินไทย แบบถ่ายทอดไปเองอย่างไม่เป็นทางการ และหลังจากนั้นไม่นาน เมื่อเขมรเสื่อมอำนาจลงโดยลำดับ ทั้งลาวและเขมรต่างก็รับพระพุทธศาสนาจากไทยโดยตรงโดยเฉพาะในสมัยที่เป็นยุคอาณานิคมของฝรั่งเศส พระพุทธศาสนาของลาวเสื่อมโทรมลงไปบ้าง เพราะไม่ได้รับการเอาใจใส่บำรุงส่งเสริมเท่าที่ควร แต่ประชาชนซึ่งมีศรัทธาแน่นแฟ้นในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ได้ช่วยกันรักษาพระศาสนาให้คงอยู่ได้ตลอดมา เมื่อลาวได้รับเอกราชแล้ว แม้ว่าบ้านเมืองจะยังไม่สงบเรียบร้อยมั่นคง แต่ทางราชการก็ได้ร่วมกับประชาชนดำเนินการฟื้นฟูทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างเต็มที่

รัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรลาว มาตรา 7 บัญญัติว่า ‘พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และพระมหากษัตริย์อันเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก

ในด้านการปกครองคณะสงฆ์ มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประมุข ในระยะ พ.ศ. 2488 เป็นต้นมา มีผู้บริหารประกอบด้วยพระสังฆนายกและสังฆมนตรี ว่าการองค์การปกครอง องค์การศึกษา องค์การเผยแผ่ และองค์การปฏิสังขรณ์ แต่ต่อมาภายหลังได้ยุบองค์การสงฆ์เหล่านั้น แล้วตั้งที่ปรึกษาสงฆ์ 4 องค์ สำหรับสมเด็จพระสังฆราช ทำให้มีลักษณะคล้ายกับมหาเถรสมาคมในประเทศไทย

กฎหมายคณะสงฆ์ เรียกว่า ‘พระราชโองการแต่งตั้งระเบียบสงฆ์แห่งพระราชอาณาจักรลาว ฉบับเลขที่ 160 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959)’ ได้ระบุไว้ในมาตรา 3 ว่า ‘บรรพชิตฝ่ายพระพุทธศาสนาคือภิกษุและสามเณรทั้งหลายในพระราชอาณาจักรลาว ต้องอยู่ใต้พระบัญชา (มโนธรรมประมุข) ของสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งพำนักอยู่ในนครหลวงของประเทศ’

มาตรา 19 ว่า “ สมเด็จพระสังฆราชเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะแขวงทั้งหลายในพระราชอาณาจักร เป็นผู้เลือกจากจำนวนพระภิกษุซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้เสนอ การเลือกตั้งจะทำเป็นหนังสือใส่ซองปิด และประทับปากครั้ง โดยให้เจ้าหน้าที่แขวงทั้งหลายเป็นผู้นำส่งเสนอต่อท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการที่เป็นผู้จัดเลือกตั้งนั้นก็ได้”และมาตรา 20

ว่า “การตั้งสมเด็จพระสังฆราชจะออกเป็นพระราชโองการตามคำเสนอของคณะรัฐบาล การมอบหน้าที่และการทูลถวายสมเด็จพระสังฆราชเป็นพระราชภารกิจของพระเจ้าแผ่นดิน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการเป็นผู้จัดสนอง”

ระบบสมณศักดิ์ในลาว

พระราชโองการฉบับเดียวกันนั้น กำหนดชั้นยศ (สมณศักดิ์) ของพระภิกษุสงฆ์เป็น 6 ชั้น คือ 1. พระยอดแก้ว (เทียบสมเด็จพระสังฆราช) 2. พระลูกแก้ว (สมเด็จพระราชาคณะ) 3. พระหลักคำ (พระราชาคณะ) 4. พระครู 5. พระซา 6. พระสมเด็จ และกำหนดตำแหน่งสงฆ์เป็นชั้นๆ คือ 1. สมเด็จพระสังฆราช 2. เจ้าคณะแขวง (เทียบจังหวัดของไทย) 3. เจ้าคณะเมือง (เทียบอำเภอ) 4. เจ้าคณะตาแสง (เทียบตำบล) 5. เจ้าอธิการวัด (เทียบเจ้าอาวาส)

การจัดการศึกษา

ในด้านศาสนาศึกษา พระเถระลาวส่วนมากได้รับการศึกษาจากประเทศไทย การจัดการศึกษาคณะสงฆ์ลาวจึงมักจัดตามแบบไทย คือมีการเรียนภาษาบาลี แบ่งชั้นเป็นประโยค 3 ถึง ประโยค 9 เหมือนในประเทศไทย ต่อมาใน พ.ศ. 2500 ได้มีการวางระบบตามดำรัสรัฐมนตรีกระทรวงธรรมการ (คือกฏกระทรวงธรรมการ) จัดการเรียนเป็นชั้นๆ คือ

- 1) ชั้นประถมบาลี (แบ่งเป็นการเตรียมประถม ประถมตรี ประถมโท ประถมเอก จบประถมเอกเท่ากับประโยค 3)
- 2) ชั้นมัธยมบาลี (แบ่งเป็นมัธยมตรี-โท-เอก เท่ากับประโยค 4-5-6 ตามลำดับ)
- 3) ชั้นอุดมบาลีบริบูรณ์ (มีชั้นเตรียมมหาวิทยาลัย แล้วเข้าโรงเรียนบาลีชั้นสูง แบ่งเป็นอุดมตรี-โท-เอก เท่ากับประโยค 7-8-9 ตามลำดับ)

การจัดการศึกษา

ครั้นถึง พ.ศ. 2507 ได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาใหม่ อีกตามดำรัสรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ศิลปากร และกีฬาเยาวชน ซึ่งจัดการเรียนเป็น 3 ชั้น ให้ประสานกับการศึกษาของชาติสำหรับคฤหัสถ์ คือ

- 1) ประถมศึกษา 6 ปี (ตอนต้น 3 ปี = การศึกษาภาคบังคับและตอนปลาย 3 ปี)
- 2) มัธยมศึกษา 4 ปี
- 3) สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา 3 ปี การศึกษาชั้นประถมและมัธยมของพระ

สงฆ์อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงธรรมการ ส่วนชั้นสูงคือ สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนา อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยนับนี้การศึกษาของพระสงฆ์จึงเป็นการศึกษาส่วนหนึ่งของชาติ อยู่ในความรับผิดชอบและความอุปถัมภ์ของรัฐโดยสมบูรณ์

สำหรับสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนานั้นตั้งอยู่ที่วัดทองต้อมมหาวิหาร ผู้ที่เรียนจบสถาบันจะได้รับประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการ และมีสิทธิได้รับเรียกชื่อว่า ‘มหา’ หลักสูตรวิชาที่เรียนมีทั้งพระปริยัติธรรมและวิชาการสมัยใหม่ เช่น ภาษาบาลี สันสกฤตลาว ฝรั่งเศส อังกฤษ ศาสนา ปรัชญา จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมวิทยา การศึกษา สุขาภิบาล ตลอดจนโหราศาสตร์ ผู้ที่เรียนจบสถาบันแล้วจะต้องอยู่ปฏิบัติงานในภิกขุภาวะอย่างน้อย 2 ปี จึงจะลาสิกขาได้ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งการเปลี่ยนแปลงการศึกษา ได้มีการเพิ่มชั้นเรียนตามสถาบันเข้ามาแทรกระหว่างมัธยม 4 กับสถาบันปีที่ 1 เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับความพร้อม ของตัวผู้เรียน ใน พ.ศ. 2510 มีสถิตินักเรียนที่สนใจคือ ชั้นอุดมเอก (ป.9) 39 รูป เตรียมสถาบัน 35 รูป สถาบันปีที่ 1 มี 10 รูป ปีที่ 2 มี 4 รูป ปีที่ 3 ยังไม่มีผู้เรียนถึง

อนึ่งในการศึกษาของพระสงฆ์มีระเบียบที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ ทางการเมืองถือว่าทุกแขนงมีการศึกษาถึงขั้นมัธยมต้นแล้ว ภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาศึกษาต่อในเวียงจันทน์ จะต้องเรียนจบขั้นมัธยมต้นก่อน เจ้าคณะแขวงและหัวหน้าฝ่ายการศึกษาประจำแขวงจึงจะออกหนังสืออนุญาตให้เข้ามาเรียนในเวียงจันทน์ได้ นับว่าเป็นวิธีแก้ปัญหาที่พักในเมืองหลวงแอดพระภิกษุสามเณรหาที่อยู่ที่เรียนไม่ได้อย่างหนึ่งชาวลาวโดยทั่วไปเป็นพุทธศาสนิกชนผู้หนักแน่นในจารีต ประเพณี มีความเคารพนับถือพระสงฆ์อย่างสูง แต่ความนับถือมีความเชื่อผีสางเทวดาปะปนอยู่มาก กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนากับความนับถือผีสางได้ผสมกลมกลืนกันอย่างสนิท ประเพณีการบวชเรียน การบวชแล้วสึกตามความสมัครใจยังแพร่หลายอยู่ทั่วไป คือ เมื่อเด็กชายอายุ 10 ปี บริบูรณ์แล้วจะบวชเป็นสามเณร เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ก็จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ

อย่างไรก็ตามในด้านปัญหาพระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรลาวก็มีสภาพที่น่าเป็นห่วงหลายอย่าง อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นเดียวกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ กล่าวคือ แม้ว่าพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน ประชาชนทั่วไปจะยังมีศรัทธาหนักแน่นมั่นคงในพระศาสนาและคณะสงฆ์ การทำบุญให้ทาน รับศีล ฟังธรรม และเข้าวัดปฏิบัติธรรม ยังมีอยู่อย่างแพร่หลาย วัดและพระสงฆ์ได้รับการอุปถัมภ์บำรุงเป็นอย่างดี ชาวชนบทเชื่อฟังพระสงฆ์ยิ่งกว่าผู้ปกครองฝ่ายบ้านเมือง แต่ความเลื่อมใสและการแสดงศรัทธาเหล่านั้น โดยมาก

เป็นไปในรูปประเพณีและมีมากในคนรุ่นเก่า แต่ภาวะที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนกำลังเสื่อมลงไป ภิภุชสามเณรมักเป็นผู้หมวดมาจากถิ่นชนบทที่ขาดการศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่สัมพันธ์กับชุมชนหรือเสื่อมถอยลง โดยมีครู แพทย์ พยาบาล ข้าราชการ ตลอดจนนักการเมืองเข้ามาเป็นผู้นำแทน ความเชื่อถือยำเกรงต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ก็ลดน้อยลง ในตัวเมืองการอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์เบาบางลงได้มีพระสงฆ์ผู้นำบางรูปตื่นตัว คิดริเริ่มปรับปรุงฟื้นฟูกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มีบทบาทเป็นประโยชน์แก่สังคมมากขึ้น เช่น เข้าร่วมในโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น โดยเฉพาะท่านที่มีแนวความคิดและการดำเนินงานที่ได้ผล มีผู้สนใจมากท่านหนึ่งคือ พระมหาปาลอานนโท แห่งวัดพุทธวงศาป่าหลวง นครเวียงจันทน์ ท่านผู้นี้มีแนวความคิดยึดถือการปฏิบัติธรรม รักษาแก่นของพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด พร้อมไปกับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่สังคมปัจจุบันด้วย ท่านเป็นนักเผยแผ่พร้อมกับเป็นนักธรรมฐาน ท่านมีชื่อเป็นที่รู้จักกันดีในวงงานเผยแผ่ทางราชการก็ถวายความยอมรับในเวลาเดียวกัน ท่านได้ตั้งสำนักกรรมฐานหลายแห่งทั้งในลาวและภาคอีสานของไทย ตั้งโรงเรียนอภิธรรม ตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนุภา ตั้งโรงเรียนอบรมศีลธรรมพุทธยุวชนลาว (อ.ศ.พ.) (คล้ายกับโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ในประเทศไทย) ซึ่งใน พ.ศ. 2510 มีอยู่ในที่ต่างๆ ประมาณ 13 แห่ง และมีวัดพุทธวงศาป่าหลวงเป็นศูนย์กลาง ตั้งพุทธสมาคมชื่อ “มหาพุทธวงศา” (พ.ศ. 2504) ยุวพุทธิกสมาคมชื่อ ‘พุทธยุวชนวงศาลาว’ (พ.ศ. 2506) ซึ่งใน พ.ศ. 2515 มีสาขา 18 แห่ง ได้ออกวารสาร จัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่วรรณต่างๆ ด้วย(พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต), 2548 : 202 – 210)

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์บ้านเมืองของลาวได้ผันแปรต่อไปอีก และมีผลกระทบกระเทือนต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2516 สงครามได้ยุติลงอย่างเป็นทางการเพราะรัฐบาลยุคคอมมิวนิสต์กับขบวนการประเทศลาวได้ลงนามในสัญญาหยุดยิง ต่อมาขบวนการประเทศลาวจึงเข้าควบคุมการบริหารประเทศทั้งหมด ครั้นถึงวันที่ 2 ธันวาคม 2518 ก็ประกาศเปลี่ยนสภาพฟ้าราชอาณาจักรลาวเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปกครองประเทศด้วยระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์สืบต่อไป ระหว่างวิกฤตการณ์นี้ทำให้บ้านเมืองเต็มไปด้วยความวุ่นวายระส่ำระสายกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาดูเหมือนจะหยุดชะงักลง และสภาพของพุทธศาสนาในลาวต่อจากนี้ ปรากฏเหมือนต้นไม้ใหญ่มีดอกสะพรั่งงาม ที่เค้าปล่อยให้ยืนต้นอยู่เป็นอย่างดี เป็นแต่คอยดูแลระมัดระวังไว้ไม่ให้มีน้ำมาถึงได้ ไม่ว่าจะจากฟ้าหรือดิน

อย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนายุคปัจจุบันเมื่อเวลาผ่านไป และเหตุการณ์บ้านเมืองค่อย

สงบลงแล้ว ก็ได้มีชาวไทยทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต เดินทางไปเยี่ยมเยียนและสังเกตสภาพบ้านเมืองของลาวเป็นครั้งคราว ส่วนทางฝ่ายลาวซึ่งได้ขาดการติดต่อกับพระศาสนา กับประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ก็ได้มีคณะสงฆ์ลาวจำนวน 7 รูป มีรองประธานพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยเป็นหัวหน้า พร้อมด้วยคฤหัสถ์ 3 คน ได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนประเทศไทยอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก ระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน ถึง 3 ธันวาคม 2530 โดยการอาราธนาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับโครงการสันติภาพเพื่อการพัฒนา และคณะกรรมการศาสนาเพื่อพัฒนา คณะพระสงฆ์ลาวได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช ได้ไปเยี่ยมชมและพบปะสนทนากับพระเถรานุเถระฝ่ายไทย ณ วัด และสถาบันการศึกษาของพระสงฆ์หลายแห่งทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จึงหวังได้ว่าสภาพการณ์ที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คงจะเผยตัวให้ปรากฏแก่ชาวพุทธเพื่อนบ้านในประเทศไทยมากขึ้นตามลำดับ

6. อิทธิพลพระพุทธศาสนาในประเทศลาว

อิทธิพลพระพุทธศาสนาในด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ ในยุคแรกพระพุทธศาสนาเถรวาทเพิ่งรับเข้ามาจากอาณาจักรขอม ต่อมาเจริญรุ่งเรืองในยุคสมัยนี้อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจยังเห็นได้ไม่ชัด เมื่อพระพุทธศาสนารุ่งเรืองที่สุดเช่น สมัยพระเจ้าโพธิสารราช หรือ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เกิดการก่อสร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติศาสนพิธี ตลอดถึงการปฏิบัติทางจิตใจ บ้านเมืองมีความสงบ ประชาชนทำมาหากิน ไม่มีภัยคุกคาม เศรษฐกิจของประเทศเจริญรุ่งเรือง ประชาชนกินดีอยู่ดี พระพุทธศาสนาได้รับการทำนุบำรุงอย่างดีในยุคที่มีความแตกแยกและยุคเริ่มต้นใหม่ เป็นยุคที่มีการสู้รบทางการเมืองและความคิด ประเทศวุ่นวายตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติและเมื่อได้รับเอกราชแล้วยังต่อสู้กันเองภายในประเทศ จนมีการเปลี่ยนระบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบสาธารณรัฐสังคมนิยม ไม่มีการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มีแต่ทำลายล้างถาวรวัตถุทางศาสนาเสื่อมโทรม พระภิกษุสามเณรถูกจับสึกหรือหนีออกนอกประเทศ(ตกลงตัดทิ้งหรือย้าย??)

อิทธิพลพระพุทธศาสนาในด้านสังคม

1. พระพุทธศาสนาช่วยให้ประเทศลาวมีความสงบเรียบร้อย เพราะประชาชนตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมและหลักคำสอน
2. การศึกษาของประเทศมีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้า เพราะได้ให้การศึกษาแก่ภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชเรียน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ และการ

พัฒนาทางด้านจิตใจของประชาชนเช่นสมัยยุคปัจจุบันนี้

3. พระพุทธศาสนาช่วยให้เกิดวรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณคดีพระพุทธศาสนาของลาว เช่น วรรณกรรมเรื่องปู่สอนหลาน หรือ หลานสอนปู่ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์. (2554). **คู่มือ การค้าและการลงทุน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักข่าวพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก.

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, (2537). **แลลาว**. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา.

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2558). **ประวัติพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เทพประวิณ จันทร์แรง.(2541). **พระพุทธศาสนาเถรวาท**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). **ราชอาณาจักรลาว**. กรุงเทพมหานคร : สยาม.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตโต).(2548). **พระพุทธศาสนาในอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.(2548).**การเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภาวนา 4
ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

The Integrated Human Resources Development to
The Four Bhavanas of Siam Technology College

กীরติ กมลประเทืองกร *

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภาวนา 4 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 2) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภาวนา 4 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยคือเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Leonard Nadler คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยจัดให้มีการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักภาวนา 4 และ 2) รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภาวนา 4 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ได้แก่ ด้านกายภาวนา เน้นการพัฒนากายและการสำรวจระว่างกาย ด้านสีลภาวนา เน้นการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาให้บริสุทธิ์ ด้านจิตภาวนา เน้นการพัฒนาจิตใจให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง และด้านปัญญาภาวนา เน้นการพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในความสัมพันธ์ของสังขารต่างๆ

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการ, หลักภาวนา 4, วิทยาลัยเทคโนโลยี

---

* อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

Abstract

This article is part of “The integrated human resource development to the Four Bhavanas of Siam Technology College”, the objectives of research were to 1) study concepts and theories including Buddhhadhamma concerning human resource development and 2) present model of the integrated human resource development to the Four Bhavanas of Siam Technology College, the research is the qualitative research. The research found that 1) concepts and theories including Buddhhadhamma concerning human resource development according to Leonard Nadler, the training, education and development, consults to the Four Bhavanas, and 2) the model of human resource development to the Four Bhavanas of Siam Technology College, consist of Kayabhavana focused on physical development for benefits of oneself, Silabhavana focused on development of precepts in order to purify physical and verbal aspects, Cittabhavana focused on development of emotion that is to purify, and Pannabhavana focused on development of wisdom that is to reach knowledge through training in the relationship of all beings.

Keywords: The integrated Human Resource development, The four Bhavanas, Technology College

บทนำ

พัฒนาการของกลไกการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ได้เริ่มต้นมาจากการรวมตัวกันขึ้นเป็นสิ่งมีชีวิต เมื่อมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตจึงมีข้อจำกัดทางกายภาพและศักยภาพในการดำรงชีวิต มีความต้องการปัจจัยพื้นฐาน คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวและรวมกันเป็นกลุ่ม เริ่มมีการแบ่งงานกันทำและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแสวงหาปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตร่วมกันภายในครอบครัว การให้ความช่วยเหลือกันระหว่างครอบครัว และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มหรือชุมชนในสังคมเกษตรกรรมหรือการจ้างงานภายในชุมชนหรือในสังคม จนถึงยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม เกิดระบบการผลิตสมัยใหม่ เกิดระบบอุตสาหกรรม ระบบธุรกิจ เกิด

สังคมและองค์การสมัยใหม่ (มานิต ศุภรสกุล, 2556: 1-5) ทั้งนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อจัดการให้มีการพัฒนาระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงานและประสิทธิภาพในการดำเนินขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม การให้ความรู้และจัดโปรแกรมการพัฒนาพนักงานให้มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าต่ออาชีพในอนาคต (อำนาจ แสงสว่าง, 2540: 296) รวมไปถึงการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ขององค์การเป็นรายบุคคล เพื่อมีความพร้อมจะทำงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนให้เกิดผลดีต่อองค์การมากที่สุด ยังหมายถึงการทำให้มีคุณภาพมากขึ้น คือการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้มีความเหมาะสมแก่องค์กร (พยอม วงศ์สารศรี, 2538: 1) มีผู้ได้กล่าวไว้ว่า “โอกาสที่แท้จริงสำหรับการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงองค์กรใดๆ ขึ้นอยู่กับการศึกษาและประเมินว่า บุคลากร ระบบ และวัฒนธรรมขององค์กร ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างดีเพียงใดในการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กร” (พิพัฒน์ ก้องกิจกุล, 2549: 39)

ดังนั้น ในการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากร ระบบงานขององค์การ และวัฒนธรรมขององค์การ จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึง ซึ่งหนึ่งในสามด้านที่กล่าวมาแล้วนั้น บุคลากรถือเป็นปัจจัยที่ได้รับการยอมรับกันแล้วว่ามีสำคัญมากที่สุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงองค์การ ทั้งนี้ มีผลการศึกษาจำนวนมากที่พบว่าความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างความสามารถในการปฏิบัติงานของคนในองค์การกับผลการปฏิบัติงานขององค์การ และยังพบว่าองค์การใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพที่ดี มีการพัฒนาขีดความสามารถในแต่ละคนให้เพิ่มมากขึ้นอย่างหลากหลาย รวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กันในองค์การ และระหว่างบุคคลเพื่อต่อยอดความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เสมอ จะส่งผลให้องค์การสามารถแข่งขันได้เป็นอย่างดีและมีความคุ้มค่าในการลงทุน (ธารรงค์ดี คงศาสวัสดิ์, 2550: 12) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้น ถือได้ว่าเป็นหัวใจและกลไกสำคัญของกระบวนการพัฒนาองค์การ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องได้รับการเอาใจใส่จากองค์การจะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดี มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญ เป็นอย่างดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547: 1) พระพุทธศาสนา มีมิติมุมมองที่มีต่อทรัพยากรมนุษย์หรือคนทำงานที่ว่า คนเราจะเก่งหรือมีความรู้ ความสามารถเพียงอย่างเดียวไม่ได้ สิ่งสำคัญคือคนทุกคนต้องมีคุณธรรมและมีความดีอยู่ในตนเองด้วย กล่าวคือพระพุทธศาสนาเป็นหลักวิชาที่จะพัฒนาให้คนเป็นคนเก่ง (วิชา) และดี (จรรยา) จึงจะได้ชื่อว่า เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ (วิชาจรณสัมปโน) อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนา

มิได้ปฏิเสธแนวคิดทฤษฎีแบบโลกตะวันตก หากแต่หลักการพระพุทธศาสนานั้นกลับสอนให้นำเอาหลักวิชาต่างๆ มาบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์เพียบพร้อมและสอดคล้องกันอย่างลงตัวเป็นไปตามหลักธรรมชาติ พระพุทธศาสนาตั้งจุดหมายสูงสุดของการพัฒนามนุษย์ไว้ที่การบรรลุนิพพาน ซึ่งจัดว่าเป็นจุดหมายที่มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุถึงได้ด้วยการพัฒนา 4 ประการ (หลักภาวนา 4) ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย การพัฒนากาย การฝึกอบรม เพื่อให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ด้วยดี ปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ 2) สิลภาวนา คือ การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ การอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เปียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 3) จิตตภาวนา คือ การเจริญจิต การพัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้มีความเข้มแข็งมั่นคง และเจริญอกงามด้วยคุณธรรม และ 4) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา การพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำให้เป็นอิสระ ทำให้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส พ้นจากความทุกข์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547: 34)

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตั้งอยู่เลขที่ 46 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ในหลายหลักสูตร เพื่อผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำความรู้ความสามารถเพื่อไปพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงการพัฒนารัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์การสมัยใหม่ โดยมีกรอบแนวทางการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติโดยต้องมีกระบวนการสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดังนั้น การพัฒนารัพยากรมนุษย์ต้องกระทำอย่างเป็นระบบ และมีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักพุทธธรรมในการพัฒนารัพยากรมนุษย์

2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักทฤษฎี 4 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยแบบคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งจากแหล่งข้อมูลหลักคือพระไตรปิฎก และแหล่งข้อมูลรองคือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะเทคโนโลยี และคณะบริหารธุรกิจ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม รวมจำนวน 20 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเขียนแบบพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการวิจัย/ประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์ คือ

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแนวทางของ Leonard Nadler มีการจัดชุดของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมขององค์กร กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Leonard Nadler ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ (1) การฝึกอบรม โดยวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามได้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการพัฒนาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมในการทำงาน เพื่อมุ่งหวังให้บุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมได้นำความรู้ ทักษะ และความสามารถ นำไปใช้ในการทำงานได้ทันที หรือมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตามความต้องการขององค์กร และจะจัดให้มีขึ้นเมื่อบุคลากรมีผลการประเมินการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำ หรือเมื่อรับบุคลากรใหม่ที่ยังไม่มีความพร้อมในทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงาน หรือกรณีที่มีสินค้าหรือบริการใหม่ หรือมีนวัตกรรมใหม่ เพื่อให้ทุกคนได้ฝึกปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกรณีที่ต้องมีการจ้างงานนโยบายใหม่ให้บุคลากรทราบ เพื่อที่จะได้รับทราบและ

ปฏิบัติไปในแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์การ (2) การศึกษา โดยวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามได้เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาขีดความสามารถทางปัญญา แนวคิด และความเข้าใจสังคม ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการดำเนินงานในองค์กรหรือสถานที่อื่นๆ ที่มีความสำเร็จในการปฏิบัติงานในระดับสูง หรือการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาต่อเพิ่มเติม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มพูนคุณวุฒิของบุคลากรให้มีความรู้ที่ทันสมัย หรือได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆ และ (3) การพัฒนา โดยวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ได้เน้นการพัฒนาเพื่อเตรียมบุคลากรให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตขององค์กรในอนาคต โดยปกติการพัฒนาที่มีความหมายครอบคลุมถึงการฝึกอบรมและการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ด้วยเทคนิคต่างๆ ส่งผลให้เป็นการสร้างหรือจัดการองค์ความรู้ในการเตรียมความพร้อมแก่บุคลากรที่มีจุดหมายทั้งองค์กรและบุคลากรอย่างครอบคลุม

2. รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภาวะ 4 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ประกอบด้วย (1) ด้านกายภาวนา โดยเน้นการฝึกพัฒนากายหรือฝึกสำรวจระว่างกายและหมั่นพัฒนากายให้ก่อเกิดประโยชน์ (2) ด้านศีลภาวนา โดยเน้นการฝึกพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาให้บริสุทธิ์ สะอาดตามแนวทางแห่งบริสุทธิ์ศีล 4 (3) ด้านจิตภาวนา โดยเน้นการฝึกพัฒนาสมรรถภาพของจิตใจให้มีความเข้มแข็ง หนักแน่น และมั่นคง และ (4) ด้านปัญญาภาวนา โดยเน้นการฝึกพัฒนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในระบบความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งทั้งหลายที่ได้อาศัยอยู่ และให้รู้เท่าทันความจริงของสังขารที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎของธรรมชาติ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม จะส่งผลให้เกิดผลดีต่อบุคลากรได้ให้ความสำคัญกับสิ่งต่างๆ ตั้งแต่การพัฒนาในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน เรื่องของสมาธิ เรื่องความตั้งใจ เจตนา และเจตจำนง ที่จะกลายมาเป็นแรงจูงใจให้เกิดความเจริญงอกงามในตนเอง ในองค์กร และในภารกิจหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคน และที่สำคัญคือยังถือว่าการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีปัญญารู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกห้วงเวลา

บทสรุป

สรุปประเด็นของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภาวะ 4 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม” ได้แก่

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทฤษฎีของ Leonard Nadler มีการจัดชุดของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีของบุคลากรในองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมต่างๆ ขององค์กร โดยวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามได้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ (1) การฝึกอบรม ได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการพัฒนาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมในการทำงาน เพื่อมุ่งหวังให้บุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมได้นำความรู้ ทักษะและความสามารถ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างทันที ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ตรวจสอบอาคาร พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ตรวจสอบอาคาร มี 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว และด้านลักษณะนิสัย จากโครงการฝึกอบรม มีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบตามแนวทางที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของ Kirkpatrick (สบพันธ์ ชิตานนท์, 2552: 86) (2) การศึกษา ได้ดำเนินการกิจกรรมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาขีดความสามารถทั้งทางด้านปัญญา แนวคิด ความเข้าใจสังคม การปฏิบัติงานที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการดูงานในองค์กรหรือสถานที่อื่นๆ ที่สำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา (ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, 2555: 65) พบว่า พระพุทธเจ้าตรัสหลักไตรสิกขาไว้ในวัชชีปุตตสูตร ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติยสิกขาสสูตร โดยสำหรับหลักไตรสิกขา หมายความว่า การฝึกอบรมด้านความประพฤติ จิต และปัญญา หลักไตรสิกขาสามารถจัดประเภทได้ คือ ตามหลักไตรสิกขา หลักมรรคมีองค์แปด และหลักธรรมชั้นสาม ความสำคัญของหลักไตรสิกขา คือ เป็นที่หลอมรวมสิกขาบทในพระปาฏิโมกข์ เป็นสิกขาบทเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ มีอิทธิพลต่อคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่หลอมรวมหลักปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา หลักปฏิบัติของไตรสิกขา 3 อย่าง ก็คือ ศีล สมาธิ และปัญญา (3) การพัฒนา ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตขององค์กรในอนาคต การพัฒนาจะมีความหมายครอบคลุมถึงการฝึกอบรมและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมต่อเนื่องในระยะยาวเพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ด้วยเทคนิคต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างหรือจัดการองค์ความรู้ในการเตรียมความพร้อมแก่บุคลากรได้มีจุดหมายทั้งองค์การและบุคลากร สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน (อภิชญาณ์รัฐโสภา ออบสิน, 2558: 56) พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพของ

บุคคล กลุ่ม และองค์การ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับเรื่อง การปฏิบัติงานว่าควรจะทำงานอะไรให้บรรลุผล และเรื่องกระบวนการทำงานว่าควรทำงานให้บรรลุผลได้อย่างไร ทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดของโรงเรียน ตั้งแต่การให้การ ศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จบรรลุ สู่เป้าหมายของโรงเรียนรางวัลพระราชทานได้ ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จทั้ง 3 ด้าน

2. รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการตามหลักภาวา 4 ของวิทยาลัย เทคโนโลยีสยาม ให้เป็นผู้ที่มีพร้อมทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา ได้แก่ (1) ด้านกายภาวา โดย เน้นการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือทางวัตถุ เพื่อมิให้เกิดโทษ ให้ กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลเสื่อมสูญ รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกาย นอกจากนี้ กายภาวา ยังรวมถึง กายานุปัสนาสติปัญญา ฐานที่ตั้งแห่งสติที่พิจารณาเห็น ชัดกาย คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางกาย ได้แก่ การบริโภค การใช้สอยต่างๆ เป็นหลักสำคัญใน พระพุทธศาสนา คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค สอดคล้องกับผลการ ศึกษาเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธในยุคโลกาภิวัตน์ (วันชัย สุขตาม, 2555: 42) พบว่า สามารถผลักดันให้ทุนมนุษย์ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (2) ด้านศีล ภาวา โดยการพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูก ต้อง มี 2 ทาง คือ (2.1) สิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนมนุษย์ รวมทั้งสัตว์อื่น และ (2.2) สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัย 4 เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เทคโนโลยี และสิ่งทั้งหลาย ที่มีในธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยพบว่า พระพุทธเจ้าตรัสหลักไตรสิกขาไว้ใน วัชชีปุตตสูตร ทุติยสิกขัตตยสูตร และตติย สิกขาสูต ตามหลักไตรสิกขา ตามหลักมรรคมืองค์แปด และตามหลักธรรมชั้นสาม โดย หลักไตรสิกขานั้น ถือว่าเป็นที่หลอมรวมสิกขาบทในพระปาฏิโมกข์ ซึ่งเป็นสิกขาบทเบื้องต้น แห่งพรหมจรรย์ที่มีอิทธิพลต่อพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา และยังเป็นที่ยลอมรวม เอาหลักปฏิบัติธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา โดยมีเนื้อหาสาระที่สำคัญๆของหลักปฏิบัติ ไตรสิกขา 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา (ทวิศักดิ์ ทองทิพย์, 2555: 61) (3) ด้าน จิตภาวา (ด้านสมาธิ) โดยการฝึกฝนพัฒนาด้านจิตใจ ทั้งนี้ เพราะจิตใจเป็นรากฐานของ พฤติกรรมและพฤติกรรมจะเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือเจตนา รวมถึงเป็นไปตามเจตจำนง หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้เจริญงอกงามหรือเป็นผู้ที่มีจิตใจดี งามแล้ว ผู้นั้นก็จะควบคุมดูแลและมีพฤติกรรมในทางที่ดีงามด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย เรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม ที่พบว่า

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาบริโภคนิยมของเยาวชนนั้น สถาบันครอบครัว สังคม ต้องปรับเปลี่ยนมาตรฐานการเลี้ยงดูหรือจัดการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสติปัญญาของเยาวชนให้ถูกต้องเหมาะสม และจัดการศึกษาอบรมขัดเกลาเยาวชนได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงคุณค่าวัฒนธรรมอันดีงาม ไตรสิกขาคือการฝึกอบรมด้วยการฝึกฝนพัฒนาในด้านพฤติกรรม การฝึกฝนพัฒนาในด้านจิตใจ และการฝึกฝนพัฒนาในด้านปัญญา (อนวัต กระจ่าง, 2557: 69) (4) ด้านการฝึกอบรม โดยการฝึกฝนและเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพการทำงานในปัจจุบัน ด้วยการฝึกอบรมซึ่งถือว่าเป็นการจัดเตรียมความรู้และทักษะที่จำเป็นให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นความพยายามในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดีเพื่อให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ที่เน้นด้านพุทธิพิสัยซึ่งเป็นการเน้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ เกิดความเข้าใจในเนื้อสาระ บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ ด้านจิตพิสัยหรือสมาธิถือเป็นการมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ และด้านทักษะพิสัยเป็นการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีความสามารถในการปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (สุปรียา ธีรสิรานนท์, 2556: 65) พบว่า พระพุทธศาสนามีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดจากองค์ประกอบสำคัญคือ อายตนะภายใน (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) และอายตนะภายนอก (รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งที่ต้องอาศัยกาย อารมณ์ที่เกิดกับใจ และวิญญาณ)

เอกสารอ้างอิง

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2555). *การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัครศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2550). *ทุนมนุษย์ การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนา*.

กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

พยอม วงศ์สารศรี. (2538). *การบริหารงานบุคคล*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

พิพัฒน์ ก้องกิจกุล. (2549). *ทุนมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์สเปอร์เน็ท.

มานิต ศุทธสกุล. (2556). *แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์*.

เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 1.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *การพัฒนาองค์กร และบุคลากรแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ เช่นจบุรี.

วันชัย สุขตาม. (2555). *การพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธยุคโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สบพันธ์ ชิตานนท์. (2552). *การพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ตรวจสอบอาคาร*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ (สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อภิษญาณัฐโสภา ออบสิน. (2558). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนวยการ: แสงสว่าง. (2540). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

การป้องกันและแก้ไขการค้ามนุษย์ในอาเซียนตามหลักพระพุทธศาสนา The Prevention and Reformation of Human Trafficking in ASEAN to Buddhism

พัฒนรัตนธรร ตันติเวชยานนท์

บทคัดย่อ

เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศในอาเซียนได้เผชิญกับปัญหาของการค้ามนุษย์รูปแบบต่างๆ ทั้งที่เกิดจากการถูกบังคับขู่เข็ญ หรือถูกล่อลวง หรือด้วยประการอื่นๆ ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเป็นการไม่เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ปัญหาของการค้ามนุษย์มีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว การลงทุนจากต่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขการค้ามนุษย์เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ด้านการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดดำเนินคดี ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับผลร้าย ด้านการบริหารเชิงนโยบายและการปฏิบัติ และด้านการบริหารจัดการข้อมูล โดยจะส่งผลให้ภาครัฐประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การป้องกันและแก้ไข, การค้ามนุษย์ในอาเซียน, พระพุทธศาสนา

Abstract

During the past, ASEAN has faced various form of trafficking, both are due to be enforced, or be tempted, or otherwise, resulting in the offense of trafficking increased, is a violation of human rights and disrespect for the dignity of the human person, the date of issue of trafficking more intense and more complex, impact negatively on economic development, social tourism, investment from abroad and international relations. Therefore,

the prevention and reformation of human trafficking in achieving a more concrete, government agencies are involved, need to be taken very seriously, both in terms of preventing and reforming problems, investigation arrested the perpetrators prosecuted, the protection has been disastrous, management policies and practices, and management information, the government will contribute to truly succeed.

Keyword: The Prevention and Reformation, Human Trafficking in ASEAN, Buddhism

บทนำ

ปัญหาการค้ามนุษย์ ถือว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการไม่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง ยิ่งนับวันปัญหาของการค้ามนุษย์ยิ่งทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว การลงทุนจากต่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้หลายประเทศทั่วโลกมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์มากขึ้นเช่นกัน โดยจัดประชุมหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ในระดับประเทศ ระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาค สำหรับประเทศไทยได้จัดประชุมหลายครั้งระหว่าง พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558: 1) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 มีนโยบายจำนวน 11 ด้าน ซึ่งหนึ่งในจำนวนนโยบายนั้น ได้กล่าวถึงนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ที่เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งและความเดือดร้อนทั้งหลายของประชาชนในสังคม นโยบายที่จะดำเนินการ คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งยังรวมไปถึงปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง การทารุณกรรมต่อแรงงานข้ามชาติ การท่องเที่ยวที่เน้นบริการทางเพศและเด็ก และปัญหาคนขอทาน โดยการปรับปรุงกฎหมาย ข้อบังคับ ที่จำเป็น และเพิ่มเติมความเข้มงวดในการเฝ้าระวังตรวจสอบ พร้อมดำเนินคดีผู้กระทำผิด (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557: 5) ต่อมา วันที่ 3 เมษายน 2558 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เป็นประธานมอบนโยบาย “การป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์” โดยถือเป็นวาระแห่งชาติ สรุปสาระสำคัญได้ว่า ต้องเร่ง

รื้อบูรณาการการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยกันสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เร่งสร้างมุมมองสังคมไทยให้ตระหนักว่าการค้ามนุษย์เป็นภัยใกล้ตัวและเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ต้องเคารพในสิทธิมนุษยชนของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เร่งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นระบบและกวดขันการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และดำเนินการกับผู้กระทำความผิดทั้งข้าราชการและพลเรือนอย่างเด็ดขาด (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558: 1) และเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบนโยบายยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2554-2559 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และภาคประชาสังคม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ร่วมกัน ตามหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เป็นการระดมสรรพกำลังและความคิดเห็นจากปัญหาและอุปสรรคในการทำงานทุกระดับ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553 : ก)

ความหมายของการค้ามนุษย์และการลักลอบขนคนเข้าเมือง

1. ความหมายของการค้ามนุษย์

กระทรวงแรงงาน (2558) ได้กล่าวถึง การค้ามนุษย์ ว่าหมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัยหรือการรับไว้ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวงด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้ หรือรับเงิน หรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ ควบคุมบุคคลอื่นเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงหา ประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการการเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะ ออกร่างกาย สำหรับความหมายของการจัดระดับ : Tier 1, Tier 2, Tier 2 Watch list, และ Tier 3 ได้แก่

ระดับ 1 (Tier 1) หมายถึง ประเทศซึ่งรัฐบาลปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของ

กฎหมาย TVPA โดยสมบูรณ์

ระดับ 2 (Tier 2) หมายถึง ประเทศซึ่งรัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมาย TVPA โดยสมบูรณ์ แต่กำลังใช้ความพยายามอย่างยิ่งในการที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานนั้น

ระดับ 2 ที่ถูกจับตามอง (Tier 2 Watch list) หมายถึง ประเทศที่รัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมาย TVPA โดยสมบูรณ์ แต่กำลังใช้ความพยายามอย่างยิ่งในการที่จะปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานเหล่านั้น และ (ก) จำนวนสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของรูปแบบที่รุนแรงของการค้ามนุษย์มีจำนวนมาก หรือกำลังเพิ่มขึ้นมาก หรือ (ข) ไม่สามารถแสดงหลักฐานว่ามีความพยายามเพิ่มขึ้นที่จะต่อสู้กับรูปแบบที่รุนแรงของการค้ามนุษย์จากปีที่ผ่านมา หรือ (ค) การตัดสินใจว่าประเทศนั้นกำลังใช้ความพยายามที่จะปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำ มาจากการให้คำมั่นสัญญาว่าจะดำเนินการเพิ่มเติมในปีถัดมา

ระดับ 3 (Tier 3) หมายถึง ประเทศต่างๆ ซึ่งรัฐบาลไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำโดยสมบูรณ์และไม่ได้ใช้ความพยายาม ที่จะดำเนินการดังกล่าว

กรุงเทพมหานคร (2557) กล่าวถึง ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยที่กำลังเผชิญอยู่ มี 3 สถานะ คือ 1) เป็นประเทศต้นทาง โดยมีการนำคนจากพื้นที่ชนบทชุมชนชาวไทยภูเขาหรืออื่นๆ ส่งไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2) เป็นประเทศทางผ่าน โดยขบวนการค้ามนุษย์ใช้เป็นทางผ่านพาคนจากประเทศพม่า ลาว จีน เขมร ฯลฯ ไปยังประเทศอื่นๆ และ 3) เป็นประเทศปลายทาง โดยมีการนำคนจากที่อื่นเข้ามาพักและแสวงหาประโยชน์และได้กล่าวถึงความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ในมาตรา 6 ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ (2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

2. ความหมายของการลักลอบขนคนเข้าเมือง

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556 : 6-8) ได้กล่าวถึงความหมายของ การลักลอบขนคนเข้าเมืองหรือการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน คือ การนำพา

บุคคลที่ประสงค์จะเดินทางเข้าไปยังประเทศอื่นเพื่อความมุ่งประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ผ่านช่องทางและวิธีการตามที่กฎหมายของประเทศนั้นๆ ได้กำหนดไว้ และเมื่อดำเนินการสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ สามารถนำพาบุคคลที่ประสงค์เดินทางเข้าประเทศได้เรียบร้อยแล้ว ผู้ที่รับจ้างนำพาก็จะได้รับผลตอบแทนเป็นเงินหรือวัตถุอย่างอื่นจากผู้ประสงค์เดินทาง

กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ (2559) กล่าวถึง การค้ำมนุษย์กับการลักลอบขนคนเข้าเมืองหรือการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานนั้น แม้จะมีความคล้ายคลึงกันแต่องค์ประกอบและวัตถุประสงค์แตกต่างกัน บุคคลที่ถูกนำพาก็มีสถานะแตกต่างจากเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างที่สำคัญได้ดังนี้

1) การค้ำมนุษย์ ได้แก่

1.1) ความผิดที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และอนามัยของผู้เสียหายซึ่งถูกบังคับ หลอกลวง แสวงหาประโยชน์รูปแบบต่างๆ

1.2) โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ไม่ได้ยินยอมที่จะถูกพามาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่ผู้เสียหายยินยอมหรือเต็มใจที่จะถูกพามาจากภูมิลำเนาของตน แต่ความยินยอมดังกล่าวมักเกิดจากการถูกหลอก หรือใช้ขูบขึงซึ่งหากในที่สุดแล้วผู้เสียหายตกอยู่ในสภาพถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น หลอกผู้เสียหายว่าจะพาไปหางานทำที่กรุงเทพฯ แต่เมื่อเดินทางมาถึงกลับถูกขายหรือบังคับให้ค้าประเวณีแล้วจะถือว่าผู้เสียหายให้ความยินยอมไม่ได้ เนื่องจากความยินยอมไม่ได้เกิดจากความสมัครใจอย่างโดยแท้ กล่าวโดยสรุป ในเรื่องการค้ำมนุษย์นั้น ผู้เสียหายส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความยินยอมที่จะถูกพามาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือแม้จะมีบ้างที่ให้ความยินยอมในครั้งแรก แต่ความยินยอมดังกล่าวก็มักเกิดจากการถูกหลอกลวง ถูกบังคับหรืออยู่ในภาวะจำเป็นต้องยอมตาม ไม่สามารถขัดขืนได้ เป็นต้น

1.3) วัตถุประสงค์ของ การค้ำมนุษย์ คือ การนำพาผู้เสียหายไปแสวงหาประโยชน์ยังสถานที่ที่กำหนดไว้ ซึ่งในทางกฎหมายถือว่าผู้กระทำมีเจตนาพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ บังคับใช้แรงงาน หรือบริการบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า เป็นต้น

1.4) เป็นการกระทำผิดที่เกิดขึ้นได้ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เช่น หลอกลวงหญิงจากภาคเหนือเพื่อมาขายประเวณีทางภาคใต้ของประเทศ หรืออาจข้ามประเทศไปยังประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เป็นต้น

1.5) ผู้กระทำผิดจะเป็นฝ่ายสรรหาผู้เสียหายโดยผ่านวิธีการต่างๆ เช่น ผ่านตัวแทน นายหน้าและมักมีการใช้อุบายหลอกลวง ทำให้ผู้เสียหายหลงเข้าใจผิดว่าจะไปประกอบอาชีพ ที่มั่นคงมีรายได้ดีหรือบางรายใช้กำลังประทุษร้าย ทันทที่ผู้เสียหายตกอยู่ภายใต้การควบคุม แล้วผู้เสียหายจะไม่มีอำนาจตัดสินใจหรือต่อรองใดๆ ทั้งสิ้น หากผู้เสียหายต่อสู้ ชัดขึ้น หรือหาทางหลบหนี ผู้ค้ำมนุษย์มักจะใช้ความรุนแรงต่อผู้เสียหาย และเมื่อผู้เสียหายถึงจุดหมาย ปลายทาง หรือสถานที่ที่กำหนดให้ผู้เสียหายอยู่ แล้วจะถูกควบคุมจากผู้ค้าหรือผู้แสวงหาประโยชน์

2) การลักลอบขนคนเข้าเมือง/การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ได้แก่

2.1) ความผิดที่ส่งผลกระทบต่อความสงบ เรียบร้อย ความมั่นคง ปลอดภัยของประเทศที่มีการลักลอบเดินทางระหว่างกัน

2.2) ผู้ที่ลักลอบข้ามแดนมานั้นยินยอมหรือสมัครใจที่จะข้ามแดนไปที่ประเทศปลายทาง ผู้รับจ้างพาข้ามแดนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการพาข้ามแดนเท่านั้น และเมื่อข้ามแดนได้สำเร็จแล้ว ผู้ที่ลักลอบข้ามแดนมีอิสระที่จะทำการใดๆ ตามแต่ที่ตนจะต้องการ ผู้รับจ้างจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวอีกต่อไป

2.3) วัตถุประสงค์ของผู้กระทำผิดฐานรับจ้างพาข้ามแดน คือ การนำพาผู้ประสงค์ข้ามแดนผ่านแดนไปได้ตามที่ตกลงกันไว้ มิได้มีเจตนาแสวงหาประโยชน์อื่นใดจากผู้ลักลอบข้ามแดนนอกจากค่าจ้างที่ได้ตกลงกัน

2.4) เป็นความผิดที่เกิดขึ้นได้เฉพาะระหว่างประเทศเท่านั้น เพราะวัตถุประสงค์ก็คือเป็นการลักลอบพาคนจากประเทศหนึ่งข้ามแดนไปยังอีกประเทศหนึ่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

2.5) ผู้ประสงค์จะข้ามแดนจะเป็นผู้มาติดต่อใช้บริการจากผู้รับจ้างขนคนข้ามแดนโดยตรงหรือจากการผ่านโฆษณาเชิญชวน ผู้รับจ้างขนคนข้ามแดนจะมีอำนาจควบคุมได้เฉพาะช่วงเวลาในการพาข้ามแดนเท่านั้น ถ้าผู้ประสงค์จะข้ามแดนประเมินถึงความเสี่ยงแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมที่ข้ามแดนในช่วงเวลาดังกล่าวแล้วจะบอกเลิกก็ได้ ผู้รับจ้างขนไม่มีอำนาจบังคับ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะใช้ความรุนแรง และเมื่อผู้ข้ามแดนมาถึงที่หมายปลายทาง ก็สิ้นสุดภารกิจ

การป้องกันและแก้ไขการค้ำมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา

เพื่อให้นโยบายการป้องกันและแก้ไขการค้ำมนุษย์ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติ ได้ดำเนิน

งานเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและมีประสิทธิผล ให้ส่วนราชการทุกส่วน ทุกหน่วยงาน มีความเข้มแข็ง สามารถบริหารราชการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ และเป็นการป้องกันปัญหาความขัดแย้งและความเดือดร้อนทั้งหลายของประชาชนในสังคม สามารถสรุปมาตรการ/กลยุทธ์ และผู้รับผิดชอบที่เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงาน มีดังนี้ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553 : 11-16)

1. ด้านการป้องกัน โดยมีมาตรการ/กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกประเภท เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างปลอดภัย ลดความเสี่ยงของการค้ามนุษย์ และให้ความร่วมมือในการเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ 2) การสร้างจิตสำนึกและเจตคติในเรื่องสิทธิมนุษยชนและกระบวนการต่อต้านการค้ามนุษย์ให้แก่ภาคีเครือข่าย และนักธุรกิจการท่องเที่ยว 3) การส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็งในการเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ 4) การส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัว 5) การผลักดันให้มีการบรรจุเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก และการค้ามนุษย์ในการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบการศึกษาทุกระดับ 6) การส่งเสริมให้มีการอบรมเผยแพร่ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยงเพื่อมิให้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และ 7) การจัดสรรทรัพยากรและรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของพื้นที่ ทั้งสถานะต้นทาง สถานะทางผ่าน และสถานะปลายทาง

2. ด้านการดำเนินคดี โดยมีมาตรการ/กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและอาญา 2) การผลักดันเรื่องการต่อต้านการค้ามนุษย์และการดำเนินคดีไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ สถาบันงานสอบสวน สถาบันนิติบัณฑิต และสถาบันวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง 3) การสนับสนุนการปราบปรามผู้กระทำผิดและขบวนการอาชญากรรม ทั้งภายในประเทศและข้ามชาติอย่างจริงจัง ใช้กระบวนการร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา การให้ความช่วยเหลือทางอาญา การสืบพยานในต่างประเทศ การยึดอายัดทรัพย์สินในต่างประเทศ และการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี และการส่งผู้ร้ายข้ามแดน 4) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครือข่ายด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย 5) การผลักดันให้มีการปรับปรุง/แก้ไขกฎหมาย ที่มีความคาบเกี่ยวกับกระบวนการค้ามนุษย์ พร้อมทั้งกำหนดโทษไว้เป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ 6) การสนับสนุนเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ 7) การผลักดันร่างกฎหมายว่าด้วยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย 8) การผลักดันให้มีองค์กร/คณะที่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีการค้ามนุษย์

เพื่อวินิจฉัย และให้คำแนะนำการดำเนินคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและคาบเกี่ยวกับคดีอื่น ๆ 9) การสนับสนุนให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการสอบสวน 10) การแก้ไขกฎหมายการคุ้มครองตัวบุคคลซึ่งอาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จาก 24 ชั่วโมง เป็น 7 วัน 11) การทบทวนวิธีการ/ขั้นตอนดำเนินคดีตามบันทึกข้อตกลงต่างๆ 12) การเร่งรัดให้ดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้มีระเบียบว่าด้วยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 และ 13) การสนับสนุนการใช้ทรัพยากรด้านการสืบสวนสอบสวน และปราบปรามจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

3. ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ โดยมีมาตรการ/กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การจัดทำมาตรฐาน/คู่มือของประเทศในการช่วยเหลือ คุ้มครอง และส่งกลับ 2) การพัฒนาสมรรถนะของผู้ให้บริการและพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการคุ้มครองช่วยเหลือให้มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานที่กำหนด และคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ 3) การส่งเสริมให้มีหน่วยบริการแบบครบวงจรในพื้นที่ ที่เป็นเส้นทางการค้ามนุษย์ในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การสนับสนุนให้หน่วยงานที่ดำเนินการคุ้มครองพยาน สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้ง/จัดทำ สถานคุ้มครองหรือสถานพักพิงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยภาคเอกชนตามมาตรฐานที่กำหนด 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราชการส่วนท้องถิ่นและชุมชนของผู้เสียหายในการดูแลภายหลังการส่งกลับ 7) การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครคนไทยในต่างประเทศเพื่อช่วยเหลือและดูแลผู้เสียหายก่อนการส่งกลับประเทศไทย 8) การพัฒนาระบบให้บริการล่ามเพื่อการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และ 9) การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่ในการรักษาความลับของข้อมูล

4. ด้านการพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน โดยมีมาตรการ/กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความร่วมมือในการเจรจาระดับทวิภาคีกับประเทศที่มีสถานะต้นทางทางผ่าน และปลายทาง เรื่องการย้ายถิ่นอย่างปลอดภัย การจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ การหาตลาดแรงงานสำหรับผู้หญิง 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคและระดับภูมิภาคเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ และการย้ายถิ่นอย่างปลอดภัยอย่างแข็งขันและต่อเนื่อง 3) การเสริมสร้างและเพิ่มพูนความเป็นหุ้นส่วนเครือข่ายความร่วมมือในภูมิภาค 4) การดำเนินขั้นตอนการแก้ไขกฎหมายและการ

บังคับใช้กฎหมายเพื่อประเทศไทย สามารถให้สัตยาบันพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และ
 ลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรี 5) การทบทวนและประเมินสถานการณ์การค้ามนุษย์
 ทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อพัฒนากระบวนการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และ
 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 6) การส่งเสริมการศึกษา
 วิจัยเพื่อพัฒนามาตรการและขจัดปัจจัยเสี่ยงต่อกระบวนการค้ามนุษย์ และ 7) การส่งเสริม
 ศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางมาตรการและดำเนินงานร่วมกับเครือ
 ข่ายประชาคมที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน เพื่อการป้องกันเฝ้าระวัง การช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็น
 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการควบคุมบุคคลหรือนิติบุคคลผู้ที่จะกระทำความผิดซ้ำ

5. ด้านการพัฒนาบริหารข้อมูล โดยมีมาตรการ/กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การผลักดันให้
 มีระบบข้อมูลการค้ามนุษย์ ในระดับประเทศและระดับจังหวัด 2) การสร้างความร่วมมือ
 ให้เครือข่ายนำเข้าข้อมูลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 3) การสร้างกลไก/ระบบการรายงาน
 ของภาคีเครือข่ายเพื่อเป็นเครื่องมือในการประสานความร่วมมือและส่งต่อ 4) การสนับสนุน
 การพัฒนาระบบ Software และระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล 5) การพัฒนา
 ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระดับประเทศและระหว่างประเทศเพื่อการประสานงานระหว่าง
 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี 6) การพัฒนาช่องทางให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงข่าวสาร
 ข้อมูลที่ควรรู้ ทั้งสิทธิ บทบาทหน้าที่และกรณีที่ควรเฝ้าระวัง 7) การส่งเสริมการวิจัยเกี่ยว
 กับพัฒนาการของกระบวนการค้ามนุษย์ ทั้งของประเทศตามชายแดนและภูมิภาค 8) การ
 พัฒนากลไก/ระบบข้อมูลการเฝ้าระวังและการรับแจ้งเบาะแสของอาสาสมัครให้ถูกต้อง
 และน่าเชื่อถือ 9) การพัฒนาสมรรถนะและทักษะของผู้จัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
 เพื่อบ่งชี้สถานการณ์และติดตามการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง 10) การพัฒนาระบบการตรวจ
 สอบการทำงานของภาครัฐเพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไข
 ปัญหาการค้ามนุษย์ และ 11) การส่งเสริม/สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสาร
 ระหว่างภาคีเครือข่าย ทั้งระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับพื้นที่

ว.วชิรเมธี (2551) กล่าวถึง การเสริมสร้างสังคมที่ดีตามแนวทางของหลักพระพุทธ
 ศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี คือ มรรค 8 ซึ่งมีดังนี้

มรรค 8 (อัฐมรรค) (มรรค หรืออริยมรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา หรือมรรคแปด
 หรือทางดำเนินชีวิตอันประเสริฐ หรือทางสายกลาง) เป็นแนวทางการดำเนินอันประเสริฐของ
 ชีวิต (กาย วาจา ใจ) เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ เรียกว่า มรรค 8 ซึ่งแปลว่า ทางอันประเสริฐ
 โดยเป็นข้อปฏิบัติที่มีหลัก เพื่อไม่ให้เกิดความอ่อนแอจนถึงกับตกอยู่ใต้อำนาจความอยากแห่ง

ใจ แต่ก็ไม่แข็งตึงจนถึงกับเป็นการทรมาณกายให้เหือดแห้งจากความสุขทางกาย จึงได้เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ก็คือ ทางดำเนินสายกลาง ที่ไม่หย่อนและไม่ตึงจนเกินไป แต่เป็นการพอเหมาะพอดี เช่นเดียวกับสายดนตรีที่เทียบเสียงได้ที่แล้ว

คำว่า มรรค แปลว่า ทาง สำหรับในที่นี้หมายถึงทางเดินของใจ เป็นการเดินจากความทุกข์ไปสู่ความเป็นอิสระหลุดพ้นจากทุกข์ซึ่งมนุษย์หลงยึดถือและประกอบขึ้นในตนเอง ด้วยอำนาจของอวิชชา ประกอบด้วย

1. **สัมมาทิฐิ** คือ ความเข้าใจถูกต้อง ย่อมต้องการใช้ในกิจการทั่วไปทุกประเภท ทั้งทางโลกและทางธรรม แต่สำหรับฝ่ายธรรมชั้นสูงอันเกี่ยวกับการเห็นทุกข์หรืออาสวะซึ่งจัดเป็นการเห็นอริยสัจจันนั้นย่อมต้องการฝึกฝนอย่างจริงจังเป็นพิเศษ ความเข้าใจถูกต้องคือต้องเข้าใจอย่างทั่วถึงว่าทุกข์นั้นเป็นอย่างไร อย่างหยาบๆ ที่ปรากฏชัดเป็นอย่างไร อย่างละเอียดที่แอบแฝงเป็นอย่างไร เหตุให้เกิดทุกข์เป็นอย่างไร ความดับสนิทของทุกข์มีภาวะอย่างไร มีลำดับอย่างไร ทางให้ถึงความดับทุกข์คืออะไร เดินให้ถึงได้อย่างไร สัมมาทิฐิมีทั้งที่เป็นโลกิยะ คือของบุคคลที่ต้องชวนชวายุปฏิบัติก้าวหน้าอยู่ และสัมมาทิฐิที่เป็นโลกุตตระ คือของพระอริยบุคคลต้นๆ ส่วนของพระอรหันต์ เรียกเป็นวิชา เพราะท่านถึงที่สุดแล้ว

2. **สัมมาสังกัปปะ** คือ ความใส่ใจถูกต้อง โดยคิดหาทางออกไปจากทุกข์ตามกฎแห่งเหตุผลที่เห็นชอบมาแล้ว ข้อสัมมาทิฐินั้นเอง เริ่มตั้งแต่การใส่ใจที่โน้มไปในการออกบวช การไม่เพ่งร้าย การไม่ทำทุกข์ให้แก่ผู้อื่นแม้เพราะเปลอ รวมทั้งความใส่ใจถูกต้องทุกอย่างที่เป็นไปเพื่อความหลุดพ้นจากสิ่งที่ไม่ประสงค์

3. **สัมมาวาจา** คือ การพูดจาถูกต้อง ไม่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น

4. **สัมมากัมมันตะ** คือ การกระทำถูกต้อง ไม่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น

5. **สัมมาอาชีวะ** คือ การดำรงชีพถูกต้อง ไม่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น

6. **สัมมาวายามะ** คือ ความพากเพียรถูกต้อง เป็นส่วนของใจที่บากบั่นในอันที่จะก้าวหน้าในการดำเนินตามมรรค ถึงกับมีการอธิษฐานอย่างแรงกล้า

7. **สัมมาสติ** คือ การระลึกประจำใจถูกต้องระลึกแต่ในสิ่งที่เกื้อหนุนแก่ปัญญาที่จะแทงต่ออวิชชาที่ครอบงำตนอยู่โดยเฉพาะ ได้แก่ กายและธรรมอันเนื่องเกี่ยวกับกาย เมื่อพบความจริงของกาย อวิชชาหรือหัวหน้าแห่งมูลทุกข์ก็สิ้นไป

8. **สัมมาสมาธิ** คือ การตั้งใจมั่นถูกต้อง ได้แก่ สมาธิ เป็นของจำเป็นในกิจการทุกอย่าง สำหรับในที่นี้เป็นอาการของใจที่รวมกำลังเป็นจุดเดียว กล้าแข่งพอที่จะให้เกิดปัญญา

และเป็นการพักผ่อนของใจ อีกด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขการค้ำมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา จะต้องสามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์หรือแผนงานเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนได้ ซึ่งแนวทางดำเนินงานที่สำคัญจะต้องมีการประยุกต์ใช้จากหลายแนวความคิดเพื่อนำมาบูรณาการร่วมกัน ผลที่จะได้รับคือเป็นมาตรการ/กลยุทธ์ ในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานและการสร้างความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขการค้ำมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม รวม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการป้องกัน 2) ด้านการดำเนินคดี 3) ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ 4) ด้านการพัฒนาไกล่เกลี่ยนโยบายและขับเคลื่อน และ 5) ด้านการพัฒนาบริหารข้อมูล และจะต้องประยุกต์การบริหารจัดการยุทธศาสตร์ทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการควบคู่กับหลักพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ มรรค 8 ซึ่งประกอบไปด้วย 1) สัมมาทิฐิ คือ ความเข้าใจถูกต้อง 2) สัมมาสังกัปปะ คือ ความใฝ่ใจถูกต้อง 3) สัมมาวาจา คือ การพูดจาถูกต้อง 4) สัมมาภัมมัตตะ คือ การกระทำถูกต้อง 5) สัมมาอาชีวะ คือ การดำรงชีพถูกต้อง 6) สัมมาวายามะ คือ ความพากเพียรถูกต้อง 7) สัมมาสติ คือ การระลึกระจำใจถูกต้อง และ 8) สัมมาสมาธิ คือ การตั้งใจมั่นถูกต้อง

เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขการค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติที่เร่งด่วน ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ที่ภาครัฐได้ดำเนินการ เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยการสนับสนุนให้ประชาชนเห็นความสำคัญในนโยบายของรัฐที่จะมีผลโดยตรงต่อประชาชน เช่น สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจเลือกนโยบาย การปฏิบัติตามนโยบาย และการตรวจสอบหลังจากที่นำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว

2. การปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่ประชาชน เพื่อให้เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกัน เพราะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญและการยอมรับในระดับสากลทั่วโลก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). นโยบาย ยุทธศาสตร์ และ มาตรการ ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (พ.ศ.2554-2559). กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ใน การปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: องค์การ สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กระทรวงแรงงาน. (2558). ปัญหาการค้ามนุษย์. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2560, จาก [http://www.mol.go.th/content/human trafficking](http://www.mol.go.th/content/human%20trafficking).

กรุงเทพธุรกิจ. (2557). ไทยกับการค้ามนุษย์. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/581932>

กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์. (2559). คู่มือคดีลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานและ คดีค้ามนุษย์. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2560, จาก

http://www.atpd.go.th/home/index.php/2016-01-26-07-46_-48/31-2016-05-30-09-29-01

ว. วชิรเมธี. (2551). คนสำราญ งานสำเร็จ. แนวมรรค 8 (อัญมณีจักษุมรรค). พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี.

กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). การป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ : วาระแห่งชาติ. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2560, จาก

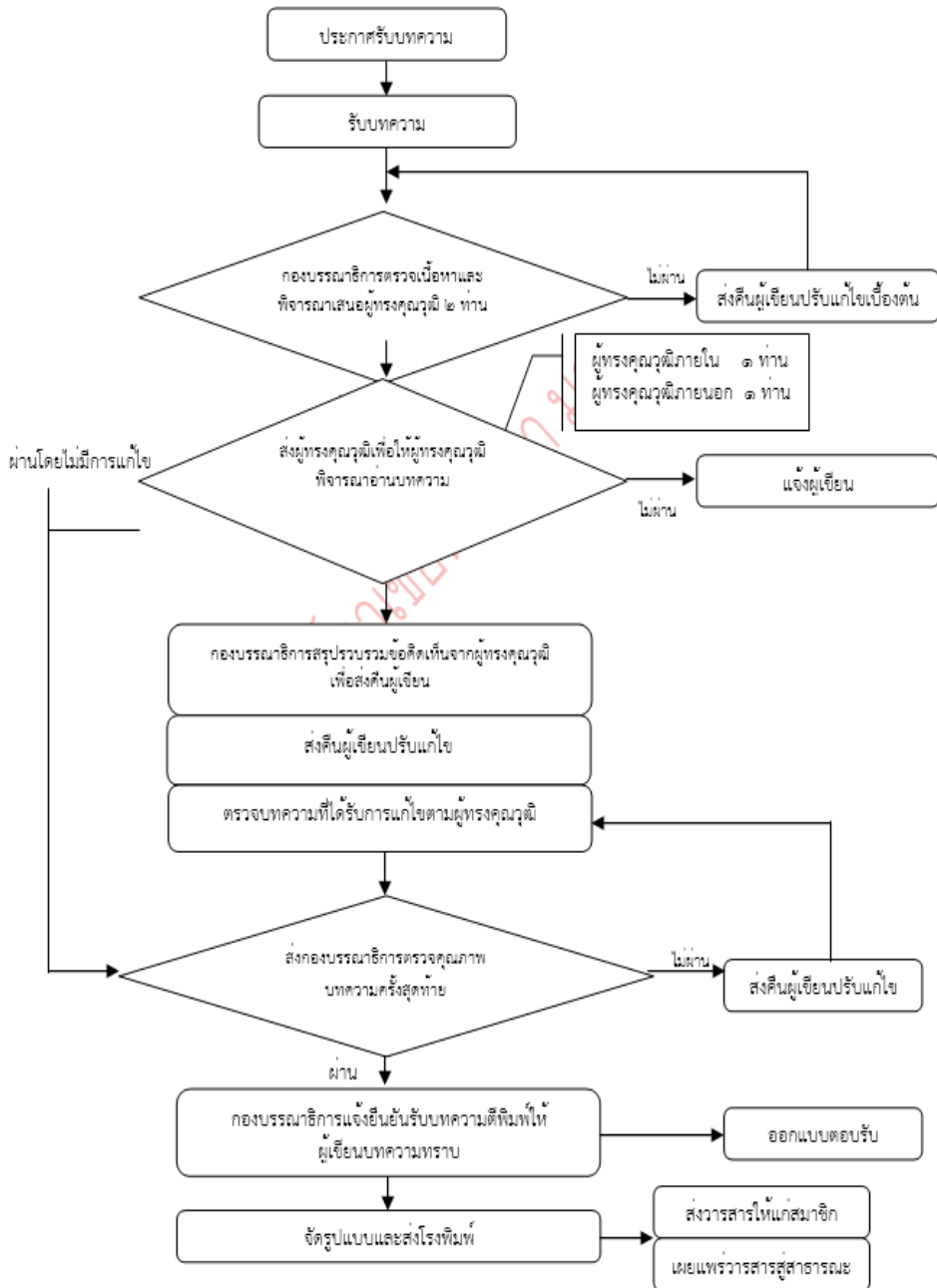
<http://www.parliament.go.th/library>.

แหล่ง
เผยแพร่ผลงานบทความวิชาการ
เพื่อเสนอตีพิมพ์เผยแพร่

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารพุทธอาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารพุทธอาเซียนศึกษา มจร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสาร พุทธอาเซียนศึกษา มจร

เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 หลักกิโลเมตรที่ 55

ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รหัสไปรษณีย์ 13170

โทรศัพท์ 0-3524-8000, ต่อ 8797

Email: basj2558@gmail.com / mcuasean@gmail.com

Website: <http://www.asc.mcu.ac.th/>

Fb: <https://www.facebook.com/aseanmcu>

Office: Buddhist Asean Studies, MCU.

79 M.1, Phahon Yothin Road, Kilometer 55

Lam Sai, Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayutthaya, 13170, Thailand.

Phone. +66 (035)24-8000, (035)35-4710, (035)35-4711

Fax. +66 (035)24-8006

Email: mcuasean@gmail.com

Website: <http://www.asc.mcu.ac.th/>

Fb: <https://www.facebook.com/aseanmcu>

ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารพุทธอาเซียนศึกษา มจรตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ เกี่ยว กับอาเซียนศึกษา ดังนี้

1. บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

2. บทความทางวิชาการ เน้นนำเสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการทั้งเข้มข้นและไม่เข้มข้น รวมทั้งทั้งวิชาการ เน้นกลุ่มเป้าหมายทั่วไป

3. บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

4. บทความปริทรรศน์ (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

5. ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสาร ต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย แนนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่ น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

ทุกบทความให้ส่งจดหมายนำส่งบทความพร้อมต้นฉบับแบบพิมพ์ 3 ชุด กรณีที่บทความ ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) ที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูลที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของ บทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้อง

แน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียม บทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารเสียก่อน

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีดโดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรงและมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า (B5) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้วครึ่ง และด้านขวากับด้านล่าง 1 นิ้ว พร้อม

ใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้ากระดาษพิมพ์
สั้น โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

บทความอาจพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ในกรณีที่บทความเป็นภาษาไทย
การใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษควรใช้เฉพาะคำที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วทำให้ได้ใจความไม่ชัดเจน
ถ้าเขียนทับศัพท์ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานแล้ววงเล็บภาษาเดิมไว้ใน
ครั้งแรกศัพท์ทางวิชาการที่รับรองโดยราชบัณฑิตยสถานสามารถใช้ได้

รูปแบบของการเตรียมบทความ

1. ส่วนชื่อเรื่อง (Title page) และชื่อผู้นิพนธ์

ชื่อเรื่อง (title of the article) ควรมีลักษณะเป็นข้อความสั้น สื่อความหมายของเรื่อง
อย่างชัดเจน และไม่ควรใช้ตัวอักษรย่อ

หน้าแรก พิมพ์ด้วยภาษาไทย ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง

- ชื่อผู้นิพนธ์ วุฒิการศึกษา ถ้ามีผู้นิพนธ์หลายท่านให้เขียนตามลำดับความสำคัญของ
การร่วมทำงานวิจัย

- ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน ของผู้นิพนธ์ทุกท่าน

- ชื่อผู้นิพนธ์ที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ สถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ
ถ้อ และโทรสาร รวมทั้งอีเมล (E-mail) ที่สามารถติดต่อได้สะดวกและรวดเร็ว

หน้าที่สอง พิมพ์ด้วยภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ข้อความที่ตรงกับหน้าแรกทุกประการ

หน้าที่สาม ชื่อเรื่องภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 351 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย
และบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษบทคัดย่อควรเขียนให้
ได้ใจความทั้งหมดของเรื่องโดยไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง ในบทคัดย่อภาษา
ไทยไม่ใช่ศัพท์ภาษาอังกฤษ ให้แปลหรือเขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทย และไม่ต้องวงเล็บคำเดิม

บทคัดย่อที่เป็นภาษาเดียวกันกับภาษาที่ใช้ในบทความให้อยู่ตามหลังชื่อเรื่อง ส่วน
บทคัดย่อที่ไม่ใช่ภาษาที่ใช้ในบทความให้อยู่ต่อจากเอกสารอ้างอิง

ลักษณะของบทคัดย่อที่เป็นที่เป็นบทความวิชาการต้องเป็นลักษณะเชิงพรรณนาหรือ
บรรยายส่วนบทความวิจัยควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา

(methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key words) ซึ่งควรเรียงเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวัตถุประสงค์หรือผู้ปวยที่นำมาศึกษา จำนวน ชนิด ประเภท วิธีการศึกษา หรือวิธีการศึกษา และสถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้จากการศึกษา และค่าสถิติ (ถ้ามีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลการศึกษาที่สำคัญ
- คำสำคัญ: ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ซึ่งต้องมีปรากฏอยู่ในบทคัดย่อ ให้เรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

บทความวิชาการ ทั้งที่เป็นบทความวิชาการทั่วไป และบทความวิจัย ควรประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และ บทสรุป สำหรับบทความวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและวิธีการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยให้ละเอียดพอที่ผู้อ่านสามารถทำการศึกษาซ้ำได้ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 วิจารณ์ (Discussion) เป็นการอภิปรายผลจากข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ด้วย

3.5 ข้อเสนอแนะ(Conclusion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้ เกิดผล

3.6 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กรหน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามมาตรฐานของคู่มือการทำวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถสืบค้นได้จาก <http://www.mcu.ac.th/site/provide>

4. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารพร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้นได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร พุทธาเซียนศึกษา มจรเพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้วผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสาร พุทธาเซียนศึกษา มจรกรุณาติดต่อ “ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสาร พุทธาเซียนศึกษา มจร” สำนักงานวารสาร พุทธาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทรสาร 02-882-3154 ต่อ

- 1) พระมหาสมพงษ์ สุนตจิตโต, ดร. โทรศัพท์. 08-7828-4195
- 2) ดร. ลำพอง กลมกุล โทรศัพท์. 08-6503-8067
- 3) พระอภิเชษฐ์ สุภทรวาทी โทรศัพท์. 09-6354-3379

อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 199 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท (อัตราปี พ.ศ. 2559)

รวมสื่อสิ่งพิมพ์ โดย ศูนย์อาเซียนศึกษา มจร

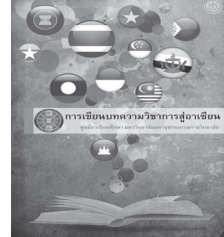
เล่มที่ 1

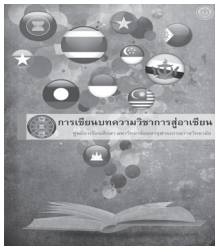
เล่มที่ 2

เล่มที่ 3

เล่มที่ 4

เล่มที่ 5

รายงานการวิจัยเล่มที่ 1

รวมบทความกัมพูชา ภูมิศาสตร์วัฒนธรรมและศาสนา

ปีที่ 1 เล่มที่ 1

ปีที่ 1 เล่มที่ 2

ที่อยู่ติดต่อ:

ติดต่อ

เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 หลักกิโลเมตรที่ 55

ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รหัสไปรษณีย์ 13170

โทรศัพท์ 0-3524-8000, ต่อ 8797

Email: mcuasean@gmail.com

Website: <http://www.asc.mcu.ac.th/>

Fb: <https://www.facebook.com/aseanmcu>

Address

79 M.1, Phahon Yothin Road, Kilometer 55

Lam Sai, Wang Noi, Phra Nakhon Si Ayut-

thaya, 13170, Thailand.

Phone. +66 (035)24-8000, (035)35-4710,

(035)35-4711

Fax. +66 (035)24-8006

Email: mcuasean@gmail.com

Website: <http://www.asc.mcu.ac.th/>

